

T.C.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ

ANABİLİM DALI

YÜKSEK
LİSANS
TEZİ

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM
PROGRAMI VE DERS KİTAPLARININ
21. YÜZYIL BECERİLERİ AÇISINDAN
İNCELENMESİ

BAYSAL GÜNGÖR

SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Antalya, 2022

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMI VE DERS KİTAPLARININ
21. YÜZYIL BECERİLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Baysal GÜNGÖR

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Serpil DEMİREZEN

Antalya, 2022

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Ve Ders Kitaplarının 21.Yüzyıl Becerileri Açısından Değerlendirilmesi” başlıklı bu çalışmayı baştan sona kadar danışmanım Dr. Öğretim Üyesi Serpil DEMİREZEN’in sorumluluğunda tamamladığımı, verileri, örnekleri ve analizleri kendim topladığımı, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallara uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim.

24.06.2022

Baysal Güngör

TEZ KABUL FORMU

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Baysal GÜNGÖR'ün bu çalışması tarihinde jürimiz tarafından Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programında Yüksek Lisans Tezi olarak oy birliği/oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

İmza

Başkan : (Unvan) Adı Soyadı

(Çalıştığı Kurum, Fakülte, Bölüm)

Üye : (Unvan) Adı Soyadı

(Çalıştığı Kurum, Fakülte, Bölüm)

Üye (Danışman) : (Unvan) Adı Soyadı

(Çalıştığı Kurum, Fakülte, Bölüm)

YÜKSEK LİSANS/ DOKTORA TEZİNİN/ DÖNEM PROJESİNİN ADI:

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMI VE DERS KİTAPLARININ 21.YÜZYIL
BECERİLERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

ONAY: Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulunun tarihli ve sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Ramazan KARATAŞ

Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Çalışmam boyunca bana rehberlik yapan, olumlu tavırları ile beni bu zorlu yolda cesaretlendiren, bilgi ve birikimi ile çalışmalarına farklı bir bakış açıları kazandıran çalışma disiplinin ne olduğunu bana öğreten beraber çalışmaktan ve öğrencisi olmaktan gurur ve onur duyduğum değerli, saygıdeğer danışman hocam Dr. Öğretim Üyesi Serpil DEMİREZEN'e sonsuz minnet ve teşekkür ederim.

Lisans döneminde ve yüksek lisans öğrenimine başlamam konusunda bana inanan ve yardımlarını asla esirgemeyen kendisini rol modelim olarak gördüğüm değerli, sevgili hocam Doç. Dr. Nadire Emel AKHAN'a, lisans eğitimim, sürecinde tanıdığım ve desteklerini her an yanımda hissettiğim değerli arkadaşlarım Sedat ALTAŞ'a, Ahmet ÖZTÜRK'e, Gökçe YETKİN'e Şule MADEN'e, Esra KAYA'ya, Melisa HASGÜL'e, Harun Uğur TOPÇU'ya bu süreçte yardımlarını esirgemeyen diğer bütün arkadaşlarıma sonsuz teşekkür ederim.

Bu hayatta sevgisini, ilgisini bana adayan ve ne olursa olsun yanımda olan sevgili annem Filis GÜNGÖR'e, yaşam boyunca beni desteklemekten bir an olsun vazgeçmeyen olumlu ve olumsuz her anımda yanımda maddi, manevi desteklerini esirgemeyen Öznur YURTKULU'na, Özen Solmaz İPEK'e, Özlem DEMİR'e tüm kalbimle saygı, sevgi ve minnetlerimi sunarım.

Hayatımda kalıcı ve sonsuz bir değeri, sevgisi olan beni hiç bitmeyen bir inançla destekleyen, yanımda olan biricik kıymetlim olan Aysun Kübra ÖZER'e tüm maddi ve manevi desteklerinden dolayı sonsuz teşekkür ederim.

Araştırmanın, sosyal bilgiler eğitimine katkısı olması dileğiyle...

Baysal GÜNGÖR

ÖZET

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMI VE DERS KİTAPLARININ 21. Yüzyıl BECERİLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Güngör, Baysal

Yüksek Lisans, Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Serpil DEMİREZEN

Haziran 2022, 101 sayfa

21.yüzyılın gerekliliklerine uygun becerilerle bireyler yetiştirmek tüm toplumlardaki eğitim ve öğretim kurumlarının temel hedefleri arasındadır. Bu bağlamda çeşitli kurumlar ve kuruluşlar tarafından 21. yüzyıl becerileriyle ilgili belirli standartlar geliştirilmiştir. Bu araştırmada, sosyal bilgiler dersi öğretim programında (özel amaçlar, yetkinlik alanları, temel beceriler, değerler eğitimi, programın uygulanmasında dikkat edilecek hususlar, öğrenme alanları) ve 4, 5, 6, 7 sınıf kazanımları ile ders kitaplarında 21.yüzyıl becerilerine nasıl yer verildiği incelenmiştir. Bu çalışmada nitel çalışma desenlerinden doküman analizi kullanılmıştır.

Araştırmanın sonucunda, öğretim programının amaç, yetkinlik, beceri, değerler, öğrenme alanları, uygulamada dikkat edilecek hususlar açısından değerlendirildiğinde sosyal bilgiler dersi öğretim programında en çok yer verilen becerilerin; problem çözme ve eleştirel düşünme, iletişim ve iş birliği, bilgi okuryazarlığı becerileri olduğu tespit edilmiştir. En az yer verilen beceriler ise üretkenlik, girişimcilik, esneklik ve uyum, medya okuryazarlığı becerileridir. Esneklik ve uyum becerisi harici 21.yüzyıl becerileri açısından birçoğuna yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgular ışığında sosyal bilgiler ders kitapları ve öğretim programının öğrencilerin 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesine yönelik zenginleştirilmesi ve 21. yüzyıl becerileri açısından kapsayıcı nitelik kazandırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Beceri, ders kitabı, öğretim programı, sosyal bilgiler, yirmi birinci yüzyıl*

ABSTRACT

AN ANALYSIS OF THE SOCIAL STUDIES CURRICULUM AND COURSEBOOKS IN TERMS OF 21ST CENTURY SKILLS

Güngör, Baysal

Master, Department of Social Studies Education

Thesis Manager: Assist. Prof. Dr. Serpil DEMİREZEN

June 2022, 101 Pages

Raising individuals with the skills appropriate to the requirements of the 21st century is among the main goals of education and training institutions in all societies. In this context, certain standards related to 21st century skills have been developed by various institutions and organizations. In this research, how 21st century skills are included in the social studies curriculum (special goals, competence areas, basic skills, values education, points to be considered in the implementation of the program, learning areas) and 4, 5, 6, 7 class achievements and textbooks. examined. In this study, document analysis, one of the qualitative study patterns, was used. The universe of the research is the social studies course curriculum and 4,5,6,7 class textbooks. In the research, document analysis was used as a qualitative data collection tool in order to examine the social studies course curriculum

As a result of the research, when the curriculum is evaluated in terms of purpose, competency, skills, values, learning areas, and points to be considered in practice, the most common skills in the social studies curriculum are; problem solving and critical thinking, communication and cooperation, information literacy skills. The least included skills are productivity, entrepreneurship, flexibility and adaptability, and media literacy skills. It has been concluded that many of them have grown in terms of 21st century skills other than flexibility and adaptability. In the light of these findings, it is suggested that social studies textbooks and curriculum should be enriched for the development of 21st century skills of students and that they should gain an inclusive quality in terms of 21st century skills.

Keywords: 21. Century, skills, curriculum, social studies, textbooks

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLOLAR LİSTESİ	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
GÖRSELLER LİSTESİ	xi
KISALTMALAR LİSTESİ	xvi

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Sayıltı (Varsayım)	5
1.5. Sınırlılıklar	5
1.6. Tanımlar	5

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Beceri Kavramı	7
2.2. 21. Yüzyıl Becerileri	8
2.2.1. Öğrenme ve Yenilik Becerileri	12
2.2.1.1. Yaratıcılık ve Yenilikçilik Becerileri	12
2.2.1.2. Problem Çözme ve Eleştirel Düşünme Becerileri	13
2.2.1.3. İletişim ve İş birliği Becerileri	13
2.2.2. Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri	14
2.2.2.1. Bilgi Okuryazarlığı Becerisi	14
2.2.2.2. Medya Okuryazarlığı	15
2.2.2.3. Bilgi ve İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı Becerisi	16
2.2.3. Yaşam ve Kariyer Becerileri	16

2.2.3.1. Esneklik ve Uyum Sağlayabilme Becerisi	16
2.2.3.2. Girişimcilik ve Öz Yönelim Becerisi	17
2.2.3.3. Sosyal ve Kültürler Arası Beceriler	17
2.2.3.4. Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik Becerisi	18
2.2.3.5. Liderlik ve Sorumluluk Alma Becerisi	19
2.3. 21. Yüzyıl ve Eğitim.....	19
2.3.1. 21. Yüzyıl Becerilerine İhtiyaç Duyulmasının Nedenleri.....	23
2.3.2. 21. Yüzyıl Becerilerinin Öğrenimi ve Öğretimi	24
2.3.3. 21. Yüzyıl Becerilerini Nasıl Değerlendirmeliyiz?	26
2.4. Sosyal Bilgiler Öğretim Programında 21. Yüzyıl Becerileri.....	27
2.5. İlgili Araştırmalar	29
2.5.1. Yurtiçinde 21. Yüzyıl Becerileriyle İlgili Yapılmış Araştırmalar	29
2.5.2. Yurt Dışında Yapılmış 21. Becerileriyle Alakalı Çalışmalar	32

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli.....	35
3.2. Veri Kaynağı	35
3.3. Veri Toplama Aracı	36
3.4. Verilerin Analizi	36

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular.....	38
4.2. İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular	43
4.3. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular	54
4.4. Dördüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular	65
4.5. Beşinci Alt Probleme Yönelik Bulgular	76

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma	90
5.2. Öneriler.....	92
KAYNAKÇA.....	93
ÖZGEÇMİŞ.....	102

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 2.1. 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Farklı Çerçeveseler	10
Tablo 2.2. 21. Yüzyıl Ana Becerileri ve Alt Becerileri	12
Tablo 2.3. 21. Yüzyıl Becerilerini Değerlendirmeye Yönelik Bir Çerçeve.....	27
Tablo 3.1. İncelenen Kitapların İsimleri ve Yayınevleri	35
Tablo 4.1. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Özel Amaçlarında 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumu	38
Tablo 4.2. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Yetkinlik Alanları Kapsamında 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumu	39
Tablo 4.3. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Yetkinlik Alanları Kapsamında 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumu	40
Tablo 4.4. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Uygulamasında Dikkat Edilecek Hususlar Açısından 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumu.....	41
Tablo 4.5. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Öğrenme Alanlarında 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumu	42
Tablo 4.6. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının 4. Sınıf Kazanımlarında 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumu	44
Tablo 4.7. 4. Sınıf Ders Kitabı Birey ve Toplum Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Unsurlar	45
Tablo 4.8. 4. Sınıf Ders Kitabı Kültür ve Miras Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Unsurlar	46
Tablo 4.9. 4. Sınıf Ders Kitabı İnsan, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Unsurlar.....	48
Tablo 4.10. 4. Sınıf Ders Kitabı Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Unsurlar.....	49
Tablo 4.11. 4. Sınıf Ders Kitabı Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Unsurlar.....	50
Tablo 4.12. 4. Sınıf Ders Kitabı Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Unsurlar.....	51
Tablo 4.13. 4. Sınıf Ders Kitabı Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Unsurlar.....	53
Tablo 4.14. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının 5. Sınıf Kazanımlarında 21.	

Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumu	55
Tablo 4.15. 5. Sınıf Ders Kitabı Birey ve Toplum Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Unsurlar.....	56
Tablo 4.16. 5. Sınıf Ders Kitabı Kültür ve Miras Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl. Becerileri ile İlgili Unsurlar.....	57
Tablo 4.17. 5. Sınıf Ders Kitabı İnsan, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl. Becerileri ile İlgili Unsurlar.....	58
Tablo 4.18. 5. Sınıf Ders Kitabı Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Unsurlar.....	60
Tablo 4.19. 5. Sınıf Ders Kitabı Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Unsurlar.....	61
Tablo 4.20. 5. Sınıf Ders Kitabı Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Unsurlar.....	63
Tablo 4.21. 5. Sınıf Ders Kitabı Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Unsurlar.....	64
Tablo 4.22. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının 6. Sınıf Kazanımlarında 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumu	66
Tablo 4.23. 6. Sınıf Ders Kitabı Birey ve Toplum Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Unsurlar.....	67
Tablo 4.24. 6. Sınıf Ders Kitabı Kültür ve Miras Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Unsurlar	68
Tablo 4.25. 6. Sınıf Ders Kitabı İnsan, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Unsurlar.....	69
Tablo 4.26. 6. Sınıf Ders Kitabı Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl. Becerileri ile İlgili Unsurlar.....	71
Tablo 4.27. 6. Sınıf Ders Kitabı Üretim, Tüketim ve Dağıtım Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl. Becerileri ile İlgili Unsurlar.....	72
Tablo 4.28. 6. Sınıf Ders Kitabı Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Unsurlar.....	74
Tablo 4.29. 6. Sınıf Ders Kitabı Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Unsurlar.....	75
Tablo 4.30. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının 7. Sınıf Kazanımlarında 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumu-Öğrenme ve Yenilenme Becerileri	77
Tablo 4.31. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının 7. Sınıf Kazanımlarında 21.	

Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumu-Bilgi Medya ve Teknolojileri/Yaşam ve Kariyer Becerileri	78
Tablo 4.32. 7. Sınıf Ders Kitabı Birey ve Toplum Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Unsurlar.....	79
Tablo 4.33. 7. Sınıf Ders Kitabı Kültür ve Miras Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Unsurlar	81
Tablo 4.34.. 7. Sınıf Ders Kitabı İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Unsurlar.....	82
Tablo 4.35. 7. Sınıf Ders Kitabı Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl. Becerileri ile İlgili Unsurlar.....	83
Tablo 4.36. 7. Sınıf Ders Kitabı Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Unsurlar.....	85
Tablo 4.37. 7. Sınıf Ders Kitabı Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Unsurlar.....	86
Tablo 4.38. 7. Sınıf Ders Kitabı Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Unsurlar.....	88

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1. 21. Yüzyıl Becerileri Çerçevesi	11
--	----

GÖRSELLER LİSTESİ

Görsel 4.1. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ Problem çözme ve Eleştirel Düşünme Soru Örneği, Sosyal Bilgiler 4. Sınıf Ders Kitabı, s. 20	46
Görsel 4.2. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ <i>Problem Çözme ve Eleştirel Düşünme</i> Metin Örneği, Sosyal Bilgiler 4. Sınıf Ders Kitabı, s. 29	46
Görsel 4.3. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri / <i>Problem Çözme ve Eleştirel Düşünme</i> Etkinlik Örneği, Sosyal Bilgiler 4. Sınıf Ders Kitabı, s. 29.....	46
Görsel 4.4. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ Yaratıcılık ve Yenilenme Soru Örneği, Sosyal Bilgiler 4. Sınıf Ders Kitabı, s. 50	47
Görsel 4.5. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ <i>Yaratıcılık ve Yenilenme Etkinlik</i> Örneği, Sosyal Bilgiler 4. Sınıf Ders Kitabı, s. 52	47
Görsel 4.6. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri / <i>Problem Çözme ve Eleştirel Düşünme</i> Metin Örneği, Sosyal Bilgiler 4. Sınıf Ders Kitabı, s.51	47
Görsel 4.7. Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri/ <i>Bilgi Okuryazarlığı Soru</i> Örneği, Sosyal Bilgiler 4. Sınıf Ders Kitabı, s. 80	48
Görsel 4.8. Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri / <i>Bilgi Okuryazarlığı Etkinlik</i> Örneği, Sosyal Bilgiler 4. Sınıf Ders Kitabı, s. 69	48
Görsel 4.9. Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri / <i>Bilgi Okuryazarlığı Metin</i> Örneği, Sosyal Bilgiler 4. Sınıf Ders Kitabı, s.78	48
Görsel 4.10. Bilgi ve Medya Teknolojileri Becerileri/ <i>Bilgi, İletişim ve Teknolojileri Metin</i> Örneği, Sosyal Bilgiler 4. Sınıf Ders Kitabı, s. 96	50
Görsel 4.11. Bilgi ve Medya Teknolojileri / <i>Bilgi, İletişim ve Teknolojileri etkinlik</i> Örneği, Sosyal Bilgiler 4. Sınıf Ders Kitabı, s. 103	50
Görsel 4.12. Bilgi ve Medya Teknolojileri / <i>Bilgi, İletişim ve Teknolojileri soru</i> Örneği, Sosyal Bilgiler 4. Sınıf Ders Kitabı, s. 115	50
Görsel 4.13. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ <i>Problem çözme ve Eleştirel Düşünme</i> Örneği, Sosyal Bilgiler 4. Sınıf Ders Kitabı, s. 122	51
Görsel 4.14. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ <i>Problem çözme ve Eleştirel Düşünme</i> Örneği, Sosyal Bilgiler 4. Sınıf Ders Kitabı, s. 124	51
Görsel 4.15. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ <i>Problem çözme ve Eleştirel Düşünme</i> Örneği, Sosyal Bilgiler 4. Sınıf Ders Kitabı, s. 129	51
Görsel 4.16. Yaşam ve Kariyer Becerileri/ <i>Liderlik ve Sorumluluk metin</i> Örneği, Sosyal	

Bilgiler 4. Sınıf Ders Kitabı, s. 157	52
Görsel 4.17. Yaşam ve Kariyer Becerileri/ <i>Liderlik ve Sorumluluk etkinlik</i> Örneği, Sosyal Bilgiler 4. Sınıf Ders Kitabı, s. 162	52
Görsel 4.18. Yaşam ve Kariyer Becerileri/ <i>Liderlik ve Sorumluluk soru</i> Örneği, Sosyal Bilgiler 4. Sınıf Ders Kitabı, s. 158	52
Görsel 4.19. Yaşam ve Kariyer Becerileri/ <i>Sosyal ve Kültürler Arası</i> <i>metin</i> Örneği, Sosyal Bilgiler 4. Sınıf Ders Kitabı, s. 157	53
Görsel 4.20. Yaşam ve Kariyer Becerileri/ <i>Sosyal ve Kültürler Arası etkinlik</i> Örneği, Sosyal Bilgiler 4. Sınıf Ders Kitabı, s. 162	53
Görsel 4.21. Yaşam ve Kariyer Becerileri/ <i>Sosyal ve Kültürler Arası soru</i> Örneği, Sosyal Bilgiler 4. Sınıf Ders Kitabı, s. 158	53
Görsel 4.22. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ <i>Problem çözme ve eleştirel düşünme</i> <i>metin</i> Örneği, Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Ders Kitabı, s. 12	56
Görsel 4.23. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ <i>Problem çözme ve eleştirel düşünme</i> <i>etkinlik</i> Örneği, Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Ders Kitabı, s. 17	56
Görsel 4.24. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ <i>Problem çözme ve eleştirel düşünme soru</i> Örneği, Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Ders Kitabı, s. 13	56
Görsel 4.25. Yaşam ve Kariyer Becerileri/ <i>Sosyal ve Kültürler Arası</i> <i>metin</i> Örneği, Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Ders Kitabı, s. 50	58
Görsel 4.26. Yaşam ve Kariyer Becerileri/ <i>Sosyal ve Kültürler Arası etkinlik</i> Örneği, Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Ders Kitabı, s. 54	58
Görsel 4.27. Yaşam ve Kariyer Becerileri/ <i>Sosyal ve Kültürler Arası soru</i> Örneği, Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Ders Kitabı, s. 50	58
Görsel 4.28. Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri/ <i>Bilgi okuryazarlığı</i> <i>metin</i> Örneği, Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Ders Kitabı, s. 67	59
Görsel 4.29. Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri/ <i>Bilgi okuryazarlığı etkinlik</i> Örneği, Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Ders Kitabı, s. 69	59
Görsel 4.30. Bilgi, Medya ve Teknolojileri/ <i>Bilgi okuryazarlığı soru</i> Örneği, Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Ders Kitabı, s. 68	59
Görsel 4.31. Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri/ <i>Medya okuryazarlığı</i> <i>metin</i> Örneği, Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Ders Kitabı, s. 105	61
Görsel 4.32. Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri/ <i>Medya okuryazarlığı etkinlik</i> Örneği, Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Ders Kitabı, s. 99	61
Görsel 4.33. Bilgi, Medya ve Teknolojileri/ <i>Medya okuryazarlığı soru</i> Örneği, Sosyal	

Bilgiler 5. Sınıf Ders Kitabı, s. 99	61
Görsel 4.34. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ Yaratıcılık ve yenilenme metin Örneği, Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Ders Kitabı, s. 134	62
Görsel 4.35 Öğrenme ve Yenilikçilik Becerileri/ Yaratıcılık ve yenilenme etkinlik Örneği, Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Ders Kitabı, s. 143	62
Görsel 4.36. Öğrenme ve Yenilikçilik/ Yaratıcılık ve yenilenme soru Örneği, Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Ders Kitabı, s. 139	62
Görsel 4.37. Yaşam ve Kariyer Becerileri/ Sosyal ve kültürler arası metin Örneği, Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Ders Kitabı, s. 152	63
Görsel 4.38. Yaşam ve Kariyer Becerileri/ Sosyal ve kültürler arası etkinlik Örneği, Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Ders Kitabı, s.157	63
Görsel 4.39. Yaşam ve Kariyer Becerileri/ Sosyal ve kültürler arası soru Örneği, Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Ders Kitabı, s.152	63
Görsel 4.40. Yaşam ve Kariyer Becerileri/ Sosyal ve Kültürler Arası metin Örneği, Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Ders Kitabı, s. 171	65
Görsel 4.41. Yaşam ve Kariyer Becerileri/ Sosyal ve Kültürler Arası etkinlik Örneği, Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Ders Kitabı, s. 179	65
Görsel 4.42. Yaşam ve Kariyer Becerileri/ Sosyal ve Kültürler Arası soru Örneği, Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Ders Kitabı, s. 177	65
Görsel 4.43. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ Sosyal ve Kültürler Arası metin Örneği, Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Ders Kitabı, s. 23	68
Görsel 4.44. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ Sosyal ve Kültürler Arası etkinlik Örneği, Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Ders Kitabı, s. 17	68
Görsel 4.45. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ Sosyal ve Kültürler Arası soru Örneği, Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Ders Kitabı, s. 22	68
Görsel 4.46. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ Problem çözme ve Eleştirel Düşünme Örneği, Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Ders Kitabı, s. 49	69
Görsel 4.47. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/Problem çözme ve Eleştirel Düşünme Örneği, Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Ders Kitabı, s. 48	69
Görsel 4.48. Bilgi, Medya ve Teknolojileri/ Bilgi okuryazarlığı etkinlik Örneği, Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Ders Kitabı, s. 93	70
Görsel 4.49. Bilgi, Medya ve Teknolojileri /Bilgi okuryazarlığı soru Örneği, Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Ders Kitabı, s. 95	70
Görsel 4.50. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ Yaratıcılık ve Yenilikçilik Metin Örneği,	

Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Ders Kitabı, s. 137	72
Görsel 4.51. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ Yaratıcılık ve yenilikçilik etkinlik Örneği, Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Ders Kitabı, s. 146	72
Görsel 4.52. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ Yaratıcılık ve yenilikçilik soru Örneği, Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Ders Kitabı, s. 137	72
Görsel 4.53. Yaşam ve Kariyer Becerileri/ Girişimcilik ve öz yönelim metin Örneği, Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Ders Kitabı, s. 178	73
Görsel 4.54. Yaşam ve Kariyer Becerileri/ Girişimcilik ve öz yönelim etkinlik Örneği, Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Ders Kitabı, s. 181	73
Görsel 4.55. Yaşam ve Kariyer Becerileri/ Girişimcilik ve öz yönelim soru Örneği, Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Ders Kitabı, s. 177	73
Görsel 4.56. Yaşam ve Kariyer Becerileri/ Sosyal ve kültürler arası metin Örneği, Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Ders Kitabı, s. 223	75
Görsel 4.57. Yaşam ve Kariyer Becerileri/ Sosyal ve kültürler arası etkinlik Örneği, Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Ders Kitabı, s. 227	75
Görsel 4.58. Yaşam ve Kariyer Becerileri/ Sosyal ve kültürler arası soru Örneği, Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Ders Kitabı, s. 222	75
Görsel 4.59. Yaşam ve Kariyer Becerileri/ Sosyal ve kültürler arası metin Örneği, Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Ders Kitabı, s. 250	76
Görsel 4.60. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ Problem çözme ve eleştirel düşünme etkinlik Örneği, Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Ders Kitabı, s. 227	76
Görsel 4.61. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ Problem çözme ve eleştirel soru Örneği, Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Ders Kitabı, s. 222	76
Görsel 4.62. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ İletişim ve iş birliği metin Örneği, Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabı, s. 13	80
Görsel 4.63. Öğrenme ve Yenilikçilik Becerileri/ İletişim ve iş birliği etkinlik Örneği, Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabı, s. 17	80
Görsel 4.64. Öğrenme ve Yenilikçilik/ İletişim ve iş birliği soru Örneği, Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabı, s. 19	80
Görsel 4.65. Yaşam ve Kariyer Becerileri/ Sosyal ve kültürler arası metin Örneği, Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabı, s. 76	82
Görsel 4.66. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ Problem çözme ve eleştirel düşünme etkinlik Örneği, Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabı, s. 53	82
Görsel 4.67. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ Problem çözme ve eleştirel düşünme soru	

Örneği, Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabı, s. 52	82
Görsel 4.68. <i>Bilgi, Medya ve Teknolojileri/ Bilgi okuryazarlığı etkinlik</i> Örneği, Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabı, s. 102	83
Görsel 4.69. <i>Öğrenme ve Yenilenme Becerileri / Problem çözme ve eleştirel düşünme</i> soru Örneği, Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabı, s. 93	83
Görsel 4.70. <i>Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri/ Bilgi, iletişim ve teknolojileri</i> metin Örneği, Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabı, s. 137	84
Görsel 4.71. <i>Bilgi, İletişim ve Teknolojileri Becerileri/ Bilgi, iletişim ve teknolojileri</i> etkinlik Örneği, Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabı, s. 127	84
Görsel 4.72. <i>Bilgi, İletişim ve Teknolojileri Becerileri/ Bilgi, iletişim ve teknolojileri</i> soru Örneği, Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabı, s. 120	84
Görsel 4.73. <i>Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri/ Bilgi, iletişim ve teknolojileri</i> metin Örneği, Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabı, s. 152	86
Görsel 4.74. <i>Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri/ Bilgi, iletişim ve teknolojileri</i> etkinlik Örneği, Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabı, s. 171	86
Görsel 4.75. <i>Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri/ Bilgi, iletişim ve teknolojileri</i> soru Örneği, Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabı, s.171	86
Görsel 4.76. <i>Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ İletişim ve iş birliği</i> metin Örneği, Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabı, s. 187	87
Görsel 4.77. <i>Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ Yaratıcılık ve yenilenme</i> etkinlik Örneği, Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabı, s. 198	87
Görsel 4.78. <i>Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ Yaratıcılık ve yenilenme</i> soru Örneği, Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabı, s.184	87
Görsel 4.79. <i>Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ İletişim ve iş birliği</i> metin Örneği, Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabı, s. 204	88
Görsel 4.80. <i>Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ İletişim ve iş birliği</i> etkinlik Örneği, Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabı, s. 209	88
Görsel 4.81. <i>Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ İletişim ve iş birliği</i> soru Örneği, Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabı, s. 208	88

KISALTMALAR LİSTESİ

Akt.	: Aktaran
Bkz	: Bakınız
Ed.	: Editör
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
P21	: Partnership for 21.st Century Skills (21.Yüzyıl Becerileri)
s.	: Sayfa
vb.	: Ve Benzeri

BÖLÜM I

GİRİŞ

Giriş kısmında, ilgili çalışmanın içerdiği problem durumu, cümlesi ve alt problemleriyle çalışmanın amacı ve önemi, belirli tanımlarla çalışmanın sınırlılıkları ortaya konmuştur.

1.1. Problem Durumu

İnsanoğlunun, yaşam sahnesinde yer almasıyla birlikte düşünme becerileri insanın doğa ve çevreyle uyumunda belirleyici unsur olmuştur. Günümüz bilim ve teknolojiye etkin ve hızlı ilerleme, globalleşmenin getirdiği rekabet ortamı, iş istihdamının azalması, doğal kaynakların hızla tükenmesi, salgın hastalıkların varlığı gibi birçok küresel ve toplumsal sorunlar yaşamayı bireylerin yaşamında üst düzey düşünme becerilerinin öğrenilmesinin önemini artırmıştır. Günümüzde bireylerin hayatta kalma ve rekabetle baş edebilmek için belirli becerilere sahip olması beklenmektedir. Sürekli olan gelişen, değişen, ilerleyen dünyamız bireylerin sahip olacağı becerilerle birlikte gelişir ve değişir. Becerin ne olduğuyla ilgili farklı tanımlamalar yapılmıştır. “Türkiye Yükseköğretim Yeterlikler Çerçevesi” bağlamında becerileri ve bilgiyi uygulayabilme, sorunları çözümleyebilme, görevleri tamamlayabilme kabiliyetinin (Türkiye Yükseköğretim Yeterlikler Çerçevesi [TTYÇ], 2011, s. 2). Milli Eğitim Bakanlığı’na [MEB] (2005, s. 47) göre beceri, bireyde eğitim sürecinde kazanılması ve kazandığı yetkinlikleri uygulamaya koyması beklenen yeteneklerdir. Ulusların küresel mücadelede yerini alabilmeleri için insanların üst düzey düşünme becerilerini geliştirmekten başka bir yol yoktur. Toplamların ilerlemeleri küresel mücadelede rekabet edebilmeleri insanların üst düzey becerileri geliştirmelerine bağlıdır. Bu durum günümüz dünyasında eğitimin ve yenilikçi düşünmenin önemini ortaya koymaktadır. 21. Yüzyıl teknolojiyle değişme çağı olduğu bilinir. Devamlı değişim ve dönüşümde olan dünyamız toplumu ve insanları sürekli değiştirmektedir (Castells, 2010). Toplumun ve insanların bu teknolojik ve sosyolojik değişimlere adaptasyonu ve öğrenmesi de gerekli hale gelmiştir (Medel-Añonuevo vd., 2001).

Yaşadığımız dönemde sosyolojik, sanayi, teknik ve teknolojiye gelişmeler bilgi teknolojilerini verimli ve etkili kullanabilen, değişimle gelişmeye açık, ekip çalışmasına uyum sağlayabilen, iletişimsel becerileri yüksek bireylerin yetişmesi gereklilik olmuştur. 21. yüzyıl becerileri ile alakalı dikkati çeken Amerika’da ortaya çıkan “21. Yüzyıl Becerileri İçin

Ortaklık” ismindeki oluşuma göre 21. Yüzyıl becerisi “bireylerin iş ve yaşamda başarılı olmak için uzmanlaşması gereken bilgi, beceri, uzmanlık” şeklinde tanımlanır. Söz konusu beceriler “Öğrenme ve Yenilik”, “Bilgi, Medya ve Teknolojileriyle” “Yaşam ve Kariyer Becerileri” olarak 3 temel başlıkta toplanmıştır (P21, 2009). Söz konusu beceriler kişilerin yoğun işle hayat konuları açısından önemlidir ve gelecek nesillere kazandırılması gerekir.

21. Yüzyıl becerilerin birçok öğretim programında ve alanda olduğu görülmektedir. Yeni programlarda, problemin çözümlenebilmesi için bilgiye ulaşabilme, bilgiyi kullanabilme ve bilgiyi şekillendirebilme yeni fikirler üretme gibi becerilerin öğretilmesi konusuna odaklanılmıştır.

Türkiye’de 2005 yılından itibaren eğitim müfredatında 21. Yüzyıl becerileri ve kazanımlarına yer verilmiştir. Günümüzde uygulanan öğretim programlarının güncellenmesinde; MEB tarafından çevre ve öncü ülkelerin son yıllarda yaptığı gelişmelerin ve değişikliklerin incelendiği belirtilmiştir. Programın güncellenmesinde ve geliştirilmesinde ülkemizle dünyada gerçekleştirilen bilimsel araştırmaların incelendiği belirtilmiştir. Öğretmenlerin ve eğitim kurumlarının yöneticilerinin tasarlanan programa yönelik düşüncelerini toplanmış, Türkiye genelinde dersler için zümrelerin hazırladığı raporlar ve eğitim fakültelerince hazırlanan raporlar incelenmiştir. Eğitim programına yönelik anketler hazırlanmış ve bu veriler doğrultusunda, toplum bilimsel ve teknolojik gereksinimlerin benzerliğinin devamlılığı amaçlanmıştır (MEB, 2018). Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı’nın 2017 senesinde yayımladığı “Müfredatta Değişiklik ve Yenileme Çalışmalarının Üzerine” isimli çalışmada eğitim programlarına 21. Yüzyıl becerilerinin dâhil edildiğinden söz edilmektedir (MEB, 2017). “Yenilenen müfredatlar ile öğrencilere kazandırılması hedeflenen temel yeterlilik ve beceriler tüm disiplin alanları için ortak olarak verilmiştir. Bu yeterlilik ve beceriler, müfredatlarda disiplin alanlarının kazanımlarına ve/veya açıklamalarına doğrudan yahut dolaylı olarak ilişkilendirilmiştir.” Müfredatlar ile verilmek istenen yeterliliklerle beceriler ile bunlarla ilgili açıklamaların saptanmasında “21. Yüzyıl becerileri” şeklinde anılan yeterliliklerle beceriler ile bunlarla ilgili yorumlar da önemsenmiştir. Ülkemizde güncel olarak okutulan ilkokul 4. Sınıftan başlayarak, ortaokul seviyesinde devam ederek gerçekleştirilen “sosyal bilgiler dersi öğretim programı” 21. Yüzyıl becerilerinin bireylere kazandırılması bakımından uygun dersten biridir (Çelikkaya, 2011).

Sosyal bilgiler dersinin öğrencileri topluma uyumlu bir fert şeklinde hazırlamaktadır. Öğrencilerin aile, okul, meslek hayatında etkili ve başarılı olabilmesine yönelik olarak bazı beceriler kazanmasını hedeflemektedir. Sosyal bilgiler dersi, gündelik yaşamla iç içe olan konularla öğrencinin yaşamında karşı karşıya kalabileceği toplumsal hadise, olgu ya da

kavramlara ilişkin ön hazırlıklar yaptırmaktadır ve iyi donanımlar elde etmiş bir fert olması noktasında ona yardım etmektedir. Sosyal bilgiler dersinin ana erekları arasında; bilgiyi işlemeyle yönetme, kültürü öğrenmeyle sahip çıkma, yurttaş olarak sorumluluk sahibi olma vb. erekları bulunmaktadır (Öztürk, 2010).

Sosyal bilgiler dersi, öğrencilerin yaşamda iletişim, iş birliği, problem çözme ve yaratıcılık becerilerinin; bilgi ve kültür aktarımı oluştururken araştırma, inceleme ve karar verme becerilerinin; değerler mekanizması oluştururken, sorumluluk alma , liderlik, öz yönelim becerilerinin; birlikte iletişim ve medya teknolojileriyle beraber olduğu için bilgi medya okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı becerilerinin geliştirilmesinde ve uygulanmasında en etkili derstir. Bu çerçevede sosyal bilgiler dersi 21. Yüzyıl becerilerini öğrencilere kazandırmak hususunda önemli bir role sahiptir. Bu noktada sosyal bilgiler öğretim programında ve ders kitaplarında 21. Yüzyıl becerilerine nasıl yer verildiğinin tespit edilmesi gerekliliğı ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmada sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan öğeler ile 4,5,6,7 sınıf ders kitapları 21. yüzyıl becerileri açısından incelenmeye çalışılmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmadaki amaç; Sosyal Bilgiler dersi öğretim programıyla 2021/2022 öğretim yılı ortaokul (4, 5, 6 ve 7. sınıflar) ders kitaplarının 21. Yüzyıl becerileri bakımından incelenmesidir. Bu amaç çerçevesinde; 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programıyla (4, 5, 6 ve 7. Sınıflar) ders kitaplarında 21. Yüzyıl becerilerine yer verilme durumu nedir? sorusu çalışmanın problem tümcesidir. Söz konusu probleme dayalı olarak çalışmanın alt problemleri şöyledir:

1. Sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan;
 - a. Özel Amaçlar,
 - b. Yetkinlik,
 - c. Beceriler ve Değerler,
 - d. Uygulamada Dikkat Edilecek Hususlar,
 - e. Öğrenme Alanlarında 21. Yüzyıl becerilerine nasıl yer verilmiştir?
2. Sosyal bilgiler dersi öğretim programının 4.sınıf kazanımlarında ve ders kitaplarında (metin, etkinlik ve soru) 21. Yüzyıl becerilerine nasıl yer verilmiştir?
3. Sosyal bilgiler dersi öğretim programının 5. sınıf kazanımlarında ve ders kitaplarında (metin, etkinlik ve soru) 21. Yüzyıl becerilerine nasıl yer verilmiştir?
4. Sosyal bilgiler dersi öğretim programının 6. sınıf kazanımlarında ve ders

- kitaplarında (metin, etkinlik ve soru) 21. Yüzyıl becerilerine nasıl yer verilmiştir?
5. Sosyal bilgiler dersi öğretim programının 7.sınıf kazanımlarında ve ders kitaplarında (metin, etkinlik ve soru) 21. Yüzyıl becerilerine nasıl yer verilmiştir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Yaşadığımız dünya sürekli gelişip değişmektedir. Bu gelişim ve değişime adapte olabilmek adına belirli becerilere ihtiyacımız vardır bunlar; eleştirci, yaratıcı düşünme, iş birliği ve iletişim, problem çözme ve eleştirel düşünme, liderlik ve sorumluluk alma, girişimcilik ve yenilikçilik gibi becerilere ihtiyaç vardır. Bu yönlendiren ve bireyin yaşamında sahip olması gereken bilgi, beceri ve deneyimler açısından 21. Yüzyıl becerilerine sahip olmanın öneminin arttığı bilinmektedir. İletişim, iş birliği, eleştirel düşünme ve yenileşme becerilerinin eğitim programlarının içeriğinde yer aldığı, teknolojik entegrasyonun büyük ölçüde sağlandığı, aktif öğrenme yöntemleri ve proje çalışmalarına büyük önem verildiği, bireyselleştirilmiş öğrenme ortamlarının desteklendiği, öğrencileri ölçme ve değerlendirmenin yeterli olduğu, eğitim ve öğretim sistemleri önem arz etmektedir. 21. Yüzyıl becerilerinin kazandırılmasında toplumsal katılımın öğrencilere ait becerilerin gelişmesinde etkisinin bulunduğu belirlenmiştir (Marzona, 2012).

İyi insan ve iyi vatandaş yetiştirme amacı olan sosyal bilgiler ders programının bireye birçok açıdan yaşam becerisi ve sağlıklı iletişim, problem çözme, eleştirel düşünme ve yaşadığı topluma entegre olma gibi beceriler kazandırmayı amaçladığı düşünüldüğünde sosyal bilgiler dersinin etkili bir şekilde öğretilmesi gerektiği anlaşılmaktadır. 21. Yüzyıl becerileri üstüne Türkiye’de yapılan araştırmalar genel olarak fen bilgisi alanı ile ilgili gerçekleştirilmiştir (Alpaslan, 2021; Atakişi, 2019; Baba, 2022; Çolak, 2019; Ekşioğlu, 2021; Karakaş, 2015; Koşar, 2022; Murat, 2018; Özer, 2021; Yaşar, 2021). Sosyal bilimler alanında genelde yabancı dil sahasında araştırmaların olduğu görülmüştür (Aydın, 2019; Bahadır, 2022; Bilben, 2021; Elgün, 2021; Erten, 2019). Sosyal bilgiler alanında gerçekleştirilen araştırmaların (Bayar, 2018; Çetin, 2007; İnce, 2019; İşbilir, 2019; Kandilli, 2020). 21.yüzyıl becerileri açısından SBÖ programında yer alan kazanımlar ve belirli beceriler üzerinde yoğunlaştığı görülmüştür. SBÖ programını oluşturan özel amaçlar, yetkinlikler, beceriler ve değerler, öğrenme alanları, uygulamada dikkat edilecek hususlar açısından ve 4, 5, 6, 7 sınıf kazanımları, ders kitaplarının bütün öğeleriyle 21.yüzyıl becerileri açısından incelendiği bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Ayrıca programın incelenmesinde, programın yansıması olan ders kitaplarının da yer verilmesi bakımından da araştırma açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Programının aktarma araçları olan ders kitaplarının 21. yüzyıl becerilerinin

öğretim sürecine aktarılmasında etkili bir araçtır. Bu nedenle araştırmanın sosyal bilgiler alanına kaynak olması açısından önem arz ettiği düşünülmektedir.

1.4. Sayıltı (Varsayım)

- Kullanılan veri toplama araçlarının çalışmanın amacıyla konusuna uygunluk arz ettiği varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu çalışma,

- 2018 yılında yenilenmiş Sosyal Bilgiler öğretim programı ile,
- 2021-2022 Eğitim-Öğretim yılında okutulmuş 4, 5, 6 ve 7. Sınıf sosyal bilgiler ders kitapları ile,
- Çalışmada kullanılan veri toplama aracı ile,
- Araştırmacının, araştırmada kullanmak için ulaşılmış olduğu kaynaklarla sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Sosyal Bilgiler: “Bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir öğretim dersidir” (MEB, 2005).

Beceri: Bilgileri yaşama dökebilme, sorunları çözümleyebilme, görevleri tamamlayabilme kabiliyetidir (TYYÇ, 2011).

21. Yüzyıl Becerileri: Kişilerin işlerinde ve hayatta başarılı olmak üzere uzmanlaşmaları gereken becerilerin bütünüdür. Problem çözme, eleştirel düşünme, yaratıcılık ve yenilenme, iş birliği ve iletişime dair becerileri, bilgi, iletişim ve teknoloji okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı, esneklik, girişimcilikle öz yönelim, sosyal ve kültürel, üretkenlik, hesap verilebilirlik, liderlik ve sorumluluk becerileridir (P21, 2015).

Öğretim Programı: Eğitim programları içerisinde var olan bu bölüm, genellikle, belirli bilgi ve kategorilerden oluşan bir kısmı okullarda beceriyi uygulamaya ağırlık tanıyan,

bilgi ve becerilerin eğitim programında planlı olarak kazandırılması sağlamaya yönelik programdır (Varış, 1996).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde beceri kavramına, 21.yüzyıl becerileri ve açıklamalarına, sosyal bilgiler tanımına ve ilgili araştırmalar ile ilgili kuramsal çerçeveye yer verilmiştir.

2.1. Beceri Kavramı

Eğitim aracılığıyla bireylere nelerin, hangi yöntem ve tekniklerle, hangi içeriklerle, ne kadar süreyle aktarılacağı eğitimde program geliştirme sürecini başlatmıştır. Program geliştirme sürecinde eğitim kurumlarında öğretilen farklı disiplinler ve bilim dalları öğrencilere kazandırmayı amaçladığı bilgiler, beceriler ve tavırlar ayrıntılı olarak eğitim programlarında bulunmaktadır. Özellikle son yarım yüzyıldır yaşanan politik, sosyoekonomik, teknolojik gelişmeler sonucunda bugünkü eğitim programının kazanımları arasında bulunan beceriler, eğitimcilerin gündemini daha fazla meşgul etmektedir (Mutluer, 2013, s. 356).

İlköğretim basamağının iki önemli amacı olup birincisi öğrencilere bilişsel becerileri kazandırmak diğer amacı ise bireyin yaşadığı topluma uyum sağlaması için gereken olan beceriler, değerleri ve tutumları geliştirmektir. Kazanılan bilgiler, beceriler, değerle tavırlar öteki öğretim basamaklarında yer alan hedeflerin gerçekleştirilmesine yönelik olarak temel oluşturur. Bu da toplumun yalnızca eğitim sistemini değil ayrıca toplumun diğer sistemlerini de pozitif veya negatif olarak etkiler. Sosyal Bilgiler dersi bu tesirlerin istenen biçimde olmasında ilköğretim basamağında bulunan derslerin başında olup önemli rol oynamaktadır.

MEB'e (2005, s. 47) göre beceri, *“öğrencilerde öğrenme süreci içerisinde kazanılması, geliştirilmesi ve yaşama aktarılması gereken kabiliyetlerdir”* olarak tanımlanırken. Smith (2002, s. 661) beceriyi, *“genellikle eğitim ve tecrübe ile edinilen, iyi bir şey yapma, yetkinlikle bazı görevleri yerine getirme kapasitesi”* olarak tanımlamıştır. Türk Dil Kurumu (TDK, 2019) sözlüğünde ise beceri, *“elinden iş gelme durumu, ustalık, maharet, kişinin yatkınlık ve öğrenime bağlı olarak bir işi başarma ve bir işlemi amaca uygun olarak sonuçlandırma yeteneği”* şeklinde tanımlanmaktadır.

Günümüzde bilgi kavramına bakış açısı değişmekte olup bilgiyi, olguları, kavramları ezberlemek yerine onu daha etkili kullanmaya ve edinmeyi amaçlamaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde bilgiyi öğrenmenin önemini düşürmemekle birlikte, bireylerin bilgiyi

problemleri çözmek de eleştirel düşünme bakış açısında ve yenilikçi düşünmede kullanmaları gerektiğini ortaya koymaktadır. Öğrencilerin kullandıkları bu becerilerse bilgiyi gerektiren ve performans içeren kompleks bir fiildir. Bilgiyle beceri kısa zaman içinde kolay bir biçimde öğretilabilir ve öğrenilebilir iken kabiliyet daha geç geliştiği için daha karmaşık bir süreçten ibarettir. Bilgi ve beceri kavramlarının bir araya gelmesiyle yetenek (Bilgi+Beceri=Yetenek) ortaya çıkmaktadır (TTKB, 2004).

2.2. 21. Yüzyıl Becerileri

Çağımızda eğitimle eldeki bilgiyi öğrenciye nakletmek ya da öğretmekten çok “öğrenmeyi öğrenme” ile “beceri” geliştirme amaçlanmaktadır. Daha geniş bir perspektifle değerlendirildiğindeyse; çağdaş dünyada gereksinim hissedilen, her manada yetişen bir insanda bulunması şart olan yetkinlikler “21. Yüzyıl Becerileri” şeklinde adlandırılmaktadır. 21. Yüzyıl becerileri değişik gruplarca başka formlarda tanımlanmaktadır ve tasnif edilmektedir. “Partnership for 21st Century Skills (P21), En Gauge North Central Regional Educational Laboratory (EnGauge/NCREL), Assesment and Teaching of 21st Century Skills (ATCS), National Educational Technology Standards (NETS/ISTE), European Comission (EC), Organisation for Economic Cooperationand Development (OECD)” 21. Yüzyıl becerilerinin belirlenmesiyle tasnif edilmesi üstüne araştırmalar yapan kurumlardan bazılarıdır (Koltuk ve Kocakaya, 2015).

“Geleceğin bireylerine hangi beceriler öğretilmeli?” “Bu beceriler nasıl seçilmeli?” sorularından hareket ederek farklı çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Belçika Danimark Norveç, ABD, İngiltere, İrlanda, Kanada vb. pek çok devletten eğitimci, idareci, siyasetçi, ruh bilimci, toplum bilimci, iktisatçı vb. değişik sahalardan insanların dahil olduğu, 6 sene devam eden araştırmanın sonunda “zihinsel, bireysel, sosyal ve zihinsel bağımsızlık” becerileri olarak 4 beceri çeşidi konusunda ortak bir görüş yaratılmıştır (Güneş, 2012).

Ülkemizdeyse bu araştırmalar dikkate alınıp 2005 yılı eğitim programlarında alanı fark etmeksizin tüm derslerde kazandırılması amaçlanan ana beceriler şöyledir: “Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim, problem çözme, araştırma, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik, karar verme” (MEB, 2005). Söz konusu beceriler “21. Yüzyıl Becerileri” şeklinde de isimlendirilmektedir. Bu beceriler, fertlerin işinde ve hayatında başarıyı yakalamak üzere profesyonelleşmesi gereken beceri, bilgi ve uzmanlık biçiminde tanımlanır (P21, 2015).

Dünya üzerinde her şey süratli olarak değişirken ilerinin fertlerini hangi mesleklerin, çalışma şartlarının beklediği de bilinemez. Bundan dolayı fertlerin güç iş ve hayat koşulları ile

kuvvetli şekilde baş etmelerine destek verebilecek gelişmeye açık niteliklerle donatılmaları lazımdır. Söz konusu becerin hangileri olduğuyla alakalı değişik kişilerle kurumlarca gerçekleştirilen farklı tasnifler vardır. Bu kurum/kuruluşlardan P21 (2015); 21. Yüzyıl becerilerini “bilgi, medya ve teknoloji becerileri, öğrenmeyle yenilenme becerileriyle hayat ve meslek becerileri” biçiminde tasnif etmektedir. En Gauge/NCREL (Lemke, 2002); “keşfedici düşünme, etkili iletişim, dijital çağ okuryazarlığı ve yüksek üretkenlik” şeklinde sınıflandırmaktadır. ATCS (Binkley vd., 2010; Griffin vd., 2012) 20.Yüzyıl becerilerini; “düşünme yolları, çalışma yolları, çalışma araçları ve dünyada yaşam” biçiminde vermiştir. NETS/ISTE (2007) da bunları; “yaratıcılık ve yenilik, iletişim ve iş birliği, teknoloji ve bilgi akışı ve dijital vatandaşlık” biçiminde saptamıştır. EC’ye (2018) göreyse söz konusu beceriler; “öğrenmeyi öğrenmek, matematik, fen, teknoloji ve mühendislik alanlarında yetkinlik, farklı alanlardaki okuryazarlık, çok dillilikte yetkin olmak, dijital yetenek ve beceriler, kültürel ifade farkındalık ve ifade, toplumsal alan ve yurttaşlık ile ilgili yetkinlik ve girişimcilik” şeklinde tanımlanır.

Başka bir önemli kurum olan OECD (2005) 21. Yüzyıl becerilerini; “gruplarla iletişim, araçların interaktif kullanımı ve bağımsız davranma” şeklinde belirtmektedir. Kurumların yaptığı tasnifler genel olarak alt becerileri de kapsamakla beraber, bütün bu beceriler ayrıntılı şekilde incelendiği zaman; “üst bilişsel öğrenme, etkili iletişim, dijital dünyayı okumak, iş birliği, meslek ve yurttaşlık” becerilerinin pek çok tasnifte bulunduğu anlaşılmaktadır (Anagün vd., 2016; Koltuk ve Kocakaya, 2015; Özyurt, 2020).

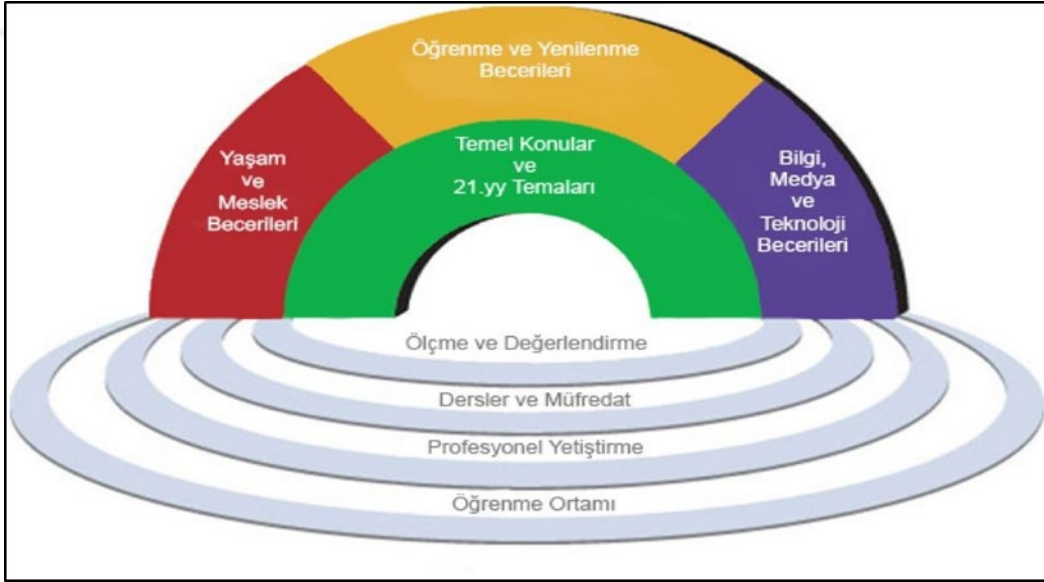
Tablo 2.1. 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Farklı Çerçevesler

ISTE/NETS	OECD	NRC
Yaratıcılık ve Yenilik - Yaratıcı düşünme, bilgi oluşturma, ürün geliştirmeye teknolojik gelişmeleri kullanma süreçleri - Eleştirel düşünme, sorun çözmeyle karar verme	Araçları Etkileşimli Olarak Kullanma - Dilsel sembollerle metinlerini etkileşimli biçimde kullanabilme - Bilgiyi etkileşimli şekilde kullanabilme - Teknolojiyi interaktif biçimde kullanabilme	Bilişsel Beceriler - Rutin olmayansorun çözebilme - Eleştirel düşünme - Sisteme dayalı düşünme
İletişime İş birliği - Öğrencilerin işbirliği içerisinde çalışmasıyla iletişim kurmasına yönelik olarak dijital medya ve ortamları kullanabilmesi	Heterojen Gruplarda Etkileşim - Başkaları ile iyi ilişkiler kurabilme - Ekipler şeklinde çalışmayla iş birliğinde bulunma - Çatışmaları yönetebilmek ve çözebilmek	Bireylerarası Beceriler - Kompleks iletişim - Toplumsal beceriler - Ekip çalışmaları - Kültürel hassasiyet - Çeşitlilik ile mücadele etme
Araştırmayla Bilgi Akışı - Dijital araçlar ile bilginin toplanması, kullanımıyla değerlendirilmesi		İşsel Beceriler - Kendini yönetebilme - Zamanın yönetilmesi - Kendini geliştirme - Kendini düzenleme - Adaptasyon - Yürütücü fonksiyon
Eleştirel Düşünme, Sorun Çözmeyle Karar Verme - Öğrencinin araştırmayla planlama yapması, proje yönetmesi, problemleri çözmesiyle idealdijital araçlarla kaynakları kullanışuurlu kararlar almalarına yönelik olarak eleştirel düşünme becerilerini kullanması	Özerk Davranış - Büyük resmin içerisinde hareket etmek - Hayat planlarıyla - Bireysel projeleryaratmak ve sürdürmek - Hakları, ilgileri,sınırlarla gereksinimleri savunmak	
Dijital Yurttaşlık - Teknolojiyle alakalı sosyal ve global problemleri algılama		
Teknoloji İşlemleriyle Kavramları - Öğrencinin teknoloji kavramlarını, sistemleriyle işlemlerini anlaması		

Kaynak: (Dede, 2010; Kotluk ve Kocakaya, 2015; National Research Council [NRC], 2011 Akt., Topçu ve Çiftçi, 2018).

21. yüzyıl becerileri, çeşitli kurum, şirket ve kuruluşlarca problem çözme ve düşünme becerileri, bilgi, medya ve teknolojileri becerileri, sosyal ve kültürler arası becerileri ve öğrenme becerilerinin yer aldığı bir eğitim platformudur. 21. Yüzyıl becerileriyle alakalı en

önemli ve kabul gören sınıflandırma ise Amerika merkezli “21. Yüzyıl Becerileri İçin Ortaklık” ismindeki tanımlamadır (P21, 2015). P21 projesi ABD’de de 21 eyalette uygulanan ve 33 kurum tarafından desteklenen kapsamlı bir eğitim projesi olarak tanımlanmıştır (Gelen, 2017). P21 bu becerileri 3 temel başlıkta toplamıştır. Bunlar “Öğrenme ve Yenilik, Bilgi, Medya ve Teknoloji ile Yaşam ve Kariyer”dir (P21, 2015). Öğrenmeyle yenilenme becerileri; “yaratıcılık ve yenilenme becerileri, eleştirel düşünme ve problem çözme, iletişim ve iş birliği becerileri” ile bir arada oluşur. Bilgi, medyayla teknoloji becerileri; “bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı ve medya okuryazarlığı” becerileridir. Kariyer ve yaşam becerileri, “esneklik ve uyum, girişimcilik ve öz yönelim, sosyokültürel beceriler, üretkenlik ve hesap verilebilirlik, liderlik ve sorumluluk” becerileridir (P21, 2015).

Şekil 2.1. 21. Yüzyıl Becerileri Çerçevesi (P21, 2015)

Şekil 2.1’de P21 tarafından belirlenen 21. yüzyıl üst becerileri ve onların içinde yer alan alt beceriler görülmektedir. Bunlar; Öğrenme ve Yenilenme Becerileri, Yaşam ve Kariyer Becerileri, Bilgi, Medya ve Teknoloji ana becerileridir. Bunlar içerisinde yer alan alt beceriler ise; problem çözme ve eleştirel düşünme, iletişim ve iş birliği, medya okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı, bilgi, iletişim ve teknoloji okuryazarlığı, esneklik ve uyum, sosyal ve kültürler arası, girişimcilik ve öz yönelim, üretkenlik ve hesap verilebilirlik, liderlik ve sorumluluk becerilerinden oluşmaktadır. Tablo 2.2’de ana beceriler ve alt becerilerin nasıl sınıflandırıldığı görülmektedir.

Tablo 2.2. 21. Yüzyıl Ana Becerileri ve Alt Becerileri

21. Yüzyıl Ana Becerileri	21. Yüzyıl Alt Becerileri
Öğrenme ve Yenilenme Becerileri	• Problem Çözme ve Eleştirel Düşünme • Yaratıcılık ve Yenilenme • İletişim ve İş Birliği
Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri	• Bilgi Okuryazarlığı • Medya Okuryazarlığı • Bilgi, İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı
Yaşam ve Mesleki Kariyer Becerileri	• Esneklik ve Uyum • Girişimcilik ve Öz Yönelim • Sosyal ve Kültürler Arası • Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik • Liderlik ve Sorumluluk

Kaynak: (Gelen, 2017).

Tablo 2.2’de yer alan sınıflandırmaya göre, öğrenme ve yenilenme becerileri; yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme, problem çözme, iletişim ve iş birliği gibi üst düzey düşünme becerilerini kapsadığı görülmektedir. Bilgi, medya ve teknoloji becerilerinin ise doğru ve güvenilir bilgiye ulaşma, medya kullanımında rasyonellik ve teknoloji temelli öğrenme becerilerini kapsadığı görülmektedir. Yaşam ve mesleki kariyer becerileri ise aktif iş yaşamı ve entelektüel gelişim alanını kapsamaktadır. P21 tarafından belirlenen 21. Yüzyıl becerileri sınıflandırmasında yer alan ana beceriler ve alt becerilere ilişkin açıklamalara aşağıda yer verilmiştir.

2.2.1. Öğrenme ve Yenilik Becerileri

Öğrenme ve yenilenme becerileri, 21. Yüzyılın günlük yaşamı ve iş ortamı için bireyde bulunması önem arz eden önemli becerilerdir. Öğrenme ve yeniliğin alt becerileri; yaratıcılık, eleştirel düşünebilme, problemi çözüme kavuşturabilme, insanlığın temelinde yatan iletişim becerilerinden oluşmaktadır (P21, 2015). Öğrencileri topluma fayda sağlayacak ve toplumu ayakta tutabilecek donanımlı bireyler olarak yetiştirmek için gerekli olan öğrenme ve yenilik becerilerine ilgi son dönemde bir hayli artmaktadır (Gelen, 2017). Bu becerilerin temelindeki yetenekler de farklı kaynaklarca 21. Yüzyıl becerileri içine dahil edilmiştir (Cisco, 2010; EnGauge,2003; Fadel vd., 2015; Griffin vd., 2012; Marzona ve Heflebower, 2012; NRC, 2011; OECD, 2018).

2.2.1.1. Yaratıcılık ve Yenilikçilik Becerileri

“Yaratıcılık” becerisinin üzerinde uzlaşılan tek bir tanımı olmamasıyla birlikte farklı kaynaklarda yaratıcılıkla ilgili çeşitli tanımlar yer almaktadır. TDK’nın sözlüğünde “Her

bireyde var olduğu kabul edilen, bir Őeyi yaratmaya iten farazi yatkınlık” Őeklinde tanımlanmıştır (TDK, 2022). Yaratıcı dűřünmekle ilgili olarak; dűřünce oluşturma metotlarını geniş bir çerçevede kullanmak; marjinal ve radikal terimleri de dikkate alarak yeni ve kıymetli bilgileri yaratmak ve kurumlardaki çalışanların kendi dűřüncelerini değerlendirmelerini, analiz etmeleriyle ayrıntılandırmalarını temin etmek lazımdır. Bununla ilgili olarak eğitim yöneticisinin değişik perspektiflerine karşı hassas olması, yeni dűřüncelerin reel dűnyaya ne Őekilde uyum sağlayabileceğini anlamasıyla araştırmalarda özgünlükle yaratıcılığa sınır konmaması lazımdır. Yenilikleri pratiğe dökme içinse; üretilmiş olan bilgilerin ya da ürünlerin, somut ve faydalı bir katkı oluşturacak biçimde korkmaksızın ve büyük bir cesaret ile sahada kullanılması lazımdır (P21, 2015) Eęitim müfredatının yenileştirilmesi, öğretmenlere yönelik modern eğitimler, yenilenen eğitim ve öğretim tekniklerinin öğrenciler üzerinde ölçülmesi ve başarı kriterlerinin belirlenmesi, sınıfların ve okul binalarının öğrencilerin verimliliği ağısında optimum düzeyde düzenlenmesi vb. çalışmalar eğitimde inovasyonun (yaratıcılığın) örnekleridir (Keleřoęlu ve Kalaycı, 2017).

2.2.1.2. Problem Çözme ve Eleřtirel Dűřünme Becerileri

Eleřtirel dűřünme bireylerin sonuğ üretirken sebep-sonuğ ilişkisinde sağlamlık, savların etkin analizi ve üzerine dűřünülen konu hakkında farklı bakış ağılarından değerlendirebilme, analizler doğrultusunda bilgiyi yorumlama ve bu bütünün her bir aşamasının birbiriyle bağlantısının analizini yapmaktadır (P21, 2015). 21. Yüzyılın temel gereksinimlerden birisi de bireylerin problem çözme yetsine sahip olmasıdır. Bařtan uca yaşamının her alanında karşılaşabileceği bu problemlere çözüm üretmesi kastedilmektedir. “21. Yüzyıl Becerileri İçin Ortaklık” adlı kuruluşa göre eleştirel dűřünme ve problem çözme becerisi, karşılaşılan problem ile ilgili gerek geleneksel yöntem gerek ise çağımızın getirdiği alternatif metodları uygulayabilmek, problemin çözüme kavuşması doğrultusunda gerekli soruları sorabilmek olarak ifade edilmektedir (P21, 2015).

2.2.1.3. İletişim ve İş birliği Becerileri

TDK’ya göre iletişim; his, fikir ya da bilgilerin akla gelebilecek tüm yollarla başka insanlara nakledilmesi, bildirişim, haberleşme, iletişim biçiminde ağıklanmıştır (TDK, 2022). P21’in (2015) gruplandırması çerçevesinde iletişimle işbirliği becerileri; dűřünceleri iletişim yolları yardımıyla iletme kabiliyeti, bilgiyi veya dönütleri anlayabilmek için dinleme kabiliyeti, medya ve teknolojik unsurları kullanabilmek ve etkinliğini nasıl değerlendirmesi gerektiğini bilmek, sosyal bir ortamda ve çevrelerde iletişime geçebilmek ve çoklu dil

becerisini elde etmek gerekmektedir. Etkili iletişim becerileri karmaşık iş topluluklarının ve koordine çalışmanın gerekli olduğu iş alanlarında ilişkileri basitleştirmektedir (Eryılmaz ve Uluyol, 2015). P21'e (2015) göre işbirliği becerileri; birbirinden ayrı görevle takımlarda aktif rol alabilen ve uyum içerisinde görevini yerine getirebilen, belirlenen yollar doğrusunda hedefe odaklı fakat gerekli durumlarda esneklik sağlayabilen, sorumlulukları paylaşabilen, kendisinin ve takımının katkısını değerlendirebilme olarak sıralamıştır.

2.2.2. Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri

Çağımızda insanlar, organize çalışma işini topluluklar halinde yapabilmekte, bilgiye erişim hızını saniyelere indirmekte ve bilgi üretiminde ise teknolojiyi her alanda kullanabilmektedir. Bilginin depolanması ve sınıflara ayrılması ve istenilen bilgiye mikroskobik bir incelemede ulaşabilmektedir. 21. Yüzyıla uyum sağlayan toplumlar ve bireyler teknolojinin verimli ve doğru kullanımı konusunda bir dizi beceriye sahiptirler (P21, 2015). Bu beceriler bir takım okuryazarlık ve bilgi, medya ve teknoloji gibi alanları kapsayan becerilerdir. 21.Yüzyılın aktif vatandaşları, personelleri, bilgi, medya ve teknolojiyle alakalı farklı eleştirel düşünme ve işlevsel becerileri aktarabilmelidir. Teknoloji ve medya odaklı becerilerin yer aldığı P21 platformu çağımızda insanların neden bu becerilere sahip olunması gerektiğini şu şekilde açıklamıştır;

- Bol miktarda bilgiye erişimin olması,
- Teknoloji araçlarında hızlı değişimler göstermesi,
- Daha önce görülmemiş boyutta iş birliği yapma ve bireysel katkı yapma yeteneğinin olduğu bir ortamda yaşıyor olmaları.

Bu yüzden bireylerin her anlamda okuryazarlık becerilerini kazanması gerekliliği vurgulanmıştır. “Okuryazarlık” teriminin kökeni sadece okumayla yazma kabiliyetlerinden bahsetmesine karşın, Sanayi İnkılabı’ndan başlayarak bu terimin kullanıma çerçevesi genişlemiştir. Sanayi İnkılabı’nın ardından söz konusu terim, belirli bir sahada iyi bir eğitim alma ya da belirli bir alan ile alakalı geniş bir bilgi birikimi elde etme manasında kullanılır (McBride, 2011).

2.2.2.1. Bilgi Okuryazarlığı Becerisi

Bilgi okuryazarlığı kavramı ilk olarak 1974 yılında Paul Zurkowski tarafından “bireylerin işlerinde gerekli bilgileri kullanabilmesi” şeklinde tanımlanmıştır (Johnston, 2000). Değişen bilgi dünyasında rehber görevi üstlenen öğretmenlerin bilgi okuryazarlığı ve becerilerine sahip olabilmesi kaçınılmaz hale gelmiştir. Bilgi okuryazarı olmayan

öğretmenlerin bilgi okuryazarı bireyler yetiştirmeleri oldukça güçtür. Bilgi okuryazarlığı yüksek olan öğretmen, farklı ve yenilikçi öğretim yöntem-teknikleri ile teknolojik gelişmelere uygun olarak git gide farklılaşan bilgi kaynakları arasından bilgiye ulaşabilme ve bilgiyi kullanabilme yönünden kendini geliştirmiş olacağından bu gelişimi de aynı zamanda öğrenciye aktaracaktır.

Bilgi okuryazarlığının gereklilikleri, bilgiye doğru şekilde erişmek, bilgiye eleştirel yaklaşmak ve bilgiyi etkili şekilde değerlendirmektir (P21, 2015). Gelişen toplumlar canlı bir mekanizma halini almışlardır. Bunun için de bireylerin yaşamları boyu öğrenme becerilerini kaybetmeyen bilgi okuryazarı olmaları gerekmektedir. 21. Yüzyıl itibariyle yetişen her öğrencinin güncel bilgiye farklı yollarla ulaşabilme, bu bilgiyi değerlendirme ve yararına kullanabilmesi gerekmektedir. Bu da düşünme becerisinin üst düzeyde gelişmişliği ile mümkün olabilmektedir. Bilgi okuryazarlığı düşünme becerisinin gelişmiş olmasını gerektiren, süreklilik gerektiren bir öğrenme becerisidir (Kurbanoglu ve Akkoyunlu, 2001).

2.2.2.2. Medya Okuryazarlığı

Medya okuryazarlığı, toplumun ortasında yerini almış ve toplumun bütün kesiminin ilgisini çeken medyaya karşı, toplumun medyayı değişmez bir bütün olarak değil denetlenmesi ve toplumlar tarafından yönlendirilmesi olarak tanımlanabilir (Radyo ve Televizyon Üst Kurulu [RTÜK], 2019).

Medya okuryazarlığının daha çok benimsenen tanımlaması, “farklı türden (görsel, işitsel, basılı, vb.) medya mesajlarına erişebilme, erişilen içerikleri eleştirel bakış açısıyla çözümleyip değerlendirebilme ve kendi medya iletilerini üretebilme becerisi” (olarak tanımlanmaktadır (RTÜK, 2019).

P21’e (2015) göre medya okuryazarlığının birden fazla işlevi bulunmaktadır. Bu işlevler; medyanın analizi ve medya ürünlerinin tasarlanmasıdır. Medya analizi; medyanın iletilerinin, yönelimini, hedef kitlesini, amacını anlamak, iletinin ulaştığı birey topluluğunun mesajı nasıl yorumladığını, topluluğun bakış açısının nasıl dahil edildiğini, ahlak ve davranışlara ne şekilde etkide bulunabileceğini ele almak, medyanın etik ve kanuni konulara ilişkin ana anlayışları tatbik etmektedir. Medya ürünleri tasarlamaksa; ürünün oluşturulmasında kullanılan araçlarını, oluşturulacak ürünün kimliğini, kurallarını belirlemek ve kullanmak, toplumun tek tip olmayışı ile ortak ağız kullanmak ve herkese hitap edebilmesini sağlamaktır.

2.2.2.3. Bilgi ve İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı Becerisi

Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT) Okur-Yazarlığı, bilgi işlem ve iletişim için sanal atmosferde “öğrenme, bilgi okuryazarlığı, teknolojik yetenekler vb.” çağdaş teknolojilerin kullanımıyla ilişkili bir dizi beceridir (Wilson vd., 2015).

Bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı; bilginin kaynağına ulaşmak, yapılandırmak ve bilgiyi değerlendirip ulaştırmaya yönelik olarak bir araç şeklinde etik, yasal ve ahlaki kurallara uyarak kullanmak şeklinde tanımlanmıştır (P21, 2015).

Bu yeteneğe sahip öğrenciler bilgiyi veya içeriği daha etkili yönetir, problemleri hızlı çözerler, kendini denetleyen bir yapıdadırlar ve öğrenim konusunda daha kontrollü ve verimli olur (Katz, 2005). ISTE (2016) bilgiyle iletişim teknolojilerinin eğitimde bilgiye ulaşım araçlarının başında olması gerektiğini ve bunu kullanabilmek için öğrenci, öğretmen, iş sektörü çalışanlarının bu beceriye öğrenebilmesinin önemliliğini belirtmiştir.

2.2.3. Yaşam ve Kariyer Becerileri

Çağımızda günlük hayatta ve çalışma hayatında, düşünme becerisinden daha fazlasını beklemektedir. Küreselleşen ve mega yapılar ile hareket edebilen karmaşık çalışma ve yaşam ortamlarına uyum yeteneği, öğrencilerin yaşam ve kariyer becerilerini yeteri düzeyde geliştirmelerini gerekmektedir. Bu beceriler ortama adapte olabilme, toplumların sosyal ve kültürel yapılarına uygun beceriler, girişimci ve öz eleştiri yapabilme, planları doğrultusunda rota çizebilme, yenilikçi ve üretken, sorumluluklarının bilincinde olma becerileridir (P21, 2015). Değişik kaynaklarda da üretkenlik, özeleştirici yapabilme, girişimcilik, liderlik gibi beceriler yaşam ve kariyer becerileri şeklinde ele alınmıştır (Amerikan OLC, 2017; Cisco, 2010; EnGauge, 2003; Fadel vd., 2015; Griffin vd., 2012; IowaCore, 2010; NRC, 2011; P21, 2015).

2.2.3.1. Esneklik ve Uyum Sağlayabilme Becerisi

Esneklik; eleştiriye açık, geri bildirimlere göre gerekli değişiklikleri yapabilmek, farklı durum, ortam ve iş çevrelerine uyum sağlayabilmek, farklı fikir görüş, inançları anlayabilmek, müzakereci ve tartışmaya açık olmak şeklinde açıklanmıştır (P21, 2015). Uyum sağlayabilme becerisi; değişik görevlerde, sorumluluklara, programlarla görevlere adapte olmak, sonucu bilinmeyen veya yolları bilinmeyen problemlerde etkili çalışmaktır (P21, 2015).

2.2.3.2. Girişimcilik ve  z Yönelim Becerisi

Girişimcilik ve öz yönelim becerisi 3 başlık altında irdelenmiştir: “Hedef ve zaman yönetimi, bağımsız çalışma, kendini yönlendiren  ğrenciler.” Hedef ve zaman yönetimi, iş karşısında kendine somut ve somut olmayan hedefler belirleyebilmek, işin yerine getirildiğı durum için başarı kriterleri belirlemek, belirlenen hedefleri güncel durum karşısında dengelemek, zamanı verimli kullanmaktır. Bağımsız  alışma, gözetimsiz bir şekilde görevi tanımlamak, görev için öncelikler belirlemek ve tamamlamak olarak tanımlanmıştır. Yönlendirmeyi kendisi yapabilen öğrenciler, işi veya problemi  z me kavuştururken daha detaycı, y zeyssel olmayan bir gayretle, problem ile ilgili kazanımlarını gözden geçirebilen ve öğrenme işini hayatı boyunca bir gereklilik gibi gören gözle bakmasını gerektirmektedir (P21, 2015).

Shane ve diğerklerine (2003) göre var olan bir durumdan sağlanabilecek fayda bireysel olarak farklılık gösterebilir. Bir fırsatın somutlaştırılması için gerekli adımlar girişimci bireyin zihninde bulunur ve girişimcinin bu fırsatı değerlendirmesi girişimcinin kişisel yorumu olarak haline getirir. Bu bahsedilen yorum durumu vizyon olarak adlandırılır. Girişimcilerin ürettiğı bu fırsatlar farklı ekonomik değerlere sahip olduğundan, fırsatın mevcut ve ilerideki durumu girişimcinin faaliyetlerini doğrusal olarak etkiler. Risk ise bu fırsatların hayata geçirilme durumudur. Birey bu fırsat doğrultusunda yaptığı yatırımlar ile belirli bir getiriye ulaşabilir veya bu girişim faaliyetinden kazanamayabilir. Girişimcilik sürecinin sonucuna girişimi kararlarıyla doğrudan etkileyen insanların özelliklerinin ve aldıkları kararların etkilediğı düşünülmektedir.

Girişimcilik iktisadi bir kavram olarak karşımıza çıkmakla beraber, toplumsal ve gündelik yaşamımızda önemli bir kavramdır. Ekonomik anlamda girişimcilik, “fırsatları fark ederek, mevcut potansiyeli ve kaynakları kullanabilme” olarak tanımlanabilir. Gündelik yaşamımızda ise girişimcilik, “faal olmak, sosyal anlamda dışa dönük bir insan olmak ve problemleri çözme” olarak tanımlanabilir (Hotaman, 2018).

2.2.3.3. Sosyal ve Kültürler Arası Beceriler

Sosyal katılım, bireyin yakın çevresinde bulunan dış ortam koşullarıyla ilgili inançları, değerleri, duyguları, düşünceleri, bilgiyi, becerileri ve yetkinliklerle birlikte davranışlarını kapsar. Toplumsal katılımın gelişmesi, beşeri ve toplumsal değerleri edinmeyle geliştirme, bunları kavrayıp öğrenme, toplumsal becerileri anlama, kendini etkili ortaya koyma ve sosyolojik modelle toplumun beklentilere adapte olma vb. bireysel gelişimsel örneklerin bir parçası şeklinde karşımıza çıkmaktadır (Amna, 2012).

Sosyal beceriler; topluma adapte görev alma isteğini bulunduran, kişiler arasında ve toplum genelinde iletişim ve etkileşim başlatabilen ve sürdürebilen, hem içinde bulunduğu toplumun değerlerini taşıyan aynı zamanda evrensel değerleri bulunduran becerilerdir. Kültürlerarası becerilerse; bireylerin değişik topluluklarda ve atmosferlerde gerekli kültürel bağlamda ideal davranışları yerine getirme yeteneğidir (Öğretir Özçelik ve Eke, 2019).

P21'e (2015) göre etkili iletişim; dinleme ve konuşma eylemini doğru zamanda gerçekleştirmek, iletişim esnasında kendini doğru şekilde yönetmek olarak tanımlanmıştır. Kültürlerarası etkileşim ise kültür farklılıklarının bilincinde olmak, saygı duymak, farklı kültürlerle sahip bireylerle etkili çalışmak ve farklı fikirlere ve değerlere kültürel fark sorun olmadan cevap vermek, yeni fikirlerin üretiminde kültürel farkları yararına kullanmak becerileri olarak tanımlanmıştır.

2.2.3.4. Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik Becerisi

Türk Dil Kurumu'nun (2022) sözlüğüne göre üretkenlik; “üretken olma durumu, verilen emeğe ve yapılan masrafa oranla üretilen miktar, ürün verme gücü, üretkenlik” şeklinde tanımlanmıştır.

Hesap verebilirlik çağımıza özel bir kavram olmamakla beraber 21. Yüzyılda önemi artmaktadır. Hesap verebilirlik bir kuruluştaki görevlilerin yetkileriyle sorumluluklarının kullanılmasıyla ilgili olarak konuyla ilgilenenlere karşı yanıt verebilme, bununla beraber eleştirilerle yanıtları dikkate alıp bu bağlamda davranabilme ve bir başarısızlık, yetersizlik veya hilekarlık halinde sorumluluğu üstüne alabilme gerekliliğidir (Schater, 2000).

İş atmosferinde hedefler çerçevesinde toplantı yapabilme, vakti yönetebilme, ahlaki çalışma, iş arkadaşlarıyla ve paydaşlar ile müşteri çalışma söz konusu kategoride değerlendirilebilmektedir. Engellerle rekabet baskısı karşısında da yılmamak, amaçlanmış olan neticeye varmak üzere planlar yapmak, planları yönetmekle öncelikleri saptamak, yetenekler çerçevesinde yüksek nitelikli ürünler vermek eğitim yöneticilerinde bulunması gereken ana özelliklerdir. Bunların haricinde yöneticilerin şu davranışlarda bulunmaları beklenmektedir (P21, 2015): “Olumlu ve etik çalışma, zaman ve projeleri etkili yönetme, aktif katılım, güvenilir ve dakik olma, takım çalışması ve etkili bir işbirliği yapma, karşılıklı saygı ve takdir edebilme yeteneği, sonuçların sorumluluğunu üstlenebilme” şeklinde açıklanmıştır.

Trilling ve Fadel'e (2009) göre eğitim gören bireylere bu yeteneklerin kazandırılabilmesi için bireylerin hedefleri belirleyebilmesi, işleri önem sırasına koyabilmesi ve zaman konusunda verimli kullanabilmesi gerekmektedir. Bu becerilerin eğitim

kurumlarında kazandırılması durumunda proje yönetiminde başarı sağlanabilir. Bu becerilerin gerçekleştirilmesi için gerekli unsurlar şunlardır (Trilling ve Fadel, 2009):

- *Olumlu ve etik çalışma*
- *Zamanı ve projeleri etkili bir şekilde yönetmek*
- *Çoklu görev*
- *Güvenilir ve dakik olmanın yanı sıra aktif olarak katılmak*
- *Kendini profesyonelce ve uygun görgü kuralları ile sunmak*
- *Takımlarla etkin bir şekilde yardımlaşmak ve birlikte çalışmak*
- *Takım çeşitliliğine saygı duymak ve takdirle karşılamak*
- *Sonuçlardan sorumlu olmak*

2.2.3.5. Liderlik ve Sorumluluk Alma Becerisi

Liderlik kavramı özetle bir topluluğu etkileyerek davranışlara yön vermektir. Sorumluluklar ise liderliğin gerekliliklerindendir. Sorumluluk ise belirli çevreler tarafından liderliğin temel yapıtaşı olarak adlandırılmıştır. 21. Yüzyılda liderlik gereksinimi daha da artmıştır (Tuğluk ve Altın, 2018).

P21'e (2015) göre liderlik, çevresine yol çizmek ve rehberlik yapmak şeklinde tanımlanmıştır. Söz konusu beceri; başka insanları sonuç noktasına doğru yönlendirmek, yönlendirmek içinse topluluk içerisindeki ilişkileri ve problemleri çözme yeteneklerini kullanmayı, ortak hedef doğrultusunda çevresindekilerin güçlü yönlerini kullanmayı, verimlilik için motivasyon kaynağı olmayı ve topluluğun tek ana aklı gibi değil etkileyici ve yönlendirici bir takım üyesi olmayı, dürüst ve etik davranış sergilemeyi gerektirir. Liderlik becerisinin bir diğer önemli hususu ortak çıkar için sorumlu davranabilmektir (P21, 2015).

2.3. 21. Yüzyıl ve Eğitim

Günümüzde hayatımızın her alanında olan değişimin ve gelişimin hızını hissetmekteyiz. Farklı alanlardaki bu değişim ve gelişim insanların hayatlarını yaşayış biçimlerini etkilemektedir. Günümüzde içinde yaşadığımız bu dönem teknolojik gelişmelerin hız kazandığı, “bilgi” kavramının öneminin ortaya çıktığı, toplumsal gelişmelerin ve değişimlerinin de etkisi ile söz konusu olgunun sürekli biçimde kendisini yenilediği bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır (Bölükoğlu, 2002).

Öğrenmenin ve bilgilenmenin süreklilik haline geldiği ve zorunluluk olduğu günümüzde bilgi üretimi artarak teknolojik gelişimin ana hatlarını oluşturmuştur. Bilgi üretiminin ve çalışanlarında çoğunluğu oluşturduğu 21.yüzyılda ihtiyacı olması gereken

becerilere sahip olması gerekmektedir (Balay, 2004). Bu yetkinliğe sahip olmak ise etkili ve verimli olmanın yanında bu etkililiğe ulaşma yollarını kavramakla alakalıdır.

21.yüzyılda hızla değişim ve gelişim gösteren toplumlar farklı bir yapılanma sürecine girmiştir. Bu gelişimle birlikte var olan bilgiler güncellenme ihtiyacı duyup geçerliliğini yitirmişlerdir. Güncelleme ihtiyacının getirdiği değişimlerle beraber eğitimin yeniden günümüz yüzyılına yapılandırılması gerekliliği ortaya çıkmıştır (Saygılı, 2013).

Varış'a (1981) göre; *“Eğitim genel anlamda bireyde davranış değiştirme sürecidir. Diğer bir anlamıyla eğitim sürecinden geçmiş bireylerin davranışlarında kalıcı bir değişiklik olması beklenmektedir”* (Akt., Demirel, 2010).

Eğitimin en önemli amaçlarından biri de bireyleri günümüzde sahip olması gereken yaşam becerilerine hazırlamasıdır. Bu durum günümüzden başlayarak devam eden ve kendini değiştirerek ilerlemesi gereken önemli bir konu olduğu görülmektedir. Eğitimi, bireyleri çağın gerektirdiği yetkinliklere göre hazırlarsa gelecekte hayatlarının her alanında nitelikli bireyler olarak gelen tüm zorluklar karşında başa çıkabileceklerdir (Yalçın, 2018).

Eğitimin toplumsal bir amacı da vardır. Eğitim kurumları salt bilgiyi öğretenden değil yanında bilgiyi analiz edebilen, problem çözme becerisine sahip olabilen ve onu deneyimlerle aktararak kalıcı hale getirmesi gereken bir öğrenme ortamı da sunmalıdır. Bireylere sadece tekdüze, ezber bilgileri veren değil, onları yaşama hazırlayabilen, hayatın tüm gerçekleriyle şekillenen bir anlayışa sahip olmalıdır. Bunun yanında ailelerinde öğrenme ortamlarına dahil olması sağlanmalı, kısaca eğitim kurumları bilgi çağında öğrenen ve öğreten kurumlar olmalıdır (Fındıkçı, 2004).

Yenilikler, öğrenmeyle okul atmosferlerinin halihazırdaki yapısında değişmeyi zorunlu hale getirmektedir. Bundan dolayı eğitim kurumlarının yeniliklere açık, ekip çalışmasına teşvik eden, bilginin öğrenildiği aynı zamanda üretildiği, geliştirildiği ve ihtiyaçlara karşılık veren, bireylerde özgünlüğü, yaratıcılığı destekleyen bir işlevi olmak zorundadır. Tüm bu ihtiyaç halinde olan becerileri artırarak kazanım sağlayabilecek farklı programlarla düzenlemelerin ortaya konabilmesidir. Buna yönelik olarak eğitimle öğretimde metot, yer ve vakit kısıtlamalarının bulunmaması lazımdır. Öğrenciler, bu süreçte etkin olarak problemleri çözebilen kişiler şeklinde değerlendirilmektedir (Balay, 2004).

21. yüzyılda değişim hızlı bir şekilde gündelik yaşamamızda görülmektedir. Eğitim sisteminin, bununla alakalı olarak, sosyal, kültürel ve ekonomik perspektiflerden ve bireyselliğin önceleme temeline reforme edilmesi ihtiyacın altı daha önceden de çizilmiştir. Örneğin, bir önceki yüzyılda mevcut uygulamalar ile mevcut şartlarda beklenen beceri, sosyal kapasite ve bilgiler karşılaştırıldığında türlü farklılıklara rastlanır. 20. yüzyılda mevcut

beklenti çalışkanlık ve fiziksel güç olup lise mezuniyeti yeterli kabul edilirken müteakip yüzyılda yaşam boyu öğrenme isteği, kişisel gelişim, yaratıcılık ve türlü diğer beceriler de resme girmiştir. Bu değişimin temel nedenleri fiziksel güç gerektiren işlerin, hem bu işlerin dünyanın daha az gelişmiş bölgelerine yönelmiş olması hem de teknolojik gelişmeler nedeniyle belirli perspektiflerden nispeten önemsiz hale gelmiş olmalarıdır. Anlaşılacağı üzere gelişmiş ülkelerde beyin gücü kas gücüne öncelenmektedir ve bu geleneksel ekonomi, hizmet ve bilgi ekonomisinde göz ardı edilemez bir değişim olarak ele alınmalıdır. Mevcut şartlarda işe alınma da öncelikle iyi bir eğitim almış olmak aranmakta, spesifik bilgi ve becerilerin kurum içi özel eğitimler yolu ile kazandırılması planlanmaktadır (Gelen, 2017).

Günümüz şartlarında bireylerden beklenti; yeniliklere açık olup değişim/gelişimlere uyumlanabilmeleri hem karar verici hem de takım çalışmasına yatkın olabilmeleri, karmaşık problemleri çözebilmeleri ve motivasyonlarını yüksek tutup zamanlarını iyi kullanabilmeleri ve hatta farklılıklara saygılı olmaları temellerinde şekillenmektedir. Kısacası, işverenler çalışanlarından artık iş atmosferine devamlı katkıda bulunmalarını beklemektedirler (Özgüzel, 2018). Dahası; eğitim sürecinde bireylerin beceri düzeylerinin artmasıyla bireylerin kendilerini geliştirmeleri, yetiştirmeleri ve yeteneklerini ön plana çıkarmaları da gerekir (Karbuz, 2019). Toplumda sürekli değişim ve gelişmeler olduğundan, bunlara ayak uyduracak hale getirilmesi hedeflenen bireyin eğitiminin, önceden bunlar dikkat alınarak düzenlenmesi gerekir. Zira ancak bu yolla istenilen tavır ve davranış örüntülerinin kazandırılmasına ek olarak istenmeyenlerin edinilmesinin de önüne geçilebilir (Kültekin, 2006).

Öğrenciler artık edilgen/alıcı değil etken/katılımcıdır ve bu rol değişimi doğal olarak öğrencilere yeni yükümlülükler getirmektedir ve bunlardan biri de teknolojinin kullanımıdır. Teknolojinin faydaları herhalde yeterince bariz olduğundan burada türlü tehlikelerini anlatmak daha doğru olacaktır. Öğrencinin zihninin gereksiz ve/veya önemsiz bilgilerle meşgul olması, bilgi kirliliğine ek olarak internetteki bilgilerin, herhangi bir merci bunlardan sorumlu olmadığından ve bu bilgiler için kaynak gösterilmediğinden ve bilimsel takipleri yapılamadığından öğrenimle öğretim süreçlerinin sağlıklı ilerleyebilmesine engellemektedir (Güner, 2018).

“21. Yüzyıl Yetkinlik Çerçevesi Raporu”, ki bilhassa ABD’deki iş ve eğitim çevrelerinde ses getirmiştir, okullara öğrencileri çağa hazırlamak için yaratıcılık, eleştirel düşünme, teknolojiyle bilişim okuryazarlığıyla sorun çözme vb. yeterlilikleri odak almaları gerektiği çağrısında bulunmuş, bilgiye erişim ve bilginin yorumlanması, sentezi ve bunların sunulabilmesi becerilerinin de altını çizmiştir. Bunlara da ek olarak; girişimcilik, liderlik ve

iletişim ve iş birliği kabiliyetlerinin kazandırılmasının büyük önem arz ettiğini de ifade etmiştir (Aydeniz, 2017).

P21'e (21. Yüzyıl Becerileri Ortaklığı) göre, üniversite eğitimi almak veya iş gücüne aktif katılmak isteyen genç bireyler için eleştirel düşünme, iletişim kurma, problem çözme, iş birliği yapma, faydalı bilgileri hızla bulabilme ve teknolojiyi verimli ve etkin kullanma becerileri zorunluluk olarak karşımıza çıkmıştır (Greenhill, 2010).

21. Yüzyıl becerilerin son zamanlarda eğitim-öğretim çalışmaları içinde bu denli önem kazanmasının sebepleri şöyledir:

- Hayat koşullarındaki şartlara bağlı olarak eğitilmiş insanların sayısındaki niceliksel artış ve ilgili sektörde niteliksel bakımdan donanımlı kişilere duyulan ihtiyacın artması,
- İletişimle teknoloji sahasında deneyimlenen gelişmelere bağlı olarak bilgiye ulaşma konusunda beliren kaynakların çeşitliliği,
- Bilgi okuryazarlığı ile alakalı bazı becerilerle niteliklerin öne çıkması,
- Demokrasiyle yönetilen toplumlarda demokrasiyi yaşatabilmek üzere gerçekteştirilen demokratik haklarla sorumlulukların uygulanabilirliği,
- Eleştirel, yenilikçi ve üretici düşünme vb. becerilerin öne çıkması (Mutluer, 2013).
- Bir diğer açıdan değerlendirdiğimizde 21. Yüzyıl becerilerine gereksinim hissedilmesinin sebepleri "Değişen Dünya ile Okulların ve Öğrencilerin Değişen Dünyaya Uyum Sağlayamaması" başlıkları altında şu şekilde ifade edilmektedir:
- Değişen Dünya: 21. Yüzyıl dünyasında birçok ülkenin endüstri temelli ekonomiyi bırakarak yeniliklere, bilginin üretilmesiyle kullanılmasına beyin gücüne bağlı olan bilgi temelli bir ekonomik sisteme geçmesi,

Okullarla Öğrencilerin Değişen Dünyaya Adapte Olamaması: Çağımızdaki teknolojik gelişmeler, üretimin hızını arttırmakta ve söz konusu hıza uyum sağlayabilmek üzere etkili iletişime dayalı beceriler, bilgiyi incelemeye doğru bilgiye ulaşma, üretme ile yenilikçilik gibi beceriler önemli görölmektedir (Kay, 2010).

Bu beceriler günümüzde gerçekteşen yeniliklere karşı hazırlıklı olmak için ihtiyaç duyulan hayatta kalma becerileridir. Bu beceriler yalnızca mesleki kariyer için olmamakla birlikte bireysel yaşamı daha nitelikli yapmak içindir. Bu amaçla merkezi hükümetlerin gerekli becerileri ve yeterlilikleri tanımlayıp eğitim-öğretim programlarına aktif bir şekilde yerleştirmeli ve ölçme ve değerlendirme açısından bireylerin öğrenmesine gayret etmesi gerekmektedir. Aynı zamanda, günlük hayatımızda yer alan şirketlerin, eğitim kurumlarında, birlikte hareket edip ortak çalışmalar yapması gerekmektedir. Genel olarak belirtildiği gibi

bireylere bütün bu becerileri kazandırmak hem kişisel hayatta daha nitelikli olabilmesi için hem de diğer sosyal yaşamlarında (Ekonomik, mesleki) başarılı olması için önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır (Schraw vd., 2012).

2.3.1. 21. Yüzyıl Becerilerine İhtiyaç Duyulmasının Nedenleri

Alan yazında 21. Yüzyıl becerilerine neden gereksinim olduğuna dair sebepleri arasında gelişen ve değişen dünya ve bu değişime entegre sağlayamama olarak değişen belirtilmiştir (Kay, 2010; Marzano ve Heflebower, 2012).

Değişen Dünya: 21. Yüzyılın en büyük kazanımlarından biri üretim sektörünün logaritmik olarak gelişmesidir. Bu gelişim ürünün üretim hızı ve adedine ek olarak ürün çeşitliliği konusunda da oldukça gelişmiştir. Fakat değişen dünyamızda ülkelerin ekonomik temelleri artık bilginin üretimi ve kullanımına kaymıştır. Çünkü üretim tekdüze bir süreç olarak kaldığında arzı karşılayamamaktadır (Griffin vd., 2012). 21. Yüzyılda iş sektöründeki bu değişim çalışanları da değişime sürüklemiştir. Artık çalışanlar emir komuta zincirinin bir halkası değil. Karar verebilen, hedef belirleyebilen öznel aynı zamanda birbirine bağlı koordineli çalışabilecek yapı oluşturabilmesi beklenmektedir (Marzano ve Heflebower, 2012).

İş sektörü artık insan gücünden ziyade beyin gücüne yönelmiştir. Bu gereklilikler doğrultusunda Resmî Gazetede 2016 yılında yayımlanmış “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi”nde “problem çözme, eleştirel yaklaşım, üretkenlik ve girişimcilik vb.” temellere yer verilmiştir (Mesleki Yeterlilik Kurumu, 2016). Bu doğrultuda ülkemizin adaptasyonunu sağlayabilmesi ve küresel yarışta ipi göğüslemesi için 21. Yüzyıl becerilerinin gelişimine odaklandığı söylenebilir.

Öğrencilerin Değişen Dünyaya Adapte Olamaması: Gerçekleşen teknolojik atılımların ve teknolojinin çeşitlenmesi ile öğrencilerin eğitim gereksinimleri değişmiştir. Bu değişim uyum sağlayan, sürekli güncellenen, iletişim becerileri gelişmiş olan, bilgiyi doğru analiz eden ve doğru bilgiye ulaşabilen bireyler gerektirmektedir. En iyi eğitim kurumları dahi 21. Yüzyılın gerektirdiği donanımlı öğrenciler yetiştirmekte zorlanmaktadır (Wagner, 2008).

Eğitim anlamında donanımlı olmak veya akademik yeterlilik başarının garantisi değildir (Van ark vd., 2009). Eğitimi tamamlamış diplomasını almış bireyler yeni dünyanın gereksinimleri için hazırlıklı değildirler (Kay, 2010).

21. Yüzyılda bunların yanında sürekli güncellenmek, kişisel gelişimin daha ön planda olması, problem sentezleme ve çözüme kavuşturma gibi kazanımların elde edilmesi beklenmektedir. Bunun başlıca sebebinin insan gücünün gelişen teknoloji karşısında güçsüz kalması ve insanın fiziki gücünden ziyade yaratıcılığının gereksinim haline gelmesidir. 21.

Yüzyılda fiziki güç gerektiren işler artık geliri düşük ülkeler tarafından üstlenilmektedir. Gelişmiş ülkeler 21. Yüzyılda beyin gücüne dayalı işleri daha fazla desteklemektedir. Çağımızın iş yeterliliklerinde öncelik iyi bir eğitim almış olmaktır. Ayrıca işin tanımına ek olarak gereken özel eğitimler gerek işverenler gerek ise eğitim veren kurumlar tarafından sağlanmaktadır. 21. Yüzyılda bireyin salt yeteneklerinin yanında sürekli gelişebilmesi, takım çalışmasına yatkın olması, azimli, zaman yönetimini yapabilen bir birey olması gerekmektedir. Sonuç olarak çalışanın kurumu sürekli ileriye götüren hem gelişen hem de geliştiren olması beklenmektedir (Özgüzel, 2018).

Bireylerin 21. Yüzyılın iş hayatına hazır olması ve toplumsal yapıda kendine ait bir kimlik bulup vatandaş olabilmesi için hedeflenen kriterlerin eğitim sürecinde planlı bir şekilde belirlenmesi ve öğrenim müfredatının bu doğrultuda değiştirilmesi gerekmektedir. Bunlar gerçekleştiğinde toplumdan ayırık ve kendini 21. Yüzyıla adapte edemeyen bireylerin oluşumu engellenebilecektir (Kültekin, 2006).

21. Yüzyılda bireyleri edilgen ve sadece bilginin aktarıldığı konumdan çıkıp aktif birer katılımcı olmuşlardır. Aynı zamanda öğretici pozisyonundaki bireyler de çağa uygun bir hale gelmişlerdir. Bilginin iletiminde teknolojinin kullanımı gerekli olduğundan teknolojinin kullanılmasında gerekli bilgiye hâkim olması gerekmektedir (Güner, 2018).

ABD’ de eğitim ve iş alanında büyük önem taşıyan “21. Yüzyıl Yetkinlik Çerçevesi Raporu” çağımızın gereklilikleri karşısında değişim yaşayan iş sektörüne uygun hale gelebilmek için özgün fikir geliştirebilme, problem tanımlayabilme ve çözümü üretebilme gibi yeteneklerin gerekliliklerinden söz edilmiştir (Aydeniz, 2017). Sonuç olarak 21. Yüzyıl becerilerinin öğrenimi için bu doğrultuda yetişen öğretmenlere ve uygun öğrenme ortamlarına ihtiyaç duyulduğu söylenebilir.

2.3.2. 21. Yüzyıl Becerilerinin Öğrenimi ve Öğretimi

21. Yüzyıl becerileri, eğitimle çok daha disipline edilerek bireylere kazandırılabilir. Öğretim programları, 21. Yüzyıl becerilerinin derslerle entegrasyonunun sağlanmasında en önemli araçlardan biridir. Türkiye’de de eğitim programlarında öğrenciler için kazandırılmak istenen beceriler son senelerde gerçekleştirilen program güncelleme faaliyetlerinde daha çok vurgulanır. Öte yandan öğretim programlarıyla verilmek istenen becerilerin 21. Yüzyıl becerileriyle ne kadar örtüştüğü yanıtlanması gereken sorulardandır. Söz konusu beceriler, öğrencilerin şu anda ve ileride toplumsal ve çalışma hayatlarında başarılı olabilmesine yönelik olarak gereklilik oluşturmaktadır (Otuz vd., 2018, s. 945).

Günümüzde eğitim aracılığı ile 21. Yüzyıl becerilerinin nasıl kazandırılabilceğine, öğrencilerin neler öğrenmesi ve nasıl öğrenmesi gerektiği konusuna odaklanılmaktadır. 21. yüzyıl becerilerinin öğretim içeriğine uyarlama sürecinde ve eğitim yoluyla nasıl kazandırılabilceğine, öğrencilere nelerin nasıl öğretilmesi gerektiği konusunda aşağıda belirtilen ilkelere dikkat edilmelidir (Beers, 2011, s. 2-3):

- Öğrencilere sunulan problem durumları gerçek hayatla ilgili olan ve gerçek hayatı yansıtan özgün bir çalışma olmalıdır,
- Öğrencilerin içerik bilgisini yeni yollarla kullanmalarını ve başkalarıyla işbirliği yapma anlayışlarını genişletmelerini gerektiren proje ve problemlere odaklanarak öğrenmenin derinlemesine olması gerektiği anlayışı sağlanmalıdır,
- Öğrencilerin, düşünme yapılarını kullanmaları ve uyguladıkları düşünme stratejilerinin etkililiği hakkında düşünmelerini isteyen üst bilişsel faaliyetler öğretime dâhil edilerek, kullandıkları düşünme süreçlerini anlamalarına ve izlemelerine yardımcı olunmalıdır,
- Öğrencilerin öğrendiklerini elde etmelerine, analiz etmelerine, düzenlemelerine ve paylaşımlarına yardımcı olmak için teknolojiyi kullanmalarına olanak verilmelidir,
- Öğrencilere “yayınlanan bilgilerin tüketicileri kadar yaratıcı olmaları” için fırsatlar sağlanmalıdır,
- Öğrenciler, daha üst düzey düşünme ve içeriğin uygulanmasını gerektiren ve sorunlara yeni bakış açıları ile çözümler getiren, karmaşık problemleri çözme konusunda teşvik edilmelidir,
- Öğrencilere, bilgi toplamaları, sorunları çözmeleri, fikirleri paylaşmaları ve yeni fikirler üretmeleri için iş birliği içinde çalışma fırsatları sunulmalıdır,
- Öğrencilere, kendi öğrenmeleri için sorumluluk alan ve başkalarıyla etkili bir şekilde nasıl çalışması gerektiğini öğrenen, öz yönelimli öğrenciler olma fırsatlarını oluşturarak yaşam ve kariyer becerilerini geliştirmeleri için fırsatlar verilmelidir,
- Öğrencilere konular, kavramlar, fikirler ve sınıf dışındaki faaliyetler arasında bağlantılar kurmalarına yardımcı olunmalıdır.

21. Yüzyıl öğretmenlerinin çağın beraberinde getirdiklerini bünyesinde harmanlayarak farklı düşünerek yaşayan kişilere ayrımcılık göstermek yerine hoşgörölü davranan, saygı hisseden ve bunları zenginlik şeklinde görerek uzlaştıracı, çok kültürlü ortamlarda sağlıklı hizmetler verebilmelerine olarak tanıyan, bilişsel esnekliğe sahip olan uluslararası bir anlayış

geliştirmek amacıyla hoşgörü, eşitlik, iş birliği, grup çalışmaları ve birlikte karar verme gibi evrensel davranış ve değerlere hem sınıf ortamında hem de okul ortamında önem veren bir vizyona sahip olmaları beklenmektedir (Öğretir Özçelik ve Eke, 2018, s. 250).

2.3.3. 21. Yüzyıl Becerilerini Nasıl Değerlendirmeliyiz?

Müfredatta ve öğretimde 21. Yüzyıl becerilerini de içeren yeni vurguların yanı sıra, öğrencilerin bu becerilerdeki yeteneklerini büyük çapta değerlendirmek için artan bir ihtiyaç söz konusu olmuştur (Lai ve Viering, 2012). Çünkü değerlendirme olmadan öğrenciler kendileri hakkında geri dönüş alamazlar (Marzona ve Heflebower, 2012). Eğitim yoluyla kazandırılması hedeflenen pek çok kişi, kurum ve kuruluş tarafından tanımlanan ve sınıflandırılan 21. Yüzyıl becerilerinin nasıl değerlendirilmesi gerektiği önemli konu başlıklarından birini oluşturmaktadır. Bu doğrultuda 21. Yüzyıl becerilerinin değerlendirilmesi ile alakalı literatürde şu ölçme araçlarının kullanıldığı görülmektedir. NRC (2011): “Derecelendirme ölçekleri, durumsal yargı testleri, performansın değerlendirilmesi ve simülasyonlar, gözlemsel ölçme araçları, beceri ve yetenek geçmişi, portfolyolar, öz bildirim ölçekleri (kendi kendini rapor etme), farklı madde türlerini içeren uygulamalar (Çoktan seçmeli maddeler, kapalı uçlu maddeler, açık uçlu maddeler)”

Lai ve Viering (2012) tarafından yapılan çalışma sonucunda 21. Yüzyıl becerilerini değerlendirmeye yönelik şu öneriler ortaya konulmuştur:

- Değerlendirme sistemleri çok sayıda alandan çok sayıda ölçmeyi sağlamalıdır,
- Değerlendirme görevleri yeterince karmaşık olmalı ve / veya yeterli zorluk sunmalıdır,
- Değerlendirmeler, açık uçlu ve / veya tamamlanmamış bilgidan oluşan görevleri içermelidir,
- Değerlendirmeler, anlamlı ve / veya otantik, gerçek dünya problemi içeriklerinden oluşan görevleri kullanmalıdır,
- Değerlendirme, çıkarımların çeşitlendirilmesini destekleyen çok sayıda ölçüm sağlamalıdır,
- Değerlendirme görevleri, öğrenciyi muhakemeye, düşünmeyi öğretmeye görünür kılmak için çabalamalıdır,
- Değerlendirmeler, ölçeklenebilirlikle ilgili endişeleri gidermek için yenilikçi yaklaşımları araştırmalı ve yenilikçi yaklaşımları keşfetmelidir,
- Değerlendirme öğrenciye akıl yürütmeyi ve düşünmeyi sağlamak için olanak sağlamalıdır.

Bir diğer 21. Yüzyıl becerilerini değerlendirmeye yönelik çerçeve ise Reeves (2010) tarafından oluşturulmuştur. Oluşturulan bu basamaklar; keşfetme, öğrenme, üretme, anlama ve bunları paylaşmadır. Keşfetme basamadığında bireyler dersin sınırlarından ötede neler öğrendiklerine, ne tarz hatalar yaptıklarına, bu hatalardan neler öğrendiklerine odaklanırlar. Üretme basamadığında ise bireylerin yeni fikirler, bilgi ve anlayış sunmalarına yönelik uygulamalar geliştirilir. Öğrenme basamadığında, bireylerin neleri bildikleri ve neleri yapabilecekleri değerlendirilir. Anlama basamadığında ise, öğrencilerin yeni edindiği bir bilgiyi, başka alanlarda uygulayabildiklerini gösterirler. Paylaşma basamadığında ise, öğrendikleri bilgilerinin, yaşadıkları topluma ve dünyaya nasıl katkıda bulunacaklarına odaklanılır.

Tablo 2.3. 21. Yüzyıl Becerilerini Değerlendirmeye Yönelik Bir Çerçeve

21. Yüzyıl BECERİLERİNİ DEĞERLENDİRME ÇERÇEVESİ				
Keşfetme	Üretme	Öğrenme	Anlama	Paylaşma
Dersin sınırlarının ötesinde neler öğrendiniz? Ne tür hatalar yaptınız ve bu hatalardan neler öğrendiniz?	Ne tür yeni fikirler, bilgi ve anlayışlar sunabilirsiniz?	Ne biliyorsun? ne yapabilirsin?	Öğrendiğiniz bilgileri bir alandan başka bir alana uygulayacağınız kanıtlar nelerdir?	Öğrendiklerini bir insana, sınıfa, yaşadığımız topluma ya da dünyamıza yardım için nasıl kullanabiliriz?

Kaynak: (Reeves, 2010).

2.4. Sosyal Bilgiler Öğretim Programında 21. Yüzyıl Becerileri

Sosyal bilgiler dersi, bireylerin aileden başlayarak, genişleyen bir ortamda karşı karşıya kalacağı toplumsal, iktisadi, kültürel bütün olaylarla durumları bütünsel bir yaklaşım ile incelemek, öğrencilere söz konusu konular ile alakalı bilgi, beceri, değer kazandırmak ve onları geleceğe hazırlamak için bütünleşik bir program sunan bir derstir. Bu bağlamda, sosyal bilgilerin, toplumsal yeterliliği özendirmek üzere, toplumsal bilimlerle beşerî bilimlerin bütünleşmiş bir çalışması olduğu düşünülebilir. Bu bakımdan sosyal bilgiler, sosyal bilim disiplinleri ile etkileşim kurarak bu disiplinlerden elde ettiği bilgileri güncelleyip uyarlar. Sosyal bilgiler birçok disiplinin içeriğinden faydalanır. ABD Ulusal Sosyal Bilgiler Konseyi (NCSS) tarafından yayınlanan müfredat programında, sosyal bilgiler müfredatı konularının, “antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, tarih, hukuk, felsefe, siyaset bilimi, psikoloji, din ve sosyoloji vb.” sosyal bilim disiplinlerinin yanında yazın, sanat vb. alanlarla matematikle fen bilimleri gibi bilimlerden de uygun olan muhtevanın tespit edilerek sistematik ve koordineli olarak faydalanılarak oluşturulduğu ifade edilir (Parker ve Jarolimek, 1984).

MEB Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda (2018) sosyal bilgiler öğrenme sahalarında; “tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi

ve hukuk vb.” sosyal bilimlerle insan hakları, vatandaşlıkla demokrasi konuları bütünleştirilerek ele alındığı ifade edilmektedir.

Sosyal bilgilerin kabul görmüş ortak bir tanımı olmamakla birlikte dersin amaçları ve içeriği ile örtüşen tanımlar yapılabilmektedir. Öztürk’e (2009) göre sosyal bilgiler, toplumsal ve beşerî bilimlerden elde ettiği bilgi ve yöntemlerden faydalanarak içeriğini oluşturan bir öğretim programıdır. Kaymakçı ve Ata’ya (2012) göre sosyal bilgiler, bireyin fiziki ve toplumsal çevresi ile etkileşimini zamanla, değişik bilim dallarından yararlanarak küreselleşen dünyada, ana demokratik değerler ile donatılmış, düşünceli ve becerikli demokratik yurttaşlar yetiştirmeyi hedefleyen bir disiplindir. Öztürk vd. (2012) göre sosyal bilgiler, toplumsal bilimlerin bulgularını bütünleştiren, toplumsal yaşam içerisindeki sorunlara çözümler üreten, konuları öğrencilerin seviyesine dayalı olarak sadeleştiren ve bunları kullanıp öğrencilere uyum sağlamak için gereksinim hissedecekleri bilgileri, becerileri, tutumlarla değerleri kazandırmayı hedefleyen bir yurttaşlık eğitimi programıdır.

MEB Programı’na (2005) göre ise sosyal bilgiler:

“Bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi Sosyal Bilimleri ve Vatandaşlık Bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fizikî çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir.”

Sosyal bilgilere yönelik en kapsamlı tanımıysa, “ABD Sosyal Bilimler Ulusal Konseyi (NCSS)” yapmıştır. NCSS’ye (1994) göre sosyal bilgiler:

“İnsan ve toplum bilimlerini vatandaşlık becerilerini geliştirmek amacıyla bütünleştirmektedir. Sosyal bilgiler; öğretim programı kapsamında tarih, arkeoloji, din, antropoloji, sosyoloji, hukuk, psikoloji ve doğa bilimlerinin sistematik biçimde incelenmesi ve düzenlenmesine dayanmaktadır. Bu kapsamda sosyal bilgiler dersinin amacı, gençlerin küreselleşen dünyada demokratik toplumun bir ferdi bilincinde hareket ederek, kamu yararı için bilinçli karar verme becerileri geliştirmelerine imkân tanımaktır.”

Yurtiçinde ve yurtdışında yapılan bilimsel araştırmalara bakılıp bilim insanlarının gerçekleştirdiği tanımlar çerçevesinde sosyal bilgiler şöyle tanımlanabilir: “Sosyal bilgiler, hemen her bakımdan değişen ülke ve dünya şartlarında bilgi temelli olarak karar verme süreçlerini yöneten, problem çözebilen etkin vatandaşlar yetiştirmek amacıyla sosyal ve beşerî bilimlerden aldığı bilgi ve yöntemleri kaynaştırarak kullanan bir öğretim programıdır” (Sever, 2019, s. 3).

Türkiye’de öğrencilere verilmesi amaçlanan toplumsal değerlerin ve becerilerin önemli bir kısmının, sosyal bilgiler dersiyle verilmeye çalışıldığı ifade edilebilir. Sosyal bilgilerin öğretiminde toplumsal ve kültürel miras, sosyal bilimlerle alakalı disiplinlerden faydalanılarak öğrenciler için aktarılmakta ve öğrencilerde düşünme, analiz etme, problem çözme ve karar verme gibi 21.Yüzyıla ait becerileri geliştirilmeye çalışılmaktadır.

21. yüzyıl becerileri dünyanın birçok ülkesinde ve ülkemizde eğitim ve öğretim programlarına entegre edilmeye çalışılmaktadır. Aynı zamanda teknolojinin hızlı değişip, gelişmesi ve MEB’in bu gelişimi takip edebilmek için teknolojiye yaptığı yatırımlar düşünüldüğünde 21. yüzyıl becerileri araştırılması, incelenmesi gereken çalışma alanı olarak ön plana çıkmaktadır.

Sonuç olarak 21. Yüzyıl beceri yaklaşımına önem veren ve eğitim faaliyetlerini bu anlayış doğrultusunda gerçekleştirmeyen okullardaki eğitim sistemi ve öğrencilerin değişen bu sisteme uyum sağlayamaması 21.Yüzyıla becerilerine duyulan ihtiyacı göstermektedir.

2.5. İlgili Araştırmalar

Bu kısımda 21. yüzyıl becerileriyle ve öğretim programlarıyla alakalı yurtiçinde ve yurtdışında yapılan çalışmalar verilmiştir:

2.5.1. Yurtiçinde 21. Yüzyıl Becerileriyle İlgili Yapılmış Araştırmalar

Demir (2020) öğretmenlerin demokratik davranışlarıyla yansıtıcı düşünme eğilimlerinin 21. Yüzyıl becerilerini öğretme düzeylerine etkisini incelediği çalışmada 441 öğretmene ulaşmıştır. Çalışmada öğretmenlerin demokratik davranışları, yansıtıcı düşünme eğilimleri ve 21. Yüzyıl becerilerini öğretmelerinin yeterli seviyede olduğu, öğretmenlerin demokratik davranışları ile yansıtıcı düşünme eğilimlerinin 21. Yüzyıl becerilerinin anlamlı yordayıcısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Erten (2020) çalışmasında İngiliz Dili öğretmenlerinin 21. Yüzyıl öğrenme ve yenilikçi becerilerinin algılarını ve sınıf içi pedagojik uygulamalarını incelemiştir. Nicel ve nitel yöntemin kullanıldığı çalışmada keşifsel durum çalışması deseni tercih edilmiştir. 105 İngilizce öğretmeni ankete katılmıştır ve 10 İngilizce öğretmeni ile görüşme yapılmıştır. Öğretmenlerden 21. Yüzyıl öğrenme ve yenilikçi becerilerini içeren bir ders planı ile derslerinden sonra bir geri dönüt belgesi hazırlamaları istenmiştir. Katılımcıları seçmek için, herhangi bir özel kriter kullanılmamıştır. Katılan İngilizce öğretmenlerinin 21. Yüzyıl öğrenme ve yenilikçi becerilerinin farkında olduğu ve bu konuda bilgi sahibi olduğu ortaya çıkmıştır.

Aydın'ın (2019) araştırmasında, son sınıfta okuyan İngilizce öğretmen adaylarının 21.yüzyıl becerisi yeterlilik algısı ve lisans programı derslerinde 21.yüzyıl becerilerinin içeriği kapsayıp, kapsamadığına yönelik düşünceleri analiz edilmiştir. Tarama deseninde yapılmış olan bu araştırmada son sınıfta okuyan 233 İngilizce öğretmen adayına "İngilizce Öğretmen Adaylarına Yönelik 21. Yüzyıl Becerileri Formu" uygulanmıştır. Araştırma sonucunda adayların kendilerini sırası ile "kültürlerarası beceriler", "öğrenme ve yenilenme becerileri", "kariyer becerileri" ile "yaşam becerileri" yeterli hissettikleri belirlenmiştir. 21. Yüzyıl becerilerine sahip olmanın önemiyle ilgili bulgulardaysa, öğretmen adaylarının sırası ile "öğrenme ve yenilenme becerilerine", "yaşam becerilerine", "kültürlerarası becerilere" ile "kariyer becerilerine" sahip olmaya önem verdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Akçay (2019) çalışmasında İngilizce dil öğretiminde tercih edilen ders kitaplarında 21. Yüzyıl becerilerinden olan “iletişim, iş birliği, eleştirel düşünme ve yaratıcılık” becerilerini incelemeyi hedeflemiştir. Çalışmada nitel çalışma metodlarından içerik analizi deseni tercih edilmiştir. Veriler uzman görüşüyle ilgili literatür baz alınmak suretiyle geliştirilen kontrol listeleri ile toplanmıştır. Çalışmanın sonuçları çerçevesinde, İngilizce öğretiminde kullanılan ders kitapları serisinin 21. yüzyıl becerilerini belirli ölçülerde kapsadığı ve söz konusu becerilerin genel olarak “proje, konuşma ve yazma” sahalarında bulunduğu anlaşılmıştır.

Erdoğan (2019) araştırmasında Türkçe dersi öğretmen adaylarının 21. Yüzyıl becerileriyle hayat boyu öğrenme eğilimleri arasındaki ilişkiyi cinsiyet, sınıf düzeyi, akademik başarı, mezun olunan lise türü, lisansüstü eğitim yapma isteme durumu ve kitap okuma alışkanlığı” değişkenlerine göre incelemiştir. Veri toplama aracı olarak 21. Yüzyıl becerileri ölçeği ve hayat boyu öğrenme ölçeği tercih edilmiştir. Çalışma sonucunda Türkçe öğretmen adaylarının 21. Yüzyıl becerileriyle hayat boyu öğrenme eğilimlerinin göreceli olarak yüksek olduğu, 21. Yüzyıl becerilerinin “cinsiyet, sınıf düzeyi, mezun olunan lise türü, lisansüstü eğitim yapma isteği ve kitap okuma alışkanlığı” çerçevesinde farklılaşmadığı, hayat boyu öğrenme eğiliminin cinsiyete, lisansüstü eğitim yapma isteğine ve kitap okuma alışkanlıklarına dayalı olarak farklılaştığı belirlenmiştir.

Kırgız (2019) araştırmasında 21. Yüzyıl becerilerinin Türkçe dersindeki yerini belirlemek amacıyla Türkçe Dersi Öğretim Programı (2018) ve 5. Sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metin ve etkinlikleri incelemiştir. Doküman incelemesi ile yürütülen çalışmada veriler betimsel analiz ile çözümlenmiştir. Çalışmada Türkçe Dersi Öğretim Programı kazanımlarında 21. Yüzyıl becerilerinin anlama beceri sahası kazanımları ile daha fazla ilişkilendirildiği belirlenmiştir. Okuma becerisi bütün sınıf seviyelerinde 21. Yüzyıl becerisine en çok hizmet eden temel dil becerisidir. En az hizmet eden ana dil becerisi kazanımıysa

konusma becerisidir. 21. Yüzyıl beceri sahası içinde en çok yer verilen yaşamla kariyer becerileridir; en az bilgi, medyayla teknoloji becerileri söz konusu edilmiştir. 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerde 21. Yüzyıl becerilerinin dağılımının sistemli olmadığı belirlenmiştir. Metinlerde en fazla öğrenmeyle yenilik becerilerine yer verildiği, en az bilgi, medya ve iletişim teknolojilerine yer verildiği tespit edilmiştir. 21. Yüzyıl becerilerinin metinlere dağılımına bakıldığında Türkçe Dersi Öğretim Programının (2018) temel yetkinliklerinin ihmal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Sarıtaş'ın (2019) yaptığı araştırmanın amacında yenilenen Ortaöğretim TED (Türk Dili ve Edebiyatı) dersi program kazanımları ve kazanımlarının uygulanabilirliğinin 21. Yüzyıl becerileri açısından incelenmesidir. Çalışmada Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı 9. Sınıf kazanımları, 9. Sınıf Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı ders kitabındaki metinlerle etkinlikler, öğretmen ve öğrenci görüşleri incelenmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu ve yarı yapılandırılmış gözlem formu ile toplanan veriler betimsel analizle çözümlenmiştir. Betimsel analiz için 21. Yüzyıla ait alt beceriler tema olarak belirlenmiştir. Çalışma sonucunda 9. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı ders kitabında bilgi okuryazarlığı ile alakalı birçok metin bulunurken medya okuryazarlığıyla girişimcilik ve öz-yönelim becerileri ile alakalı hiçbir metne rastlanmamıştır. Becerilerin parçalarda da dengeli olarak dağıtılmadığı saptanmıştır. Ders kitabındaki etkinliklerde bilgi okuryazarlığıyla alakalı birçok etkinliğe yer verilirken medya okuryazarlığı, üretkenlikle sorumluluk, iletişimle iş birliği, girişimcilikle öz-yönelim, liderlik ve sorumluluk becerilerine dönük herhangi bir etkinlik bulunmamıştır. Öğretmenlerin bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı becerisini öğretim sürecinde yerine getirme konusunda sorunlar yaşadıkları belirlenmiştir.

Atakişi (2019), öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlık becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelemeyi amaçladığı çalışmada 439 öğretmen adayı ve 478 öğretmene ulaşmıştır. Bu çalışmada elde edilen veriler bilgi okuryazarlığı ölçeği ile alınmıştır. Araştırmada öğretmenlerin bilgi okuryazarlık becerisi düzeylerinin, kitap okuma alışkanlıkları, eğitim düzeyleri ve cinsiyet değişkenliğine göre anlamlı farklılık bulunduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Çalışmada, öğretmenlerin bilgi okuryazarlığı becerilerinde mezun olduğu programa, yaşa, görev yaptığı yer ve süresine göre belirlenen faktörlerde anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Çolak (2019) araştırmasında fen bilgisi öğretmen adaylarının 21. Yüzyıl becerilerine yönelik özyeterlik algı düzeylerini belirlemek ve üniversite, fakülte, lisans programı ile öğretim elemanlarının 21. Yüzyıl becerilerine katkı düzeylerini öğretmen adayı görüşleri doğrultusunda değerlendirmeyi amaçlamıştır. Karma yöntemin uygulandığı çalışmada nicel

veriler21. Yüzyıl becerileri özyeterlik algı ölçeği ve değerlendirme ankaeti ile, nitel veriler ise yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Araştırmada öğretmen adaylarının 21. Yüzyıl becerileri özyeterlik algılarının yüksek olduğu, üniversite, fakülte, lisans programı ile öğretim elemanlarının 21. Yüzyıl becerilerine katkısının orta düzeyde olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Murat (2018), Fen bilimleri öğretmen adaylarının 21.yüzyıl becerilerine yönelik algılarını ve STEM'e yönelik tutumlarını, arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçladığı çalışmada ilişkisel tarama modelini kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama kaynağı olarak "Öğretmen Adaylarına Yönelik 21. Yüzyıl Becerileri Yeterlik Algısı Ölçeği" STEM Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Çalışmadan çıkan sonuçlara göre öğretmen adaylarının STEM sürecine yönelik olumlu görüş elde ettikleri belirlenmiştir. Cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Fen Bilgisi öğretmen adaylarının Fen Bilgisi öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerileri yeterlik algıları ile STEM'e yönelik tutum alt boyutları arasında düşük ve orta düzeyde pozitif ilişkiler olduğu tespit edilmiştir.

Karakaş (2015), 8. sınıf öğrencileri üstüne gerçekleştirdiği araştırmasında 21. Yüzyıl becerilerini, Fen Bilimleri dersi ile ilgili olarak incelemiştir. Araştırmanın önemi, 8. sınıf öğrencilerinin Fen Bilimleri dersiyle ilgili 21. Yüzyıl becerilerine sahip olma seviyelerinin belirlenmesiyle zihinsel, duyuşsal, sosyal ve kültürel boyutlardan ölçülmesi teşkil etmektedir. Bunun yanında öğrencilerin bireysel özellikleriyle 21. Yüzyıl becerileri karşılaştırılarak anlamlı bir farklılığın bulunup bulunmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışma sonucuna göre; öğrencilerin 21. Yüzyıl becerilerinin bilişsel, duyuşsal ve sosyokültürel açıdan yüksek düzeyde sahip oldukları ve cinsiyet değişkenine göre farklılık olduğu tespit edilmiştir. Çalışmanın nitel verilerinden elde edilen bilişsel, duyuşsal ve sosyokültürel davranış alanları çalışmanın nicel veri sonuçlarına göre anlamlı yakınlık bulunmuştur.

2.5.2. Yurt Dışında Yapılmış 21. Becerileriyle Alakalı Çalışmalar

Campbell (2015) araştırmasında iş dünyasıyla eğitim uyumunu 21. Yüzyıl becerileriyle ilgili olarak incelemiştir. Güneybatı Amerika'da işverenlerle, öğretim üyeleriyle ve yöneticilerle yaptığı yarı yapılandırılmış görüşmelerde 21. Yüzyıl becerileri içindeki ve 4C olarak bilinen; “eleştirel düşünme, iletişim, iş birliği ve yaratıcılık” becerilerini içeren öğrenmeyle yenilenme becerilerini öğretim programına entegre etme konusunda çok iyi bir başarı sergilenmediği neticesine ulaşmıştır.

Rickards (2015) araştırmasında “yan yana / side-by-side” denilen “sosyoloji, kriminoloji, iletişim, tarih, İngilizce, iş, hemşirelik, mutfak sanatları ve davranışsal sağlık vb.”

bilimsel alanlardan müteşekkil toplum temelli öğrenme kursları içerisine alan demokratik katılımın 21. Yüzyıl becerilerini etkilemesi durumunu incelemiştir. Demokratik katılımın öğrenmeye yenilenme becerilerinde artış gösterdiği neticesi elde edilmiştir.

Kivunja (2014), “Öğrencilerinizin 21. Yüzyıl Becerileriyle Birlikte işe Hazır Olmasını ister misiniz?” ile “21. Yüzyıl Becerilerine Hâkim Etkili Öğretmenler Olmak için Yükseköğretimde Yenilikçi Pedagojiler” araştırmalarını merkeze almak suretiyle “Kariyer ve Yaşam Becerileri (CLS)” sahasına dayalı yeni bir öğrenme paradigması yaratmayı hedeflediği araştırmasında, bu saha içindeki becerileri tanımlamaktadır ve söz konusu becerilerin öğrencilere ne şekilde öğretilebileceğiyle ilgili konuları izah etmektedir. Söz konusu beceriler, öğrencilerin mezuniyetten sonraki çalışma yaşamlarında kullanabilecekleri 21. Yüzyıl becerileri şeklinde tanımlanmıştır.

Wright ile Lee (2014) global manada milletlerarası lisans sektöründe en süratli bir biçimde büyüyen devletler arasındaki Çin’de bulunan “Uluslararası Lisans Diploma Programı (IBDP) okulları (IB Okulları)” potansiyelini ele aldıkları araştırmalarında bilim adamları, Çin’deki beş önemli IBDP 54 okulunu durum araştırma yöntemi ile incelemiştir. Bulgular çerçevesinde, 21. Yüzyıl becerileri gelişimine imkân veren IB eğitim felsefesine ilişkin fikri alınan bireyler bu konuya güvendiklerini ifade etmiştir. Bu bağlamda, 3 tane IBDP temel gerekliliği olan “Yaratıcılık, Eylem/Harekete Geçme ve Hizmet, Genişletilmiş Deneme (EE) ve Bilgi Kuramı (TOK)” oldukça önemli olmuştur.

Fisher vd. (2014) araştırmalarında mühendislik bölümlerinde 21. Yüzyıl becerilerinin öğretimini ele almıştır. Bu araştırmada mühendislik sahasında öğrenim gören öğrencilerden “sanat, atletizm ve öğrenci örgütleri vb.” değişik sahalardaki aktivitelere dahil olanların; mühendislik yeterliliğini kazanmalarında söz konusu aktivitelerin ne şekilde bir etkisinin bulunacağını ele alan kategorik bir çerçeve yaratmayı hedeflemiştir. Bu amacı elde etmek üzere “Massachusetts Teknoloji Enstitüsü (MIT)” deki öğrenci kulüpleri incelenmiştir ve belirli bir çerçeve yaratabilmek üzere olay analizi metodu tercih edilmiştir. Söz konusu çerçevenin mühendislik eğitimiyle olan münasebeti görüşme verileri ile doğrulanmıştır. Söz konusu doğrulamanın sonunda, 19 beceri belirlenmiştir ve mühendislik bölümlerinin idarecilerinin söz konusu becerileri programlarına dâhil edip becerilerin eğitime destek vermesi tavsiye edilmiştir.

Literatürde yer alan çalışmalar değerlendirildiğinde, yurt içindeki çalışmalarda Sosyal bilgiler dersi öğretim programıyla Sosyal bilgiler ders kitaplarını 21. Yüzyıl becerilerinin de bulunduğu “eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim kurma, problem çözme, araştırma, karar verme, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik vb.” temel beceriler çerçevesinde ele

alan çalışmaların yeterli düzeyde olmadığı tespit edilmiştir. Genellikle 21. Yüzyıl becerilerini inceleyen araştırmaların Fen bilgisi dersi ğretimi, Türkçe dersi ve İngilizce dersiyle sınırlı kaldığı görülmüştür. Yurt dışında yapılan araştırmalar ise niversite öğrencileri, iş dünyası, ortaokul düzeyine kalan araştırmalar olarak karşımıza çıkmaktadır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Çalışmanın bu kısmında “yöntem” başlığından çalışmanın modeli, veri toplama aracı, veri toplama süreci ve analizine ilişkin bilgiler aktarılmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma metotlarından biri olan doküman analizi benimsenmiştir. Doküman analizi, incelenmesi yapılacak, yazılı materyallerin analiz edilmesini kapsamaktadır. Nitel araştırmalarda doküman analizi tek başına veya farklı veri toplama teknikleriyle birlikte çalışılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Çalışmada sosyal bilgiler öğretim programını oluşturan unsurlar ve sosyal bilgiler 4.5.6.7. sınıf ders kitaplarında 21.yüzyıl becerilerine yer verilme durumunun tespit edilmesi amacıyla doküman incelenmesi esas alınmıştır.

3.2. Veri Kaynağı

Bu araştırmada veri kaynağı olarak sosyal bilgiler öğretim programı (MEB, 2018) ve 4,5,6,7 sınıf sosyal bilgiler ders kitapları kullanılmıştır. Sosyal bilgiler öğretim programı (MEB, 2018) Talim Terbiye Kurulu Başkanlığının resmi web sayfasından indirilmiştir. Sosyal bilgiler ders kitaplarına ise Eğitim Bilişim Ağı (EBA) web sayfasından ulaşılmıştır. Çalışmada incelenen ders kitaplarına ait künye bilgileri Tablo 3.1’te yer almaktadır.

Tablo 3.1. *İncelenen Kitapların İsimleri ve Yayınevleri*

Kitabın İsmi	Yayınevi	Basım Yılı
Dördüncü Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabı	Tuna Yayınları	2021
Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabı	MEB Yayınları	2021
Altıncı Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabı	Anadol Yayınları	2020
Yedinci Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabı	MEB Yayınları	2021

Tablo 3.1’i incelendiğinde 2021- 2022 eğitim öğretim yılında MEB tarafından güncel olarak okutulan dördüncü sınıf (Tuna, 2021), beşinci sınıf (MEB, 2021) ve yedinci sınıf (MEB, 2021) sosyal bilgiler kitaplarının 2021 yılında basılmış olduğu, 6. Sınıf

(Anadol, 2020) ders kitabının ise 2020 yılında basılmış olduğu görülmektedir. Bu dokümanlar, 2021-2022 Eğitim Öğretim yılında güncel olarak ortaokullarda okutulmuş olmaları nedeniyle tercih edilmiştir.

3.3. Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada sosyal bilgiler öğretim programı (MEB, 2018) ve 4.5.6.7. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarında 21.yüzyıl becerilerine yer verilme durumunun belirlenmesi amacıyla P21 platformu tarafından geliştirilen 21.yüzyıl ana becerileri ve alt becerileri bir form haline getirilerek öğretim programının ve ders kitaplarının incelenmesinde veri toplama aracı olarak kullanılmıştır.

Öğretim programında yer alan unsurlar (özel amaçlar, yetkinlikler, beceriler ve değerler, uygulamada dikkat edilecek hususlar ve öğrenme alanları) ve sosyal bilgiler 4.5.6.7. sınıf ders kitaplarında yer alan metin, etkinlik ve sorular P21 ana ve alt becerilerini içermesi durumu açısından incelenmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Bu çalışmada elde edilen bulgular betimsel analizle çözümlenerek tablolar halinde sunulmuştur. Betimsel analizde araştırılacak konuyu ve konunun öğelerini üzerinde hiçbir değişiklik yapmadan doğrudan gözlemlemeye ve sunmaya çalışır (Karasar, 2013, s. 77). Bu kapsamda sosyal bilgiler öğretim programında yer alan unsurlar (özel amaçlar, yetkinlikler, beceriler ve değerler, uygulamada dikkat edilecek hususlar ve öğrenme alanları) ile ders kitaplarında bulunan metin, etkinlik ve sorular P21 ana ve alt becerilerini içermesi durumu bakımından betimsel olarak analiz edilmiştir. P21 ana ve alt becerilerini içerdiği tespit edilen unsurlar tablolar halinde sunulmuş, ilişkilendirilen unsurların sayfa numaraları belirtilmiş ve ders kitapların ilgili bölümlerinden örnek görsellerle desteklenmiştir.

Ders kitaplarında yer alan içerik ögesini karşılayan *metinler* (konu ile ilgili gazete haberleri, ağ haberleri, okuma parçaları, günlük hayatla ilgili içerikler) analize tabi tutulmuştur. Ders kitabında yer alan *etkinliklerden* ise; dördüncü sınıf düzeyinde “yapınız”; beşinci sınıf seviyesinde “sıra sizde”, altıncı sınıf düzeyinde “görseli yorumlayalım”, “özlü sözleri yorumlayalım” “araştıralım paylaşalım” ve yedinci sınıf düzeyinde “birlikte yapıyoruz”; “yaparak yaşayarak öğreniyoruz” başlıkları altında yer alan etkinlikler incelemeye alınmıştır. Ders kitabında yer alan *sorulardan* ise, dördüncü

sınıf düzeyinde “hazırlık bölümü soruları”, “yorumlama ve çıkarım soruları”; beşinci sınıf düzeyinde “hazırlık çalışması”, “düşünelim, tartışalım”; altıncı sınıf düzeyinde “hazırlık çalışması”, “düşünelim tartışalım”; “sıra sizde” ve yedinci sınıf düzeyinde “metin içinde yer alan sorular”, “konuya ilgi çekme soruları” başlıkları altında öğrenciye yöneltilen soruların analizi gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada geçerlilik ve güvenilirliğin sağlanması için gerekli çalışmalar yapılmıştır. Toplanan verilerin detaylı olarak sunulması ve araştırmacının sonuçlara nasıl ulaştığına dair bilgileri açıkça sunması nitel bir araştırmada geçerliğin önemli kriterleridir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu araştırmada veri toplama araçlarının, veri kaynaklarının ve veri analizi süreçlerinin açıkça belirtilmiş olması geçerliliği sağlamak için yapılan çalışmalardır. Nitel çalışmalarda güvenilirlik ise veri setlerinin birden fazla kodlayıcı tarafından incelenmesi ve karşılaştırılan sonuçlar arasındaki tutarlıktır (Creswell, 2017). Coolican’a (2009) göre güvenilirlik, verilerin bir başka araştırmacı tarafından da analiz edilmesi ve sonuçların karşılaştırması ile sağlanabilmektedir. Bu çalışmada güvenilirliğin sağlanması amacıyla çalışmayı yürüten araştırmacı ve bir alan uzmanı eş zamanlı olarak analiz sürecini yürütmüş, görüş ayrılığı olan noktalar üzerinde tartışılarak ortak karara varılması sağlanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde P21 çerçevesi esas alınarak analiz edilen sosyal bilgiler öğretim programı ve 4,5,6,7 sınıf ders kitaplarına ait veriler elde edilip sunulmuştur.

4.1. Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi kapsamında sosyal bilgiler dersi öğretim programını oluşturan özel amaçlar, yetkinlik alanları, temel beceriler ve değerler eğitimi, programın uygulanmasında dikkat edilecek hususlar, öğrenme alanları; 21. Yüzyıl becerileri ve alt boyutlarına yer verilme durumu bakımından incelenmiştir. Elde edilen bulgular ayrı ayrı tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 4.1. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Özel Amaçlarında 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumu

21. Yüzyıl Becerileri	21. Yüzyıl Becerilerinin Alt Boyutları	SBÖP ÖZEL Amaçları
Öğrenme ve Yenilenme Becerileri	<i>Problem çözme ve Eleştirel Düşünme</i>	M 7. “Doğru ve güvenilir bilgiye ulaşma yollarını bilen bireyler olarak eleştirel düşünme becerisine sahip olmaları”.
	<i>Yaratıcılık ve Yenilenme</i>	M 12. “Bilimsel düşünmeyi temel alarak bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretmede bilimsel ahlakı gözetmeleri”.
	<i>İletişim ve İş birliği</i>	M 13. “Toplumsal ilişkileri düzenlemek ve karşılaştığı sorunları çözmek için temel iletişim becerileri ile sosyal bilimlerin temel kavram ve yöntemlerini kullanabilmeleri”.
Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri	<i>Bilgi Okuryazarlığı</i>	M.12 “Bilimsel düşünmeyi temel alarak bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretmede bilimsel ahlakı gözetmeleri”.
	<i>Medya Okuryazarlığı</i>	M 11. “Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini bilinçli kullanmaları”.
	<i>Bilgi, İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı</i>	M 11. “Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini bilinçli kullanmaları”.
Yaşam ve Kariyer Becerileri	<i>Esneklik ve Uyum</i>	-
	<i>Girişimcilik ve Öz Yönelim</i>	M 17. “Özgür birer birey olarak fiziksel, duygusal özelliklerinin; ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varması amaçlanmaktadır”.
	<i>Sosyal ve Kültürler Arası</i>	M 13. “Toplumsal ilişkileri düzenlemek ve karşılaştığı sorunları çözmek için temel iletişim becerileri ile sosyal bilimlerin temel kavram ve yöntemlerini kullanabilmeleri”.
	<i>Üretkenlik ve Sorumluluk Alma</i>	M 16. “Millî, manevi değerleri ile evrensel değerleri benimseyerek erdemli insan olmanın önemini ve yollarını bilmeleri”.
	<i>Liderlik ve Sorumluluk Alma</i>	M 14. “Katılımın önemine inanmaları, kişisel ve toplumsal sorunların çözümünü için görüş belirtmeleri”.
		M 1. “Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, millî bilince sahip birer vatandaş olarak yetişmeleri”.
		M.6. “Doğal çevrenin ve kaynakların sınırlılığının farkına varıp çevre duyarlılığı içerisinde doğal kaynakları korumaya çalışmaları ve sürdürülebilir bir çevre anlayışına sahip olmaları”.

Tablo 4.1 incelendiğinde sosyal bilgiler öğretim programını oluşturan öğelerden biri olan özel amaçlar kısmında 21. Yüzyıl becerilerinin Öğrenme ve Yenilenme Becerileri ile Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri boyutlarının tüm alt becerilerine değinildiği görülmektedir. Diğer ana becerilerden biri olan Yaşam ve Mesleki Kariyer Becerileri ise, özel amaçlar kısmında toplamda altı defa yer almasıyla en fazla yer verilen ana beceri olmuştur. Bu kısımda en fazla yer verilen beceriler ise sosyal ve kültürler arası beceriler ile liderlik ve sorumluluk alma becerileri olduğu görülmektedir. Özel amaçlar kısmında hiç yer verilmeyen alt becerinin ise esneklik ve uyum becerisi olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.2. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Yetkinlik Alanları Kapsamında 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumu

21. Yüzyıl Becerileri	21. Yüzyıl Becerilerinin Alt Boyutları	Yetkinlik Alanları
Öğrenme ve Yenilenme Becerileri	<i>Problem çözme ve Eleştirel Düşünme</i>	Matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler Dijital yetkinlik Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler
	<i>Yaratıcılık ve Yenilenme</i>	İnisiyatif alma ve girişimcilik Kültürel farkındalık ve ifade
	<i>İletişim ve İş birliği</i>	Anadilde iletişim
	<i>Bilgi Okuryazarlığı</i>	Matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler Öğrenmeyi öğrenme
Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri	<i>Medya Okuryazarlığı</i>	Dijital yetkinlik
	<i>Bilgi, İletişim ve Teknolojileri</i>	Dijital yetkinlik
	<i>Okuryazarlığı</i>	Matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler
	<i>Esneklik ve Uyum</i>	-
Yaşam ve Kariyer Becerileri	<i>Girişimcilik ve Öz Yönelim</i>	İnisiyatif alma ve girişimcilik
	<i>Sosyal ve Kültürler Arası</i>	Yabancı dillerde iletişim Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler
	<i>Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik</i>	Matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler
	<i>Liderlik ve Sorumluluk Alma</i>	İnisiyatif alma ve girişimcilik

Tablo 4.2’de sosyal bilgiler öğretim programında yer alan yetkinlikler 21. Yüzyıl ana becerilerine göre değerlendirilmiştir. Buna göre programda yer alan matematiksel yetkinlik ve bilim teknolojide temel yetkinlikler, 21. Yüzyıl alt becerilerinden olan problem çözme ve eleştirel düşünme, bilgi okuryazarlığı, bilgi iletişim ve teknolojileri okuryazarlığı, üretkenlik ve hesap verebilirlik becerileri ile ilişkilendirilmiştir. Dijital yetkinlik alanı, problem çözme ve eleştirel düşünme, medya okuryazarlığı, bilgi iletişim ve teknolojileri okuryazarlığı ile ilişkilidir. Esneklik ve uyum becerisi ile ilgili yetkinlik alanı belirlenmemiştir.

Araştırmanın birinci alt problemi kapsamında sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan temel beceriler ve değerler 21. Yüzyıl becerileri ve alt boyutları ile ilişkilendirilmiş, elde edilen bulgular Tablo 4.3'te sunulmuştur.

Tablo 4.3. *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Yetkinlik Alanları Kapsamında 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumu*

21. Yüzyıl Becerileri	21. Yüzyıl Becerilerinin Alt Boyutları	Beceriler	Değerler
Öğrenme ve Yenilenme Becerileri	<i>Problem çözme ve Eleştirel Düşünme</i>	Eleştirel düşünme Problem çözme Konum analizi	Bilimsellik
	<i>Yaratıcılık ve Yenilenme</i>	Yenilikçi Düşünme	-
	<i>İletişim ve İş birliği</i>	İletişim İş birliği	-
Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri	<i>Bilgi Okuryazarlığı</i>	Tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama	-
	<i>Medya Okuryazarlığı</i>	Medya okuryazarlığı	-
	<i>Bilgi, İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı</i>	Dijital okuryazarlık	-
	<i>Esneklik ve Uyum</i>	-	-
Yaşam ve Kariyer Becerileri	<i>Girişimcilik ve Öz Yönelim</i>	Girişimcilik Öz denetim	Dayanışma Duyarlılık Yardımseverlik
	<i>Sosyal ve Kültürler Arası</i>	Sosyal katılım	
	<i>Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik</i>	-	Çalışkanlık
	<i>Liderlik ve Sorumluluk Alma</i>	-	Sorumluluk

Tablo 4.3 incelendiğinde Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan 27 beceriden 12'sinin 21. Yüzyıl becerileri ile ilişkilendirilebildiği görülmektedir. Öğrenme ve yenilenme ana becerisinde yer alan problem çözme ve eleştirel düşünme becerisi eleştirel düşünme, problem çözme ve konum analizi becerileri ile ilişkilendirilmiştir. Yaratıcılık ve yenilenme, yenilikçi düşünme ile ilişkilendirilmiş, iletişim ve iş birliği becerisine ise doğrudan yer verildiği tespit edilmiştir. İkinci üst beceri olan bilgi, medya ve teknoloji becerileri ile ilgili beceriler, tablo, grafik yorumlama, medya okuryazarlığı dijital okuryazarlık becerileri ile ilişkilendirilmiştir. Yaşam ve kariyer becerileri ile ilgili olarak ise girişimcilik, öz denetim ve sosyal katılım becerilerine doğrudan yer verildiği tespit edilmiştir. Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan değerler 21. yüzyıl becerileri açısından incelendiğinde bilimsellik, dayanışma, duyarlılık, yardımseverlik, çalışkanlık ve sorumluluk değerlerinin 21. Yüzyıl

becerileri ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Değerler açısından en fazla yer verilen beceri sosyal ve kültürlerarası becerisi olduğu görülmektedir.

Araştırmanın birinci alt problemi kapsamında programın uygulanmasında dikkat edilecek hususlara ilişkin açıklamalar 21. Yüzyıl becerileri ve alt boyutlarına değinme durumu bakımından incelenmiş, elde edilen bulgular Tablo 4.4'te sunulmuştur.

Tablo 4.4. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Uygulamasında Dikkat Edilecek Hususlar Açısından 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumu

21. Yüzyıl Becerileri	21. Yüzyıl Becerilerinin Alt Boyutları	Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Uygulamasında Dikkat Edilecek Hususlar
Öğrenme ve Yenilenme Becerileri	Problem çözüme ve Eleştirel Düşünme	M.3. “Kazanımlarla ilgili güncel ve tartışmalı konular, farklı tartışma teknikleri kullanılarak problem çözme, eleştirel düşünme, kanıt kullanma, karar verme ve araştırma becerileriyle ilişkilendirilerek sınıfa taşınabilir”. M.9. “Okulun içindeki ve dışındaki olaylardan yararlanılarak öğrenciler sık sık gerçek hayat problemleri ve çelişkili durumlarla karşılaştırılmalı ve karşılaştıkları sosyal problemler üzerine yansıtıcı düşünceleri sağlanmalıdır”.
	Yaratıcılık ve Yenilenme İletişim ve İş birliği	-
	Bilgi Okuryazarlığı	-
Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri	Medya Okuryazarlığı	M.5. “Programda kavram öğretimi önemli bir yer tutmaktadır. Bu nedenle kavram öğretiminde sınıflamalar ve farklı kavram öğretimi yaklaşımları dikkate alınmalıdır. Anlam karmaşası, kavram karmaşası ve kavram yanlışlarının giderilmesine yardımcı olunmalıdır”. M.10. “Son yıllarda dijital teknolojideki gelişmelere bağlı olarak vatandaşlık hak ve sorumluluklarıyla ilgili yeni durumlar (dijital vatandaşlık, e-Devlet, sanal ticaret, sosyal medya vb.) ve birtakım sorunlar (dijital bölünmüşlük, kimlik hırsızlığı, kişisel bilginin gizliliği, siber dolandırıcılık, siber zorbalık vb.) ortaya çıkmıştır. ders içi ve ders dışı etkinliklere yer verilmelidir”.
	Bilgi, İletişim ve Teknolojileri Okuryazarlığı	M.10. “Son yıllarda dijital teknolojideki gelişmelere bağlı olarak vatandaşlık hak ve sorumluluklarıyla ilgili yeni durumlar (dijital vatandaşlık, e-Devlet, sanal ticaret, sosyal medya vb.) ve birtakım sorunlar (dijital bölünmüşlük, kimlik hırsızlığı, kişisel bilginin gizliliği, siber dolandırıcılık, siber zorbalık vb.) ortaya çıkmıştır”. Öğrencilerin dijital vatandaşlık yeterliliklerini geliştirmek amacıyla konuyla ilgili ders içi ve ders dışı etkinliklere yer verilmelidir”.
	Esneklik ve Uyum Becerisi	M.2. “Kazanımların gerçekleştirilmesinde “yerellik, güncellik, disiplinler arası, yansıtıcı sorgulama, geçmiş bugün-gelecek bağlantısı, zaman-süreklilik-değişim ve esneklik” gibi Sosyal Bilgiler öğretiminin temel ilkeleri dikkate alınmalıdır. Vurgulanan bu ilkeler açısından gerektiğinde işleniş süreçlerinde değişiklik yapılabilir”.
Yaşam ve Kariyer Becerileri	Girişimcilik ve Öz Yönelim	-
	Sosyal ve Kültürler Arası	M.6. “Millî ve dinî bayramlar, mahallî kurtuluş ve kutlama günleri, önemli olaylar, belirli gün ve haftalardan yararlanılarak öğrencilerin tarihsel duyarlılığı ve millî bilinçleri geliştirilmelidir”. M.7. “Sosyal Bilgiler öğretiminde okul dışı ortamlardan da faydalanmaya önem verilmelidir. Bu çalışmalar okulun yakın çevresinden (okul bahçesi gibi) pazaryerine, resmî dairelere, fabrikalara, sergilere, arkeolojik kazı alanlarına, atölyelere, müzelere ve tarihî mekânlara (tarihî yapılar, anıtlar, müze-kentler, savaş alanları, sanal müze gezisi vb.) yönelik olabilir. Ayrıca uygun konularda sözlü tarih ve yerel tarih çalışmaları da yapılmalıdır”.
	Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik	-
	Liderlik ve Sorumluluk Alma	-

Tablo 4.4'te Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının uygulanmasında dikkat edilecek hususlar 21. Yüzyıl becerilerine yer verilen durumuna göre değerlendirilmiştir. Buna göre 21. Yüzyıl becerilerinden; eleştirel düşünme ve problem çözme, bilgi okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, bilgi iletişim ve teknolojileri okuryazarlığı, esneklik ve uyum, sosyal ve kültürler arası becerilerine programın uygulanmasında dikkat edilecek hususlar kapsamında yer verildiği tespit edilmiştir. Yaratıcılık ve yenilenme, iletişim ve iş birliği, girişimcilik ve öz yönelim, üretkenlik ve hesap verebilirlik, liderlik ve sorumluluk alma becerilerine ise hiçbir maddede değinilmediği görülmektedir.

Araştırmanın birinci alt problemi kapsamında sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan öğrenme alanlarına ilişkin açıklamalar 21 Yüzyıl becerileri ve alt boyutları bakımından incelenerek elde edilen bulgular Tablo 4.5'te sunulmuştur.

Tablo 4.5. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Öğrenme Alanlarında 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumu

21. Yüzyıl Becerileri	21. Yüzyıl Becerilerinin Alt Boyutları	Öğrenme Alanları						
		Birey ve Toplum	Kültür ve Miras	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Bilim, Teknoloji ve Toplum	Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Etkin Vatandaşlık	Küresel Bağlantılar
Öğrenme ve Yenilenme Becerileri	<i>Problem çözme ve Eleştirel Düşünme</i>	*	*	*			*	*
	<i>Yaratıcılık ve Yenilenme</i>	*			*	*		*
	<i>İletişim ve İş birliği</i>	*				*	*	*
Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri	<i>Bilgi Okuryazarlığı</i>	*		*				
	<i>Medya Okuryazarlığı</i>	*						
	<i>Bilgi, İletişim ve Teknolojileri Okuryazarlığı</i>	*		*				
	<i>Esneklik ve Uyum</i>							
Yaşam ve Kariyer Becerileri	<i>Girişimcilik ve Öz Yönelim</i>				*	*		
	<i>Sosyal ve Kültürler Arası</i>						*	
	<i>Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik</i>							
	<i>Liderlik ve Sorumluluk Alma</i>	*				*	*	

Tablo 4.5 incelendiğinde sosyal bilgiler öğretim programı öğrenme alanlarından Birey ve Toplum öğrenme alanının 7 alt beceri ile 21. Yüzyıl becerilerine en fazla yer verilen öğrenme alanı olduğu görülmektedir. En fazla yer verilen alt beceriler, problem çözme ve eleştirel düşünme, yaratıcılık ve yenilenme, iletişim ve iş birliği, bilgi okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, bilgi, iletişim ve teknolojileri, liderlik ve sorumluluk alma becerileridir. Kültür ve Miras öğrenme alanında sadece problem çözme ve eleştirel düşünme becerisine yer verildiği görülmektedir. İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanında problem çözme ve

eleştirel düşünme, bilgi okuryazarlığı, bilgi, iletişim ve teknolojileri okuryazarlığı becerilerine yer verildiği tespit edilmiştir. Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanında yaratıcılık ve yenilenme, girişimcilik ve öz yönelim becerisine yer verildiği saptanmıştır. Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanında, yaratıcılık ve yenilenme, iletişim ve iş birliği, girişimcilik ve öz yönelim, liderlik ve sorumluluk alma becerilerinin yer aldığı tespit edilmiştir. Etkin Vatandaşlık öğrenme alanında problem çözme ve eleştirel düşünme becerisi, iletişim ve iş birliği becerisi, sosyal ve kültürler arası becerisi, liderlik ve sorumluluk alma becerisine yer verildiği görülmektedir. Küresel Bağlantılar öğrenme alanında ise, problem çözme ve eleştirel düşünme, yaratıcılık ve yenilenme, iletişim ve iş birliği becerilerinin yer aldığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Elde edilen bulgulara göre öğrenme alanlarının çoğunda 21. Yüzyıl becerilerine yer verildiği görülmüştür. Öğrenme alanları üst beceriler açısından incelendiğinde en fazla yer verilen üst becerinin öğrenme ve yenilenme becerisi olduğu, en az yer verilen üst becerinin ise, bilgi, medya ve teknolojileri becerisi olduğu belirlenmiştir. Alt beceriler açısından incelendiğinde en fazla yer verilen becerinin, problem çözme ve eleştirel düşünme becerisi, en az yer verilen becerinin ise, medya okuryazarlığı becerisi olduğu tespit edilmiştir. Öğrenme alanlarında hiç yer verilmeyen becerilerin ise, esneklik ve uyum, üretkenlik ve hesap verilebilirlik becerileri olduğu, görülmektedir. 21 yüzyıl becerilerine en fazla yer verilen öğrenme alanının Birey ve Toplum, en az yer verilen öğrenme alanının ise Kültür ve Miras öğrenme alanı olduğu görülmektedir.

4.2. İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi doğrultusunda sosyal bilgiler dersi öğretim programı 4. sınıf kazanımları 21. Yüzyıl becerileri ve alt boyutları bakımından incelenmiş, belirlenen kazanımların 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında nasıl aktarıldığı tespit edilmiştir. 21 Yüzyıl becerileri ve alt boyutları ile ilişkilendirilen kazanımlara ilişkin ders kitabında yer verilen metin, soru, etkinliklere ilişkin görseller açıklamaları ile sunulmuştur.

Tablo 4.6. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının 4. Sınıf Kazanımlarında 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumu

21. Yüzyıl Becerileri	21. Yüzyıl Becerilerinin Alt Boyutları	Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 4. Sınıf Kazanımları
Öğrenme ve Yenilenme Becerileri	<i>Problem çözme ve Eleştirel Düşünme</i>	SB.4.3.5. "Yaşadığı yer ve çevresindeki yer şekilleri ve nüfus özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur". SB.4.5.1. "İstek ve ihtiyaçlarını ayırt ederek seçer".
	<i>Yaratıcılık ve Yenilenme</i>	SB.4.4.4. "Çevresindeki ihtiyaçlardan yola çıkarak kendine özgü ürünler tasarlamaya yönelik fikirler geliştirir". SB.4.5.4. Kendine ait örnek bir bütçe oluşturur".
	<i>İletişim ve İş birliği</i>	SB.4.6.3. "Okul yaşamında gerekli gördüğü eğitsel sosyal etkinlikleri önerir".
Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri	<i>Bilgi Okuryazarlığı</i>	SB.4.1.1 "Resmî kimlik belgesini inceleyerek bu belgenin içerdiği bilgiler açıklanır". SB.4.2.1. "Sözlü, yazılı, görsel kaynaklar ve nesnelerden yararlanarak aile tarihi çalışması yapar".
	<i>Medya Okuryazarlığı</i>	-
	<i>Bilgi, İletişim ve Teknolojileri Okuryazarlığı</i>	SB.4.4.1. "Çevresindeki teknolojik ürünleri kullanım alanlarına göre sınıflandırır. Kullandığı teknolojik ürünlerin zaman içindeki değişim ve sürekliliğinin farkına varır". SB.4.4.2. "Teknolojik ürünlerin geçmişteki ve bugünkü kullanımlarını karşılaştırır". SB.4.4.5. "Teknolojik ürünleri kendisine, başkalarına ve doğaya zarar vermeden kullanır".
Yaşam ve Kariyer Becerileri	<i>Esneklik ve Uyum Becerisi</i>	-
	<i>Girişimcilik ve Öz Yönelim Becerisi</i>	SB.4.4.4. "Çevresindeki ihtiyaçlardan yola çıkarak kendine özgü ürünler tasarlamaya yönelik fikirler geliştirir". SB.4.5.3. "Sorumluluk sahibi bir birey olarak bilinçli tüketici davranışları sergiler".
	<i>Sosyal ve Kültürler Arası Becerisi</i>	SB.4.1.4. "Kendisini farklı özelliklere sahip diğer bireylerin yerine koyar". SB.4.6.2. "Aile ve okul yaşamındaki söz ve eylemlerinin sorumluluğunu alır". SB.4.6.3. "Okul yaşamında gerekli gördüğü eğitsel sosyal etkinlikleri önerir". SB.4.7.3. "Farklı ülkelere ait kültürel unsurlarla ülkemizin sahip olduğu kültürel unsurları karşılaştırır". SB.4.7.4. "Farklı kültürlerle saygı gösterir".
	<i>Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik Becerisi</i>	SB.4.4.4. "Çevresindeki ihtiyaçlardan yola çıkarak kendine özgü ürünler geliştirir". SB.4.5.4. "Kendine ait örnek bir bütçe oluşturur". SB.4.5.3. "Sorumluluk sahibi bir birey olarak bilinçli tüketici davranışı sergiler".
	<i>Liderlik ve Sorumluluk Alma</i>	SB.4.4.5. "Teknolojik ürünleri kendisine, başkalarına ve doğaya zarar vermeden kullanır". SB.4.5.5. "Çevresindeki kaynakları israf etmeden kullanır". SB.4.6.2. "Aile ve okul yaşamındaki söz ve eylemlerinin sorumluluğunu alır".

Tablo 4.6 incelendiğinde 21.yüzyıl becerileri ile ilişkilendirilen 4. Sınıf kazanımlarının en fazla yaşam ve kariyer becerileri başlığında yer alan sosyal ve kültürler arası becerilerde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu kısımda yer alan kazanımlar incelendiğinde öğrencilerin empati, farklılıklara saygı, sosyal yaşamda sorumluluk alma gibi becerilerin geliştirilmesine

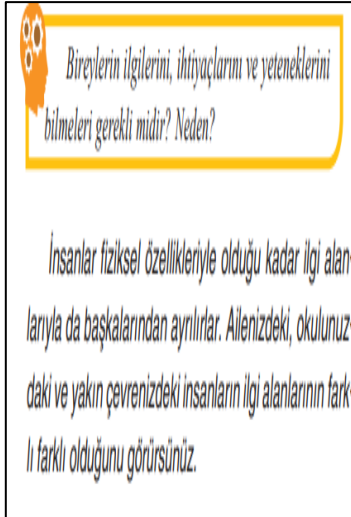
yönelik kazanımlar olduğu görülmektedir. Bununla birlikte medya okuryazarlığı ile esneklik ve uyum becerisi ile ilişkilendirilebilen kazanım bulunmamaktadır.

Araştırmanın ikinci alt problemi kapsamında Sosyal Bilgiler 4. Sınıf ders kitabında yer alan metin, etkinlik ve sorular 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumuna göre incelenmiştir. Bulgular, öğrenme alanlarına göre ayrı ayrı tablolastırılarak sunulmuştur.

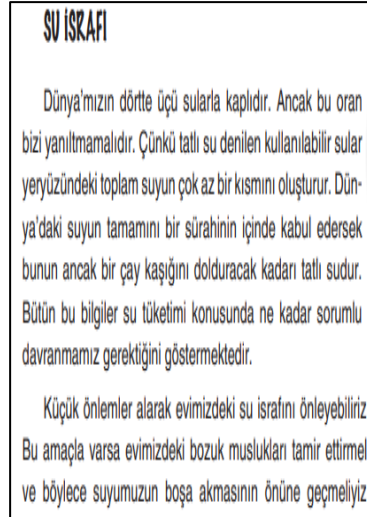
Tablo 4.7. 4. Sınıf Ders Kitabı Birey ve Toplum Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Unsurlar

21. Yüzyıl Becerileri	21. Yüzyıl Becerilerinin Alt Boyutları	Metin	Etkinlik	Soru
Öğrenme ve Yenilenme Becerileri	<i>Problem Çözme ve Eleştirel Düşünme</i>	S.10 S.29	S.18 S.24	S.20, S.22, S.26 S.27, S.28
	<i>Yaratıcılık ve Yenilenme</i>	S.23, S.24	-	-
	<i>İletişim ve İş birliği</i>	S.27	-	-
Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri	<i>Bilgi Okuryazarlığı</i>	S.13, S.14 S.15	S.15	S.11
	<i>Medya Okuryazarlığı</i>	-	-	-
	<i>Bilgi, İletişim ve Teknolojileri</i>	S.12	-	-
	<i>Okuryazarlığı</i>	-	-	-
Yaşam ve Kariyer Becerileri	<i>Esneklik ve Uyum</i>	-	-	-
	<i>Girişimcilik ve Öz Yönelim</i>	S.19, S.20	S.24	S.22
	<i>Sosyal ve Kültürler Arası</i>	S.26	S.30	S.25
	<i>Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik</i>	-	-	-
	<i>Liderlik ve Sorumluluk Alma</i>	-	-	-

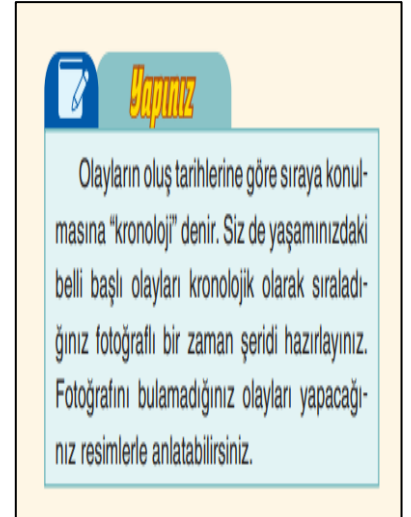
Tablo 4.7 incelendiğinde 4.sınıf sosyal bilgiler ders kitabı Birey ve Toplum öğrenme alanı kapsamında 21 yüzyıl becerileri ile ilişkilendirilen soru, etkinlik ve metinlerin daha çok problem çözme ve eleştirel düşünme, bilgi okuryazarlığı, girişimcilik ve öz yönelim ile sosyal ve kültürler arası becerilerde yoğunlaştığı görülmektedir. 21. Yüzyıl becerilerine en fazla sorularda yer verildiği, bununla birlikte metin içerisinde açıklamalar yoluyla 21. Yüzyıl becerilerine değinildiği ve etkinliklerle pekiştirmeler yapıldığı görülmektedir. Birey ve Toplum öğrenme alanının metin, etkinlik ve sorularında 21. Yüzyıl becerilerinden medya okuryazarlığı, esneklik ve uyum, üretkenlik ve hesap verilebilirlik, liderlik ve sorumluluk becerilerine değinilmediği tespit edilmiştir. 4.sınıf ders kitabı Birey ve Toplum öğrenme alanında 21. Yüzyıl becerileri ile ilişkilendirilen metin, etkinlik ve soru örneklerine ilişkin görseller aşağıda yer almaktadır.

Görsel 4.1. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ Problem çözme ve Eleştirel Düşünme Soru Örneği, Sosyal Bilgiler 4. Sınıf Ders Kitabı, s. 20

Görsel 4.2. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ Problem Çözme ve Eleştirel Düşünme Metin Örneği, Sosyal Bilgiler 4. Sınıf Ders Kitabı, s. 29

Görsel 4.3. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri / Problem Çözme ve Eleştirel Düşünme Etkinlik Örneği, Sosyal Bilgiler 4. Sınıf Ders Kitabı, s. 29

Görsel 4.1'de problem çözme ve eleştirel düşünme becerisine 4.sınıf ders kitabında soru olarak yer verildiği görülmektedir. Bireylerin ilgilerini, ihtiyaçlarını ve yeteneklerini neden bilmeleri gerektiği ile ilgili soru sorularak öğrencilerin düşünceleri teşvik edilmiştir. Görsel 4.2'de metin içerisinde su israfı konusunu metin içerisinde işlenerek su israfı probleminin farkına varılması amaçlanmıştır. Görsel 4.3'te yer alan etkinlikte ise öğrencinin olayları kronolojik sıraya koyup fotoğraflı zaman şeridi yapması istenmiştir. Bu etkinlik kapsamında olayları kronolojik sıraya koymak var olan bilgileri analiz etmeyi gerektirdiği için problem çözme becerisi ile ilişkilendirilmiştir.

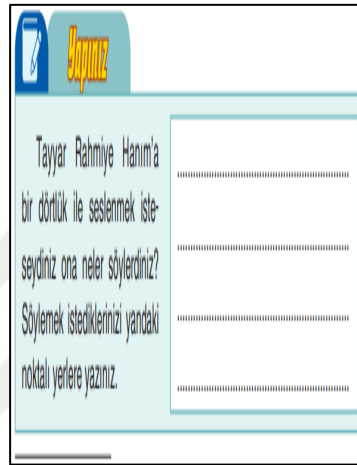
Tablo 4.8. 4. Sınıf Ders Kitabı Kültür ve Miras Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Unsurlar

21. Yüzyıl Becerileri	21. Yüzyıl Becerilerinin Alt Boyutları	Metin	Etkinlik	Soru
Öğrenme ve Yenilenme Becerileri	<i>Problem çözme ve Eleştirel Düşünme</i>	S.34	S.58	S.34, S.47, S.50, S.51
	<i>Yaratıcılık ve Yenilenme</i>	S.51	S.52, S.58	-
	<i>İletişim ve İş birliği</i>	S.35,S.45	-	-
	<i>Bilgi Okuryazarlığı</i>	-	S.37, S.41	-
Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri	<i>Medya Okuryazarlığı</i>	-	-	-
	<i>Bilgi, İletişim ve Teknolojileri</i>	-	-	-
	<i>Okuryazarlığı</i>	-	-	-
	<i>Esneklik ve Uyum</i>	-	-	-
Yaşam ve Kariyer Becerileri	<i>Girişimcilik ve Öz Yönelim</i>	-	-	-
	<i>Sosyal ve Kültürler Arası</i>	-	-	-
	<i>Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik</i>	-	-	-
	<i>Liderlik ve Sorumluluk Alma</i>	-	-	-

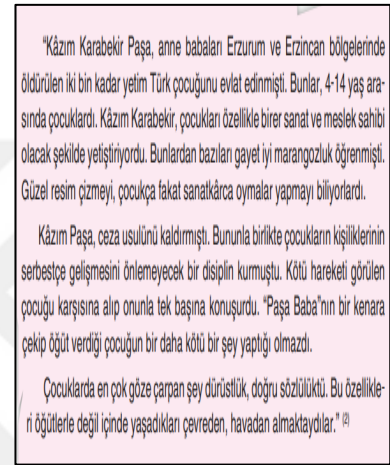
Tablo 4.8 incelendiğinde 4.sınıf sosyal bilgiler ders kitabı Kültür ve Miras öğrenme alanı kapsamında 21 yüzyıl becerileri ile ilişkilendirilen soru, etkinlik ve metinlerin daha çok problem çözme ve eleştirel düşünme, yaratıcılık ve yenilenme, iletişim ve iş birliği ile bilgi okuryazarlığı becerilerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu beceriler ile ilgili metin, etkinlik ve soruların dengeli bir dağılım gösterdiği, diğer becerilere ise metin, etkinlik ve sorularda değinilmediği bulgusuna ulaşılmıştır. 4.sınıf ders kitabı Kültür ve Miras öğrenme alanında 21. Yüzyıl becerileri ile ilişkilendirilen metin, etkinlik ve soru örneklerine ilişkin görseller aşağıda yer almaktadır.

Görsel 4.4. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ Yaratıcılık ve Yenilenme Soru Örneği, Sosyal Bilgiler 4. Sınıf Ders Kitabı, s. 50

Görsel 4.5. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ Yaratıcılık ve Yenilenme Etkinlik Örneği, Sosyal Bilgiler 4. Sınıf Ders Kitabı, s. 52

Görsel 4.6. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri / Problem Çözme ve Eleştirel Düşünme Metin Örneği, Sosyal Bilgiler 4. Sınıf Ders Kitabı, s. 51

Görsel 4.4'te Kültür ve Miras öğrenme alanı içerisinde yaratıcılık ve yenilikçilik becerisine soru şeklinde yer verildiği görülmektedir. "Mustafa Kemal'in yerinde siz olsaydınız milli bilinci uyandırmak için neler yapardınız?" sorusu ile öğrencilerin yaratıcı ve yenilikçi fikirler geliştirmelerinin amaçlandığı söylenebilir. Görsel 4.5'te öğrencilerin duygu ve düşüncelerini bir dörtlük ile ifade etmelerinin istendiği, bu şekilde yaratıcılık becerisinin gelişmesinin hedeflendiği görülmektedir. Görsel 4.6'da yer alan metinde ise Kazım Karabekir Paşa'nın uyguladığı bir yöntem örnek olarak verilmiştir. Bu yöntemin içeriğinde eski olan uygulamalar yeni kendine has yöntemleri kullanarak konuya yaklaşımı açıklanmıştır. Metin içeriğinde dolaylı olarak yaratıcılık becerisinin yer aldığı söylenebilir.

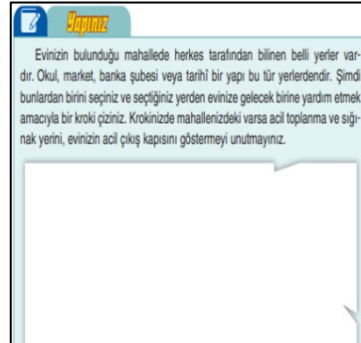
Tablo 4.9. 4. Sınıf Ders Kitabı İnsan, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Unsurlar

21. Yüzyıl Becerileri	21. Yüzyıl Becerilerinin Alt Boyutları	Metin	Etkinlik	Soru
Öğrenme ve Yenilenme Becerileri	Problem çözme ve Eleştirel Düşünme	-	S.67, S.69, S.72, S.73	S.62, S.68, S.72, S.73, S.76, S.77, S.79, S.80, S.84
	Yaratıcılık ve Yenilenme	-	S.69	-
	İletişim ve İş birliği	-	S.81	-
Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri	Bilgi Okuryazarlığı	S.63, S.65, S.66, S.68, S.74, S.78	S.67, S.69, S.72, S.73, S.75, S.82	S.79, S.80
	Medya Okuryazarlığı	-	-	-
	Bilgi, İletişim ve Teknolojileri Okuryazarlığı	-	-	-
Yaşam ve Kariyer Becerileri	Esneklik ve Uyum Becerisi	-	-	-
	Girişimcilik ve Öz Yönelim	-	-	-
	Sosyal ve Kültürler Arası	-	-	-
	Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik	-	-	-
	Liderlik ve Sorumluluk Alma	-	-	-

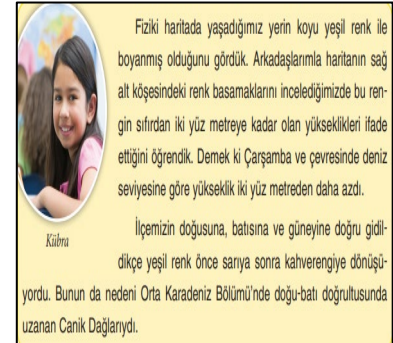
Tablo 4.9 incelendiğinde 4.sınıf sosyal bilgiler ders kitabı İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanı kapsamında 21 yüzyıl becerileri ile ilişkilendirilen soru, etkinlik ve metinlerin daha çok problem çözme ve eleştirel düşünme ile bilgi okuryazarlığı becerilerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Yaratıcılık ve yenilenme becerisi ve iletişim ve iş birliği becerisinin sadece etkinlik kapsamında, problem çözme ve eleştirel düşünme becerisinin ise hem etkinlik hem soru kapsamında yer aldığı ama metin olarak yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır. Diğer becerilere ise metin, etkinlik ve sorularda değinilmediği bulgusuna ulaşılmıştır. 4.sınıf ders kitabı İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanında 21. Yüzyıl becerileri ile ilişkilendirilen metin, etkinlik ve soru örneklerine ilişkin görseller aşağıda yer almaktadır.

Görsel 4.7. Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri / Bilgi Okuryazarlığı Soru Örneği, Sosyal Bilgiler 4. Sınıf Ders Kitabı, s. 80

Görsel 4.8. Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri / Bilgi Okuryazarlığı Etkinlik Örneği, Sosyal Bilgiler 4. Sınıf Ders Kitabı, s. 69

Görsel 4.9. Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri / Bilgi Okuryazarlığı Metin Örneği, Sosyal Bilgiler 4. Sınıf Ders Kitabı, s.78

Görsel 4.7’de İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanı içerisinde *Bilgi, Medya ve Teknolojileri* Becerileri/ *Bilgi* Okuryazarlığı becerisine soru şeklinde yer verildiği görülmektedir. Görsel 4.8’de öğrencilerin öğrencilerin kroki çizmelerinin istendiği, bu şekilde bilgi okuryazarlığı becerisinin gelişmesinin hedeflendiği görülmektedir. Görsel 4.9’da yer alan metinde ise fiziki haritalar ile ilgili açıklama bilgi okuryazarlığı becerisi ile ilişkilendirilmiştir.

Tablo 4.10. 4. Sınıf Ders Kitabı Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Unsurlar

21. Yüzyıl Becerileri	21. Yüzyıl Becerilerinin Alt Boyutları	Metin	Etkinlik	Soru
Öğrenme ve Yenilenme Becerileri	<i>Problem çözme ve Eleştirel Düşünme</i>	S.104	S.103, S.119	S.84, S.155, S.166, S.117, S.118
	<i>Yaratıcılık ve Yenilenme</i>	S.110 S.112	S.111, S.112 S.113	S.102, S.106, S.111, S.112 S.113, S.114, S.116
	<i>İletişim ve İş birliği</i>	S.106	-	-
	<i>Bilgi Okuryazarlığı</i>	-	-	S.94
Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri	<i>Medya Okuryazarlığı</i>	S.114, S.116	S.155, S.116, S.118	S.118
	<i>Bilgi, İletişim ve Teknolojileri Okuryazarlığı</i>	S.96, S.97, S.101	S.94, S.102 S.118	S.94, S.102, S.115, S.116, S.117
	<i>Esneklik ve Uyum</i>	-	-	-
Yaşam ve Kariyer Becerileri	<i>Girişimcilik ve Öz Yönelim</i>	-	-	-
	<i>Sosyal ve Kültürler Arası</i>	-	-	-
	<i>Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik</i>	-	S.103, S.113	S.95, S.97
	<i>Liderlik ve Sorumluluk Alma</i>	-	-	-

Tablo 4.10 incelendiğinde 4.sınıf sosyal bilgiler ders kitabı Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanı kapsamında 21 yüzyıl becerileri ile ilişkilendirilen soru, etkinlik ve metinlerin daha çok problem çözme ve eleştirel düşünme, yaratıcılık ve yenilenme, medya okuryazarlığı ile bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı becerilerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Üretkenlik ve hesap verebilirlik becerisinin sadece etkinlik ve soru ile yer aldığı, metin olarak yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır. Girişimcilik ve özyönelim, sosyal ve kültürler arası, liderlik ve sorumluluk alma becerilere ise metin, etkinlik ve sorularda değinilmediği bulgusuna ulaşılmıştır. 4.sınıf ders kitabı Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanında 21. Yüzyıl becerileri ile ilişkilendirilen metin, etkinlik ve soru örneklerine ilişkin görseller aşağıda yer almaktadır.

Televizyon ve radyonun yanı sıra bilgi edinmek ve eğlenmek amacıyla yararlan-
dığımız bir diğer teknolojik araç bilgisayardır. Annem ve babam bilgisayarı genel-
likle genel ağıdan gazete okumak için kullanıyorlar. Ben de ödevlerimi hazırlarken
genel ağ üzerinden araştırmalar yapıyor, arkadaşlarıma mailer gönderiyorum.
Ayrıca bilgisayarda yaşama uygun oyunlar oynuyor ve müzik dinliyorum.

Beyniniz		
Teknolojinin hayatımıza ve çevremize etkilerinin neler olduğunu düşününüz. Daha sonra da bu konuyla ilgili olarak vereceğiniz örnekleri aşağıdaki tabloya yazınız.		
Teknolojik Gelişmeler	Olumlu Etkileri	Olumsuz Etkileri

“ Sizce bilgisayarımızı hangi amaçlarla ve ne kadar süreyle kul-
lanmamız daha doğru olur? Neden? ”

Görsel 4.10. Bilgi ve Medya Teknolojileri Becerileri/ *Bilgi, İletişim ve Teknolojileri* *Metin* Örneği, Sosyal Bilgiler 4. Sınıf Ders Kitabı, s. 96

Görsel 4.11. Bilgi ve Medya Teknolojileri / *Bilgi, İletişim ve Teknolojileri etkinlik* Örneği, Sosyal Bilgiler 4. Sınıf Ders Kitabı, s. 103

Görsel 4.12. Bilgi ve Medya Teknolojileri / *Bilgi, İletişim ve Teknolojileri soru* Örneği, Sosyal Bilgiler 4. Sınıf Ders Kitabı, s. 115

Görsel 4.10, 4.11 ve 4.12 bilgi iletişim ve teknolojileri okuryazarlığı becerisi içeren metin, etkinlik ve sorudan oluşmaktadır. Görsel 4.10’da bilgi, iletişim ve teknolojileri metin örneği verilmiştir. Bu metinde yer alan içerikte, iletişim teknolojilerinin nasıl ve hangi alanlarda kullanıldığına dair örnek bir açıklama metni yer almaktadır. Görsel 4.11’de teknolojinin hayatımıza ve çevremize olan olumlu ve olumsuz etkilerine yönelik bir etkinlik yer almaktadır. Görsel 4.12’de ise iletişim teknolojisi ürünlerinden olan bilgisayarın kullanım amacı ve kullanım süresine ilişkin soru örneği yer almaktadır.

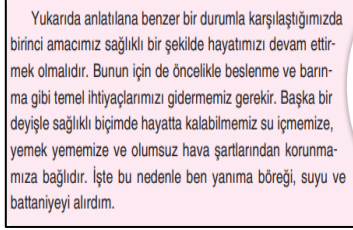
Tablo 4.11. 4. Sınıf Ders Kitabı Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Unsurlar

21. Yüzyıl Becerileri	21. Yüzyıl Becerilerinin Alt Boyutları	Metin	Etkinlik	Soru
Öğrenme ve Yenilenme Becerileri	<i>Problem çözme ve Eleştirel Düşünme</i>	S.122, S.144	S.122,S.124,S.131,S.142	S.124, S.129, S.130, S.132
	<i>Yaratıcılık ve Yenilenme</i>	S.140,s.143	S.113, S.137, 142	S.111,S.112,,137
	<i>İletişim ve İş birliği</i>	S.132, S.141	S.142	-
	<i>Bilgi Okuryazarlığı</i>	S.133, S.135	-	S.135, S.136
Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri	<i>Medya Okuryazarlığı</i>	-	-	-
	<i>Bilgi, İletişim ve Teknolojileri Okuryazarlığı</i>	-	-	-
	<i>Esneklik ve Uyum</i>	-	-	-
	<i>Girişimcilik ve Öz Yönelim</i>	-	-	-
Yaşam ve Kariyer Becerileri	<i>Sosyal ve Kültürler Arası Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik</i>	S.123, S.124	-	S.123, S.124
	<i>Liderlik ve Sorumluluk Alma</i>	S.136, S.141	-	S.137, S.138

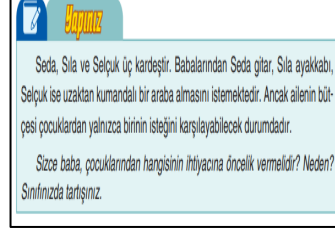
Tablo 4.11 incelendiğinde 4.sınıf sosyal bilgiler ders kitabı Üretim, Dağıtım ve

Tüketim öğrenme alanı kapsamında 21 yüzyıl becerileri ile ilişkilendirilen soru, etkinlik ve metinlerin daha çok problem çözme ve eleştirel düşünme, yaratıcılık ve yenilenme, iletişim ve iş birliği, bilgi okuryazarlığı, sosyal ve kültürler arası, liderlik ve sorumluluk alma

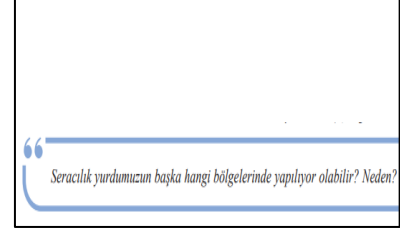
becerilerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Medya okuryazarlığı, bilgi veiletişim teknolojileri okuryazarlığı, esneklik ve uyum, girişimcilik ve özyönelim, üretkenlik ve hesap verebilirlik alma becerilere ise metin, etkinlik ve sorularda değinilmediği bulgusuna ulaşılmıştır. 4.sınıf ders kitabı Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanında 21. Yüzyıl becerileri ile ilişkilendirilen metin, etkinlik ve soru örneklerine ilişkin görseller aşağıda yer almaktadır.

Görsel 4.13. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ Problem çözme ve Eleştirel Düşünme Örneği, Sosyal Bilgiler 4. Sınıf Ders Kitabı, s. 122

Görsel 4.14. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ Problem çözme ve Eleştirel Düşünme Örneği, Sosyal Bilgiler 4. Sınıf Ders Kitabı, s. 124

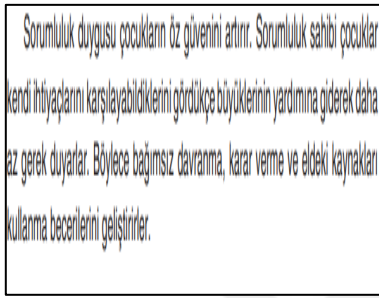
Görsel 4.15. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ Problem çözme ve Eleştirel Düşünme Örneği, Sosyal Bilgiler 4. Sınıf Ders Kitabı, s. 129

Görsel 4.13'te yer alan metinde zor bir durumla karşılaşıldığında ne yapılması gerektiği sorulmuş ve cevap olarak metindeki içerik yer almıştır. Metinde doğrudan problem çözme ve eleştirel düşünme becerisini kazandırmaya yönelik içerik olduğu tespit edilmiştir. Görsel 4.14 incelediğinde etkinlikte örnek olay verilerek problem karşısında ne yapılması gerektiğine dair eleştirel düşünme becerisinin doğrudan yer aldığı görülmüştür. Görsel 4.15'te ise problem çözme becerisine yönelik soru örneği görülmektedir.

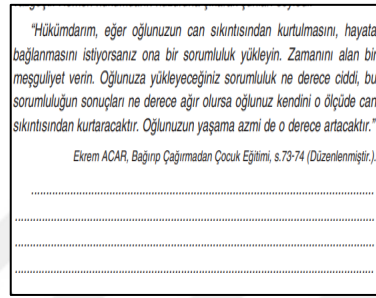
Tablo 4.12. 4. Sınıf Ders Kitabı Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Unsurlar

21. Yüzyıl Becerileri	21. Yüzyıl Becerilerinin Alt Boyutları	Metin	Etkinlik	Soru
Öğrenme ve Yenilenme Becerileri	<i>Problem çözme ve Eleştirel Düşünme</i>	-	-	S.155, S.156, S.165, 167, S.168
	<i>Yaratıcılık ve Yenilenme</i>	S.163	S.148, S.162	-
	<i>İletişim ve İş birliği</i>	S.165, S.166	-	S.157
Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri	<i>Bilgi Okuryazarlığı</i>	-	-	-
	<i>Medya Okuryazarlığı</i>	-	-	-
	<i>Bilgi, İletişim ve Teknolojileri Okuryazarlığı</i>	-	-	-
	<i>Esneklik ve Uyum</i>	-	-	-
Yaşam ve Kariyer Becerileri	<i>Girişimcilik ve Öz Yönelim</i>	-	-	S.160, S.164, S.166
	<i>Sosyal ve Kültürler Arası</i>	-	S.156	-
	<i>Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik</i>	S.163, S.164	-	-
	<i>Liderlik ve Sorumluluk</i>	S.156, S.157, S.158, S.162	-	S.155, S.157, S.159, S.160
	<i>Alma</i>	-	-	-

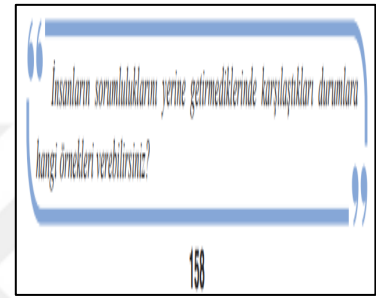
Tablo 4.12 incelendiğinde 4.sınıf sosyal bilgiler ders kitabı Etkin Vatandaşlık öğrenme alanı kapsamında 21 yüzyıl becerileri ile ilişkilendirilen soru, etkinlik ve metinlerin daha çok problem çözme ve eleştirel düşünme, yaratıcılık ve yenilenme, iletişim ve iş birliği, üretkenlik ve hesap verebilirlik ile liderlik ve sorumluluk alma becerilerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bilgi okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı, esneklik ve uyum becerilerine ise metin, etkinlik ve sorularda değinilmediği bulgusuna ulaşılmıştır. 4.sınıf ders kitabı Etkin Vatandaşlık öğrenme alanında 21. Yüzyıl becerileri ile ilişkilendirilen metin, etkinlik ve soru örneklerine ilişkin görseller aşağıda yer almaktadır.

Görsel 4.16. Yaşam ve Kariyer Becerileri/ *Liderlik ve Sorumluluk* metin Örneği, Sosyal Bilgiler 4. Sınıf Ders Kitabı, s. 157

Görsel 4.17. Yaşam ve Kariyer Becerileri/ *Liderlik ve Sorumluluk* etkinlik Örneği, Sosyal Bilgiler 4. Sınıf Ders Kitabı, s. 162

Görsel 4.18. Yaşam ve Kariyer Becerileri/ *Liderlik ve Sorumluluk* soru Örneği, Sosyal Bilgiler 4. Sınıf Ders Kitabı, s. 158

Görsel 4.16, 4.17, 4.18’de sosyal bilgiler 4.sınıf ders kitabı Etkin Vatandaşlık öğrenme alanında Yaşam ve Kariyer Becerileri/ *Liderlik ve Sorumluluk* becerisi ile ilişkilendirilen metin, etkinlik ve soru örneklerine yer verilmiştir. Görsel 4.16’da yer alan metin örneğinde, liderlik ve sorumluluk alma becerisinin bireyler üzerindeki etkisi ve bu becerinin hangi faydaları sağladığına dair içeriğe yer verilmiştir. Görsel 4.17’de hikâye örneğinden yola çıkarak sorumluluk alma becerisinin kazandırılmasının öneminden bahsedilmektedir, doğrudan liderlik ve sorumluluk alma becerisinin etkinlikte yer aldığı tespit edilmiştir. Görsel 4.18’de ise soru açısından yer verilen örnekte sorumlulukları yerine getirmeyen bireylerde ne tür sorunların oluşacağına dair bilinç kazandırılarak liderlik ve sorumluluk alma becerisinin edinilmesi hedeflenmiştir.

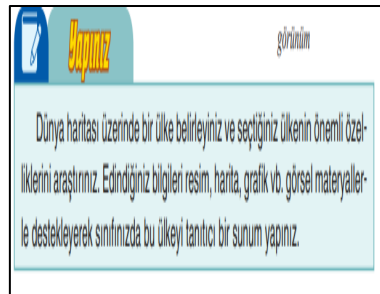
Tablo 4.13. 4. Sınıf Ders Kitabı Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Unsurlar

21. Yüzyıl Becerileri	21. Yüzyıl Becerilerinin Alt Boyutları	Metin	Etkinlik	Soru
Öğrenme ve Yenilenme Becerileri	<i>Problem çözme ve Eleştirel Düşünme</i>	-	-	-
	<i>Yaratıcılık ve Yenilenme</i>	-	-	S.190
	<i>İletişim ve İş birliği</i>	S.183	-	-
	<i>Bilgi Okuryazarlığı</i>	-	-	-
Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri	<i>Medya Okuryazarlığı</i>	-	-	-
	<i>Bilgi, İletişim ve Teknolojileri</i>	-	-	-
	<i>Okuryazarlığı</i>	-	-	-
	<i>Esneklik ve Uyum</i>	-	-	-
Yaşam ve Kariyer Becerileri	<i>Girişimcilik ve Öz Yönelim</i>	-	-	-
	<i>Sosyal ve Kültürler Arası</i>	S.174,S.177, S.181 S.184	S.176	S.192, S.193, S.194, S.195
	<i>Üretkenlik ve Hesap Verilebilirlik</i>	-	-	-
	<i>Liderlik ve Sorumluluk Alma</i>	-	-	-

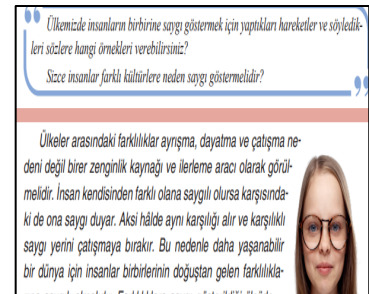
Tablo 4.13'ü incelendiğinde Küresel Bağlantılar öğrenme alanında soru ve metin açısından 21. Yüzyıl becerilerine yer verilme durumunun birbirine yakın olduğu tespit edilmiştir. Etkinlik kısmında 21. Yüzyıl becerilerine dair içeriğin yetersiz kaldığı tespit edilmiştir. En fazla yer verilen beceri ise hem metin alanında hem de soru kısmında sosyal ve kültürler arası beceridir. İletişim ve iş birliği, yaratıcılık ve yenilenme becerilerine metin ve sorularda birer kez yer verildiği görülmektedir. Problem çözme ve eleştirel düşünme, bilgi okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, bilgi, iletişim ve teknolojileri okuryazarlığı, esneklik ve uyum, girişimcilik ve öz yönelim, üretkenlik ve hesap verilebilirlik, liderlik ve sorumluluk alma becerilerinin ise metin, etkinlik ve sorularda yer verilmediği belirlenmiştir. 4.sınıf ders kitabı Küresel Bağlantılar öğrenme alanında 21. Yüzyıl becerileri ile ilişkilendirilen metin, etkinlik ve soru örneklerine ilişkin görseller aşağıda yer almaktadır.

Görsel 4.19. Yaşam ve Kariyer Becerileri/ Sosyal ve Kültürler Arası metin Örneği, Sosyal Bilgiler 4. Sınıf Ders Kitabı, s. 157

Görsel 4.20. Yaşam ve Kariyer Becerileri/ Sosyal ve Kültürler Arası etkinlik Örneği, Sosyal Bilgiler 4. Sınıf Ders Kitabı, s. 162

Görsel 4.21. Yaşam ve Kariyer Becerileri/ Sosyal ve Kültürler Arası soru Örneği, Sosyal Bilgiler 4. Sınıf Ders Kitabı, s. 158

Görsel 4.19, 4.20 ve 4.21’de sosyal bilgiler 4.sınıf ders kitabı Küresel Bağlantılar öğrenme alanında 21.yüzyıl becerileri ile ilişkilendirilen metin, etkinlik ve soru örneklerine yer verilmiştir. Görsel 4.19’da yer alan metin örneğinde, sosyal ve kültürler arası becerisinin olimpiyat örneği ile metinde işlendiği görülmektedir. Görsel 4.20’de öğrencilerden dünya haritasından bir ülke seçerek o ülkeye ait bilgilerle pano hazırlayarak sunmaları istenmiştir. Bu etkinlikten yola çıkarak hem farklı kültürleri tanımak hem yaratıcılık becerisinin geliştirilmesinin amaçlandığı belirlenmiştir. Görsel 4.21’de verilen örnekte farklı kültürlerle neden saygı gösterilmesi gerektiği sorularak sosyal ve kültürler arası beceriye değinildiği görülmektedir.

Sosyal bilgiler 4.sınıf ders kitabı öğrenme alanlarında yer alan metin, soru ve etkinliklerde 21. Yüzyıl becerilerine yer verilme durumu incelendiğinde 21. Yüzyıl becerilerine en fazla yer verilen öğrenme alanının Bilim, Teknoloji ve Toplum olduğu tespit edilmiştir. Ardından Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanı gelmektedir. Birey ve Toplum, Kültür ve Miras, İnsanlar, Yerler ve Çevreler, Etkin Vatandaşlık öğrenme alanlarında 21. Yüzyıl becerileri ile ilgili metin, soru ve etkinliklerin yer alma oranı birbirine yakındır. Küresel bağlantılar öğrenme alanının ise, 4. Sınıf ders kitabında 21. Yüzyıl becerilerine en az yer verilen öğrenme alanıdır.

4.3. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi doğrultusunda sosyal bilgiler dersi öğretim programı 5. sınıf kazanımları 21. Yüzyıl becerileri ve alt boyutları bakımından incelenmiş, belirlenen kazanımların 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında nasıl aktarıldığı tespit edilmiştir. 21 Yüzyıl becerileri ve alt boyutları ile ilişkilendirilen kazanımlara ilişkin ders kitabında yer verilen metin, soru veya etkinliklere ilişkin görseller açıklamaları ile sunulmuştur.

Tablo 4.14. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının 5. Sınıf Kazanımlarında 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumu

21. Yüzyıl Becerileri	21. Yüzyıl Becerilerinin Alt Boyutları	Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 5. Sınıf Kazanımları
Öğrenme ve Yenilenme Becerileri	<i>Problem Çözme ve Eleştirel Düşünme</i>	SB.5.2.4. "Yaşadığı yer ve çevresindeki yer şekilleri ve nüfus özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur". SB.5.4.1. "İstek ve ihtiyaçlarını ayırt ederek seçer". SB.5.5.3. "Çevresindeki ekonomik faaliyetlerin sosyal hayata etkisini analiz eder". SB.5.5.4. "Temel ihtiyaçları karşılamaya yönelik ürünlerin üretim, dağıtım ve tüketim ağını analiz eder". SB.5.6.1. "Bireysel ve toplumsal ihtiyaçlar ile bu ihtiyaçların karşılanması için hizmet veren kurumları ilişkilendirir". SB.5.7.2. "Ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerde iletişim ve ulaşım teknolojisinin önemini tartışır".
	<i>Yaratıcılık ve Yenilenme</i>	SB.5.5.5. "İş birliği yaparak üretim, dağıtım ve tüketime dayalı yeni fikirler geliştirir".
	<i>İletişim ve İş birliği</i>	SB.5.5.5. "İş birliği yaparak üretim, dağıtım ve tüketime dayalı yeni fikirler geliştirir".
Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri	<i>Bilgi Okuryazarlığı</i>	SB.5.2.1. "Resmî kimlik belgesini inceleyerek bu belgenin içerdiği bilgiler açıklanır". SB.5.3.1. "Sözlü, yazılı, görsel kaynaklar ve nesnelerden yararlanarak aile tarihi çalışması yapar". SB.5.4.2. "Sanal ortamda ulaştığı bilgilerin doğruluk ve güvenilirliğini sorgular". SB.5.4.5. "Yaptığı çalışmalarda bilimsel etiğe uygun davranır ve sorgular".
	<i>Medya Okuryazarlığı</i>	SB.5.4.2. "Sanal ortamda ulaştığı bilgilerin güvenilirliklerini sorgular". SB.5.4.3. "Sanal ortamı kullanırken güvenlik kurallarına uyar".
	<i>Bilgi, İletişim ve Teknolojileri Okuryazarlığı</i>	SB.5.4.1. "Teknoloji kullanımının sosyalleşme ve toplumsal ilişkiler üzerinde etkisini tartışır".
Yaşam ve Kariyer Becerileri	<i>Esneklik ve Uyum</i>	-
	<i>Girişimcilik ve Öz Yönelim Becerisi</i>	SB.5.1.3. "Sahip olduğu haklarının farkında olan bir birey olarak katıldığı gruplarda aldığı rollerin gerektirdiği görev sorumluluklara uygun davranır".
	<i>Sosyal ve Kültürler Arası</i>	SB.5.1.3. "Sahip olduğu haklarının farkında olan bir birey olarak katıldığı gruplarda aldığı rollerin gerektirdiği görev ve sorumluluklara uygun davranır". SB.5.6.1. "Bireysel ve toplumsal ihtiyaçlar ile bu ihtiyaçların karşılanması için hizmet veren kurumları ilişkilendirir". SB.5.7.1. "Yaşadığı yer ve çevresinin ülkemiz ile diğer ülkeler arasında ekonomik ilişkilerdeki rolünü araştırır". SB.5.7.3. "Turizmin uluslararası ilişkilerdeki önemini araştırır".
	<i>Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik</i>	SB.5.5.5. "İş birliği yaparak üretim, dağıtım ve tüketime dayalı yeni fikirler geliştirir".
	<i>Liderlik ve Sorumluluk Alma</i>	SB.5.1.3. "Sahip olduğu haklarının farkında olan bir birey olarak katıldığı gruplarda aldığı rollerin gerektirdiği görev ve sorumluluklara uygun davranır". SB.5.5.6. "Bilinçli tüketici olarak haklarını kullanır".

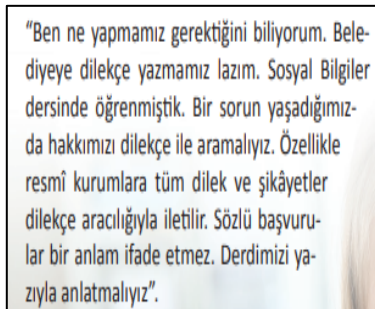
Tablo 4.14 incelendiğinde 21.yüzyıl becerileri ile ilişkilendirilen 5. Sınıf kazanımlarının en fazla öğrenme ve yenilenme becerileri başlığında problem çözme ve eleştirel düşünme ile bilgi medya ve teknolojileri başlığında bilgi okuryazarlığı ve yaşam ve kariyer becerileri başlığında sosyal ve kültürler arası becerilerde yoğunlaştığı görülmektedir. Bununla birlikte esneklik ve uyum becerisi ile ilişkilendirilebilen kazanım bulunmamaktadır.

Araştırmanın üçüncü alt problemi kapsamında Sosyal Bilgiler 5. Sınıf ders kitabında yer alan metin, etkinlik ve sorular 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumuna göre incelenmiştir. Bulgular, öğrenme alanlarına göre ayrı ayrı tablolaştırılarak sunulmuştur.

Tablo 4.15. 5. Sınıf Ders Kitabı Birey ve Toplum Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Unsurlar

21. Yüzyıl Becerileri	21. Yüzyıl Becerilerinin Alt Boyutları	Metin	Etkinlik	Soru
Öğrenme ve Yenilenme Becerileri	<i>Problem Çözme ve Eleştirel Düşünme</i>	S.12	S.17,S.22, S.28	S.13, S.14, S.18, S.22
	<i>Yaratıcılık ve Yenilenme</i>		S.30	S.24
	<i>İletişim ve İş birliği</i>	-	-	
	<i>Bilgi Okuryazarlığı</i>		-	-
Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri	<i>Medya Okuryazarlığı</i>		-	-
	<i>Bilgi, İletişim ve Teknolojileri Okuryazarlığı</i>		-	-
	<i>Esneklik ve Uyum</i>		-	-
	<i>Girişimcilik ve Öz Yönelim</i>	-	-	-
Yaşam ve Kariyer Becerileri	<i>Sosyal ve Kültürler Arası</i>	-	S.176	
	<i>Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik</i>		-	-
	<i>Liderlik ve Sorumluluk Alma</i>	S.16, S.19, S.21	-	-

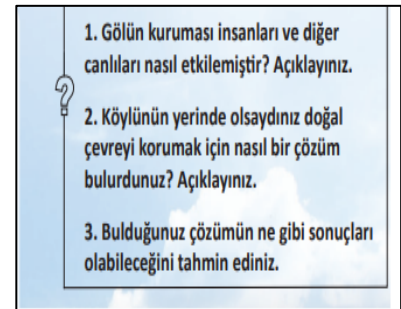
Tablo 4.15 incelendiğinde 5.sınıf sosyal bilgiler ders kitabı Birey ve Toplum öğrenme alanı kapsamında 21 yüzyıl becerileri ile ilişkilendirilen soru, etkinlik ve metinlerin daha çok problem çözme ve eleştirel düşünme becerilerinde yoğunlaştığı görülmektedir. 21. Yüzyıl becerilerine yönelik soru, etkinlik ve metinlere bu öğrenme alanında fazla yer verilmediği belirlenmiştir. İletişim ve iş birliği, bilgi okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, bilgi, iletişim ve teknolojileri okuryazarlığı, esneklik ve uyum, girişimcilik ve öz yönelim, üretkenlik ve hesap verilebilirlik, becerilerinin ise metin, etkinlik ve soru düzeyinde yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır. 5.sınıf ders kitabı Birey ve Toplum öğrenme alanında 21. Yüzyıl becerileri ile ilişkilendirilen metin, etkinlik ve soru örneklerine ilişkin görseller aşağıda yer almaktadır.

Görsel 4.22. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ Problem çözme ve eleştirel düşünme metin Örneği, Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Ders Kitabı, s. 12

Görsel 4.23. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ Problem çözme ve eleştirel düşünme etkinlik Örneği, Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Ders Kitabı, s. 17

Görsel 4.24. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ Problem çözme ve eleştirel düşünme soru Örneği, Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Ders Kitabı, s. 13

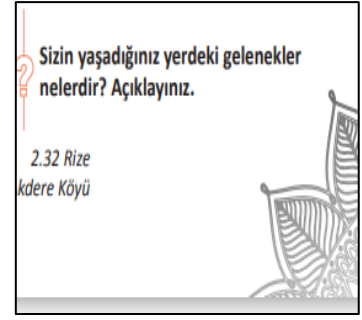
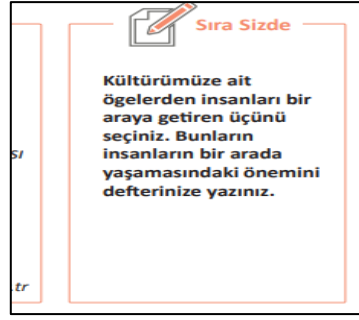
Görsel 4.22’te yer alan metin örneğinde, problem çözme ve eleştirel düşünme becerisinin örnek olay üzerinden verilerek kazandırılması hedeflendiği görülmektedir. Örnekte dilekçenin nasıl yazıldığı tartışılmış ve metin içerisinde problem çözme ve eleştirel düşünme becerisi kullanılarak çözülmesinden söz edilmiştir. Görsel 4.23’te öğrencilerden etkinlikte yer alan kavramlardan hangisinin hak ve sorumluluk olduğu sınıflandırılması istenmiştir. Bu etkinlikten yola çıkarak problem çözme becerisinin kazandırılmasının hedeflendiği görülmektedir. Görsel 4.24’te verilen örnek incelediğinde doğal afetle ilgili okuma metni ile ilgili sorularla öğrencilere problem çözme ve eleştirel düşünme becerisini kazandırabilecek soru örneğine yer verilmiştir.

Tablo 4.16. 5. Sınıf Ders Kitabı Kültür ve Miras Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl. Becerileri ile İlgili Unsurlar

21. Yüzyıl Becerileri	21. Yüzyıl Becerilerinin Alt Boyutları	Metin	Etkinlik	Soru
Öğrenme ve Yenilenme Becerileri	Problem Çözme ve Eleştirel Düşünme	S.36	S.40, S.41, S.49, S.55, S.56, S.57	S.37, S.38, S.43, S.44, S.51
	Yaratıcılık ve Yenilenme	-	S.48	-
	İletişim ve İş birliği	S.52, S.60	-	-
	Bilgi Okuryazarlığı	-	S.54, S.60	-
	Medya Okuryazarlığı	-	-	-
Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri	Bilgi, İletişim ve Teknolojileri	-	-	-
	Okuryazarlığı	-	-	-
	Esneklik ve Uyum	-	-	-
	Girişimcilik ve Öz Yönelim	-	-	-
Yaşam ve Kariyer Becerileri	Sosyal ve Kültürler Arası	S.50	S.54, S.56	S.50
	Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik	-	-	-
	Liderlik ve Sorumluluk Alma	-	-	-

Tablo 4.16 incelendiğinde 5.sınıf sosyal bilgiler ders kitabı Kültür ve Miras öğrenme alanı kapsamında 21 yüzyıl becerileri ile ilişkilendirilen soru, etkinlik ve metinlerin daha çok problem çözme ve eleştirel düşünme becerilerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Yaratıcılık ve yenilenme, sosyal ve kültürler arası becerilerinin yer verilme durumunun ise birbirine yakın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Medya okuryazarlığı, bilgi, iletişim ve teknolojileri okuryazarlığı, esneklik ve uyum, girişimcilik ve öz yönelim, üretkenlik ve hesap verilebilirlik, liderlik ve sorumluluk alma becerilerinin ise metin, etkinlik ve soru düzeyinde yer verilmediği tespit edilmiştir. 5.sınıf ders kitabı Kültür ve Miras öğrenme alanında 21. Yüzyıl becerileri ile ilişkilendirilen metin, etkinlik ve soru örneklerine ilişkin görseller aşağıda yer almaktadır.

Ramazan ve Kurban Bayramları'nda aileler, akrabalar, komşular ve arkadaşlarımızla bir araya geliriz. Dinî bayramlarda pek çok geleneği yerine getiririz. Büyüklarımızı ziyaret eder, büyüklarımızın ellerini öperiz. Misafirlere ikramlarda bulunuruz (Görsel 2.31). Dargın olduklarımızı barıştırırız. Milletçe kutladığımız bayramlar, kültürel değerlerimizden biridir. İnsanları bir araya getiren bayramlar birlik ve beraberliğimizi güçlendirir. Dostluk ilişkilerini geliştirir, hoşgörü ve yardımlaşmayı artırır. Ülkemizde bayram kutlamaları birçok yönüyle benzerken yöreden yöreye bazı farklılıklar göstermektedir. Şimdi Rize'de farklı bir bayram geleneğine göz atmaya ne dersiniz?

Görsel 4.25. Yaşam ve Kariyer Becerileri/ Sosyal ve Kültürler Arası *metin* Örneği, Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Ders Kitabı, s. 50

Görsel 4.26. Yaşam ve Kariyer Becerileri/ Sosyal ve Kültürler Arası *etkinlik* Örneği, Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Ders Kitabı, s. 54

Görsel 4.27. Yaşam ve Kariyer Becerileri/ Sosyal ve Kültürler Arası *soru* Örneği, Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Ders Kitabı, s. 50

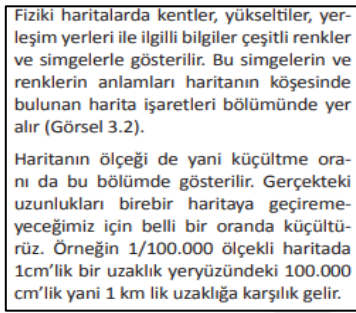
Görsel 4.25, 4.26 ve 4.27'de sosyal bilgiler 5.sınıf ders kitabı Kültür ve Miras öğrenme alanında 21.yüzyıl becerileri ile ilişkilendirilen *metin*, *etkinlik* ve *soru* örneklerine yer verilmiştir. Görsel 4.25'te yer alan *metin* örneğinde, sosyal ve kültürler arası becerisinin *metin* içeriğinde yer alan gelenekler üzerinden verilerek kazandırılması hedeflendiği görülmektedir. Örnekte geleneklerimizden biri olan bayramların sosyal açıdan ilişkilerimize olan katkısı aktarılmıştır. Görsel 4.26'da kültürel öğelerin toplumsal birliktelik açısından önemine ilişkin bir *etkinlik* örneği yer almaktadır. Görsel 4.27'de yer verilen *soru* içeriği incelendiğinde *gelenek* kavramı ile sosyal ve kültürler arası beceriye değinildiği tespit edilmiştir.

Tablo 4.17. 5. Sınıf Ders Kitabı İnsan, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl. Becerileri ile İlgili Unsurlar

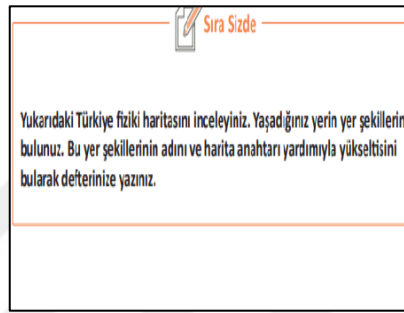
21. Yüzyıl Becerileri	21. Yüzyıl Becerilerinin Alt Boyutları	Metin	Etkinlik	Soru
Öğrenme ve Yenilenme Becerileri	<i>Problem çözme ve Eleştirel Düşünme</i>	S.88	S.69, S.71, S.75, S.78, S.86	S.80
	<i>Yaratıcılık ve Yenilenme</i>			S.67
Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri	<i>İletişim ve İş birliği</i>	S.87	-	
	<i>Bilgi Okuryazarlığı</i>	S.66, S.71	S.69	S.68
	<i>Medya Okuryazarlığı</i>		-	-
	<i>Bilgi, İletişim ve Teknolojileri Okuryazarlığı</i>		-	-
Yaşam ve Kariyer Becerileri	<i>Esneklik ve Uyum</i>		-	-
	<i>Girişimcilik ve Öz Yönelim</i>	-	-	-
	<i>Sosyal ve Kültürler Arası</i>	S.87		-
	<i>Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik</i>		-	-
	<i>Liderlik ve Sorumluluk Alma</i>		-	-

Tablo 4.17 incelediğinde sosyal bilgiler 5. sınıf ders kitabı İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanında *etkinlik* ve *metin* açısından 21. Yüzyıl becerilerine yer verilme durumunun birbirine yakın olduğu tespit edilmiştir. En fazla yer verilen beceri hem *etkinlik* alanında hem

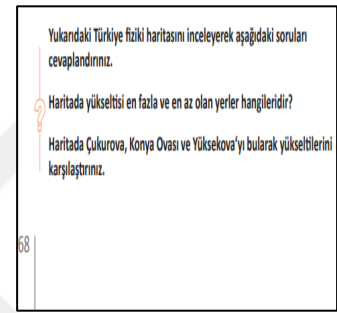
de soru kısmında problem çözme ve eleştirel düşünme becerisinin olduğu tespit edilmiştir. Metin kısmında ise bilgi okuryazarlığı becerisinin sıkça yer aldığı görülmektedir. Yaratıcılık ve yenilenme, iletişim ve iş birliği, sosyal ve kültürler arası becerilerinin yer verilme durumunun ise birbirine yakın olduğu görülmektedir. Medya okuryazarlığı, bilgi, iletişim ve teknolojileri okuryazarlığı, esneklik ve uyum, girişimcilik ve öz yönelim, üretkenlik ve hesap verilebilirlik, liderlik ve sorumluluk alma becerilerinin ise metin, etkinlik ve soru düzeyinde yer verilmediği tespit edilmiştir. 5.sınıf ders kitabı İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanında 21. Yüzyıl becerileri ile ilişkilendirilen metin, etkinlik ve soru örneklerine ilişkin görseller aşağıda yer almaktadır.

Görsel 4.28. Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri/ *Bilgi okuryazarlığı metin* Örneği, Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Ders Kitabı, s. 67

Görsel 4.29. Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri/ *Bilgi okuryazarlığı etkinlik* Örneği, Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Ders Kitabı, s. 69

Görsel 4.30. Bilgi, Medya ve Teknolojileri/ *Bilgi okuryazarlığı soru* Örneği, Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Ders Kitabı, s. 68

Görsel 4.28'de yer alan metin örneğinde, bilgi okuryazarlığı becerisi kapsamında yer alan tablo, grafik ve haritada yer alan çıktılardan yola çıkarak harita yorumlamanın doğrudan bilgi okuryazarlığı becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir. Görsel 4.29'da yer alan örnekte haritadaki bilgilerden yola çıkarak öğrencilerin etkinli tamamlamaları istenmiştir. Etkinlik kapsamında bilgi okuryazarlığı becerisinin yer aldığı söylenebilir. Görsel 4.30'da yer verilen soru içeriği incelendiğinde Türkiye fiziki haritasını inceleyerek belirli sorular sorularak bilgiyi değerlendirmesi ve nasıl çözümlenmesi gerekliliği üzerinden bilgi okuryazarlığı becerisini kazandırmaya yönelik olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

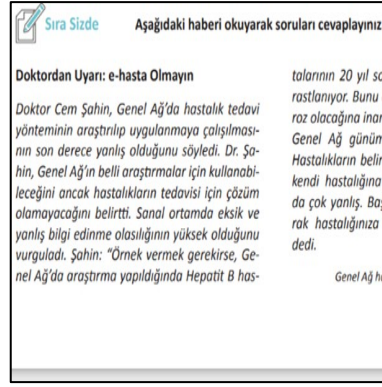
Tablo 4.18. 5. Sınıf Ders Kitabı Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Unsurlar

21. Yüzyıl Becerileri	21. Yüzyıl Becerilerinin Alt Boyutları	Metin	Etkinlik	Soru
Öğrenme ve Yenilenme Becerileri	<i>Problem çözme ve Eleştirel Düşünme</i>		S.96, S.101, S.106	S.92, S.96, S.99
	<i>Yaratıcılık ve Yenilenme</i>		S.97	
	<i>İletişim ve İş birliği</i>	S.94, S.96		S.94
	<i>Bilgi Okuryazarlığı</i>	S.98, S.111	S.95, S.98, S.101, S.109, S.112	S.98
Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri	<i>Medya Okuryazarlığı</i>	S.94, S.99, S.100, S.103, S.104, S.105	S.96, S.105	S.99
	<i>Bilgi, İletişim ve Teknolojileri Okuryazarlığı</i>		S.97, S.98	S.95, S.96, S.99
	<i>Esneklik ve Uyum</i>		-	-
Yaşam ve Kariyer Becerileri	<i>Girişimcilik ve Öz Yönelim</i>	-	-	-
	<i>Sosyal ve Kültürler Arası</i>	S.87	-	
	<i>Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik</i>		-	-
	<i>Liderlik ve Sorumluluk Alma</i>		-	S.112

Tablo 4.18 incelendiğinde 5. sınıf Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanında en fazla yer verilen unsurun etkinlik kısmı olduğu, metin ve soru kısımlarında ise 21. Yüzyıl becerilerine yer verilme durumunun birbirine yakın olduğu tespit edilmiştir. 5. sınıf ders kitabı Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanında en fazla yer verilen becerilerin hem etkinlik alanında hem de metin kısmında bilgi okuryazarlığı ve medya okuryazarlığı olduğu tespit edilmiştir. Ünite kapsamında ders kitabında yer alma sıklığı en az olan beceriler ise, yaratıcılık ve yenilenme, sosyal ve kültürler arası, liderlik ve sorumluluk alma becerilerinin olduğu tespit edilmiştir. Esneklik ve uyum, girişimcilik ve öz yönelim, üretkenlik ve hesap verilebilirlik, liderlik ve sorumluluk alma becerilerinin ise metin, etkinlik ve soru kapsamında hiç yer verilmediği belirlenmiştir. 5.sınıf ders kitabı Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanında 21. Yüzyıl becerileri ile ilişkilendirilen metin, etkinlik ve soru örneklerine ilişkin görseller aşağıda yer almaktadır.

Görsel 4.31. Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri/ Medya okuryazarlığı metin Örneği, Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Ders Kitabı, s. 105

Görsel 4.32. Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri/ Medya okuryazarlığı etkinlik Örneği, Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Ders Kitabı, s. 99

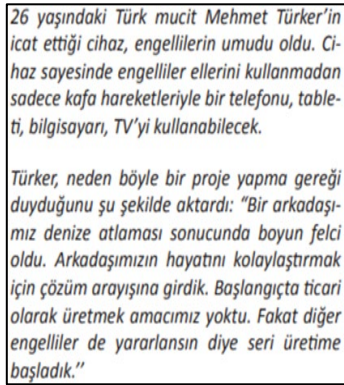
Görsel 4.33. Bilgi, Medya ve Teknolojileri/Medya okuryazarlığı soru Örneği, Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Ders Kitabı, s. 99

Görsel 4.31, 4.32 ve 4.33'te sosyal bilgiler 5.sınıf ders kitabı Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanında 21.yüzyıl becerileri ile ilişkilendirilen metin, etkinlik ve soru örneklerine yer verilmiştir. Görsel 4.31'de yer alan metinde genel ağ kavramından ve sanal ortamda yer alan gerçek bir gazete haberinden yola çıkarak öğrencilere sosyal medyayı doğru kullanmanın önemini aktarıldığı görülmektedir. Görsel 4.32'te yer alan etkinlikte haber metni içeriğinde medyada yer alan bilgilerinin doğruluğunu analiz ederek doğru bilgiyi ayırt etme ve bilgi kirliliğini önleme açısından medya okuryazarlığı becerisine yönelik örnek görülmektedir. Görsel 4.33'te sosyal medyada yer alan fotoğrafın gerçek olmadığı bilgisi verilerek öğrencilerin buna ilişkin düşünceleri sorulmuştur.

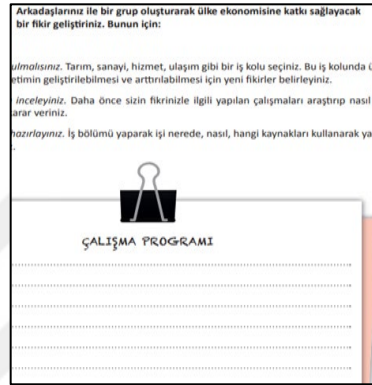
Tablo 4.19. 5. Sınıf Ders Kitabı Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Unsurlar

21. Yüzyıl Becerileri	21. Yüzyıl Becerilerinin Alt Boyutları	Metin	Etkinlik	Soru
Öğrenme ve Yenilenme Becerileri	<i>Problem çözme ve Eleştirel Düşünme</i>	-	S.140	S.131, S.137, S.139, S.148
	<i>Yaratıcılık ve Yenilenme</i>	S.138,S.139	S.134, S.140, S.143, S.144	S.123,S.124,S.137, S.139
	<i>İletişim ve İş birliği</i>		S.140	S.130, S.138
Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri	<i>Bilgi Okuryazarlığı</i>		S.120,S.122, S.126,S.134	-
	<i>Medya Okuryazarlığı</i>	-	-	-
	<i>Bilgi, İletişim ve Teknolojileri</i>	-	-	-
	<i>Okuryazarlığı</i>			
Yaşam ve Kariyer Becerileri	<i>Esneklik ve Uyum</i>		-	-
	<i>Girişimcilik ve Öz Yönelim</i>	S.135	-	-
	<i>Sosyal ve Kültürler Arası</i>	S.129	-	-
	<i>Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik</i>	S.118		-
	<i>Liderlik ve Sorumluluk</i>	S.141	-	-

Tablo 4.19 incelediğinde sosyal bilgiler 5. sınıf ders kitabı Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanında etkinlik ve soru açısından 21. Yüzyıl becerilerine yer verilme durumunun birbirine yakın olduğu tespit edilmiştir. En fazla yer verilen beceri hem etkinlik alanında hem de soru kısmında yaratıcılık ve yenilenme becerisinin olduğu tespit edilmiştir. Medya okuryazarlığı, bilgi, iletişim ve teknolojileri okuryazarlığı ve esneklik ve uyum becerilerinin ise metin, etkinlik ve soru kapsamında hiç yer verilmediği belirlenmiştir. 5.sınıf ders kitabı Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanında 21. Yüzyıl becerileri ile ilişkilendirilen metin, etkinlik ve soru örneklerine ilişkin görseller aşağıda yer almaktadır.

Görsel 4.34. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ Yaratıcılık ve yenilenme metin Örneği, Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Ders Kitabı, s. 134

Görsel 4.35 Öğrenme ve Yenilikçilik Becerileri/ Yaratıcılık ve yenilenme etkinlik Örneği, Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Ders Kitabı, s. 143

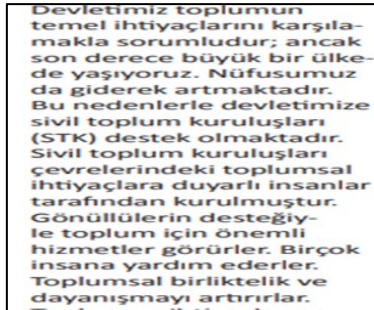
Görsel 4.36. Öğrenme ve Yenilikçilik/ Yaratıcılık ve yenilenme soru Örneği, Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Ders Kitabı, s. 139

Görsel 4.34, 4.35 ve 4.36'da sosyal bilgiler 5.sınıf ders kitabı Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanında 21.yüzyıl becerileri ile ilişkilendirilen metin, etkinlik ve soru örneklerine yer verilmiştir. Görsel 4.34'ü incelendiğinde metin kısmında gazete haberinden yola çıkarak icat haberi verilmiş bu haberden yola çıkarak yaratıcılık ve yenilenme becerisinin metin içinde yansıtıldığı tespit edilmiştir. Görsel 4.35'te yer alan etkinlikte ise, öğrencilerin arkadaşlarıyla grup kurarak ülke ekonomisini geliştirmeye yönelik fikirler üretmesi amaçlanmıştır. Bu etkinliğin içeriğinde yaratıcılık ve yenilenme becerisini kazandırmaya yönelik olduğu söylenebilir. Görsel 4.36 incelendiğinde ise, soru örneği yer verilmiştir. Öğrencilere geleceği nasıl hayal ediyorsunuz sorusu yönetilerek yaratıcılık ve yenilenme becerilerinin ortaya çıkması ve bu konuda düşündürmesinin amaçlandığı tespit edilmiştir.

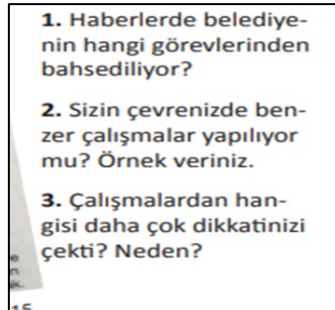
Tablo 4.20. 5. Sınıf Ders Kitabı Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Unsurlar

21. Yüzyıl Becerileri	21. Yüzyıl Becerilerinin Alt Boyutları	Metin	Etkinlik	Soru
Öğrenme ve Yenilenme Becerileri	Problem Çözme ve Eleştirel Düşünme	-	S.140	S.131, S.137, S.139, S.148
	Yaratıcılık ve Yenilenme	-	S.134, S.140, S.143, S.144	S.123,S.124, S.137, S.139
	İletişim ve İş birliği	-		
Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri	Bilgi Okuryazarlığı	-	S.120,S.122,S.126,S.134	-
	Medya Okuryazarlığı	-	-	-
	Bilgi, İletişim ve Teknolojileri Okuryazarlığı	-	-	-
Yaşam ve Kariyer Becerileri	Esneklik ve Uyum Becerisi	-	-	-
	Girişimcilik ve Öz Yönelim	-	-	-
	Sosyal ve Kültürler Arası	S.152	S.150, S.152	S.152,S.154
	Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik Becerisi	-	-	-
	Liderlik ve Sorumluluk Alma	S.150, S.156	-	-

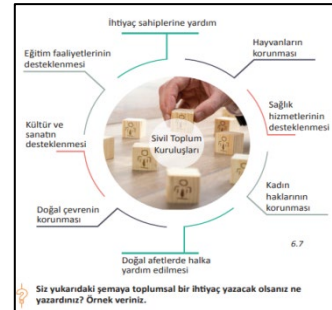
Tablo 4.20 incelediğinde sosyal bilgiler 5. sınıf ders kitabı Etkin Vatandaşlık öğrenme alanında etkinlik ve soru açısından 21. Yüzyıl becerilerine yer verilme durumunun birbirine yakın olduğu tespit edilmiştir. En fazla yer verilen becerinin yaratıcılık ve yenilenme olduğu tespit edilmiştir. Problem çözme ve eleştirel düşünme, bilgi okuryazarlığı, sosyal ve kültürler arası becerilerinin sıklıkla yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Ünite kapsamında ders kitabında metin, etkinlik ve soru kapsamında hiç yer verilmeyen beceriler ise iletişim ve iş birliği, medya okuryazarlığı, bilgi, iletişim ve teknolojileri okuryazarlığı, esneklik ve uyum, girişimcilik ve öz yönelim, üretkenlik ve hesap verilebilirlik, liderlik ve sorumluluk alma becerilerinin olduğu tespit edilmiştir. 5.sınıf ders kitabı Etkin Vatandaşlık öğrenme alanında 21. Yüzyıl becerileri ile ilişkilendirilen metin, etkinlik ve soru örneklerine ilişkin görseller aşağıda yer almaktadır.

Görsel 4.37. Yaşam ve Kariyer Becerileri/ Sosyal ve kültürler arası metin Örneği, Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Ders Kitabı, s. 152

Görsel 4.38. Yaşam ve Kariyer Becerileri/ Sosyal ve kültürler arası etkinlik Örneği, Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Ders Kitabı, s. 157

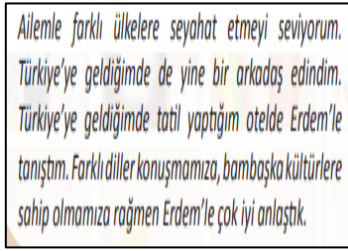
Görsel 4.39. Yaşam ve Kariyer Becerileri/ Sosyal ve kültürler arası soru Örneği, Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Ders Kitabı, s. 152

Görsel 4.37, 4.38 ve 4.39’da sosyal bilgiler 5.sınıf ders kitabı Etkin Vatandaşlık öğrenme alanında 21.yüzyıl becerilerinden Yaşam ve Kariyer Becerileri/ Sosyal ve kültürler arası beceri ile ilişkilendirilen metin, etkinlik ve soru örneklerine yer verilmiştir. Görsel 4.37 incelediğinde metin kısmında devletin bireylere karşı olan sorumluluklarına dair içeriğin metinde yansıtıldığı tespit edilmiştir. Görsel 4.38’de yer alan etkinlikte ise, devlet kurumlarının topluma karşı sorumluluklarının neler olduğuna dair etkinlik örneği vererek öğrencilerin sosyal ve kültürler arası becerilerinin geliştirilmesinin amaçladığı görülmüştür. Görsel 4.39 ‘da yer alan soru örneğinde öğrencilere sosyal haklarla ilgili şema verilmiş ve bu şemanın içerisine başka hangi sosyal hakların yazılacağı sorularak öğrencilerin sosyal ve kültürler arası becerisini geliştirme amacının olduğu söylenebilir.

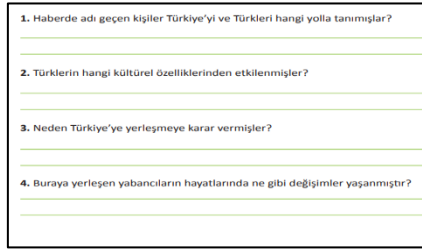
Tablo 4.21. 5. Sınıf Ders Kitabı Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Unsurlar

21. Yüzyıl Becerileri	21. Yüzyıl Becerilerinin Alt Boyutları	Metin	Etkinlik	Soru
Öğrenme ve Yenilenme Becerileri	<i>Problem Çözme ve Eleştirel Düşünme</i>	-	-	S.172, S.173, S.175,S.184
	<i>Yaratıcılık ve Yenilenme</i>	-	-	-
	<i>İletişim ve İş birliği</i>	-	-	-
Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri	<i>Bilgi Okuryazarlığı</i>	-	S.185	-
	<i>Medya Okuryazarlığı</i>	-	-	-
	<i>Bilgi, İletişim ve Teknolojileri</i>	S.175	-	-
	<i>Okuryazarlığı</i>	-	-	-
Yaşam ve Kariyer Becerileri	<i>Esneklik ve Uyum</i>	-	-	-
	<i>Girişimcilik ve Öz Yönelim</i>	-	-	-
	<i>Sosyal ve Kültürler Arası</i>	S.171,S.177, S.179, S.182	S.179	S.171,S.172, S.177,S.178, S.182
	<i>Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik</i>	-	-	-
	<i>Liderlik ve Sorumluluk Alma</i>	-	-	-

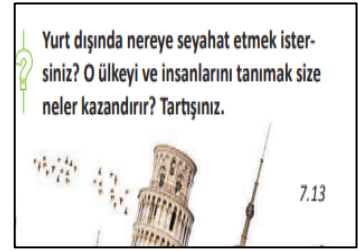
Tablo 4.21 incelediğinde sosyal bilgiler 5. sınıf ders kitabı Küresel Bağlantılar öğrenme alanında 21. Yüzyıl becerileri ile en çok ilişkilendirilen unsurun soru olduğu görülmektedir. Sorularda en fazla yer verilen becerilerin problem çözme ve eleştirel düşünme, sosyal ve kültürler olduğu tespit edilmiştir. Bilgi okuryazarlığı, bilgi, iletişim ve teknolojileri okuryazarlığı birer defa yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Ünite kapsamında ders kitabında metin, etkinlik ve soru kapsamında hiç yer verilmeyen beceriler ise yaratıcılık ve yenileneme, iletişim ve iş birliği, medya okuryazarlığı, esneklik ve uyum, girişimcilik ve öz yönelim, üretkenlik ve hesap verilebilirlik, liderlik ve sorumluluk alma becerilerinin olduğu tespit edilmiştir. 5.sınıf ders kitabı Küresel Bağlantılar öğrenme alanında 21. Yüzyıl becerileri ile ilişkilendirilen metin, etkinlik ve soru örneklerine ilişkin görseller aşağıda yer almaktadır.

Görsel 4.40. Yaşam ve Kariyer Becerileri/ Sosyal ve Kültürler Arası metin Örneği, Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Ders Kitabı, s. 171

Görsel 4.41. Yaşam ve Kariyer Becerileri/ Sosyal ve Kültürler Arası etkinlik Örneği, Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Ders Kitabı, s. 179

Görsel 4.42. Yaşam ve Kariyer Becerileri/ Sosyal ve Kültürler Arası soru Örneği, Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Ders Kitabı, s. 177

Görsel 4.40 incelediğinde metin kısmında farklı kültürlerden gelen iki bireyin tanışıp, iletişim kurduğuna ve kültür alışverişine dair içeriğin doğrudan sosyal ve kültürler arası beceriyi yansıttığı tespit edilmiştir. Görsel 4.41'de yer alan etkinlikte ise, turistlerin Türk kültürüyle tanışması ve benimsemesine dair okuma metninin sosyal ve kültürler arası beceriye ilişkin bir örnek olduğu görülmektedir. Görsel 4.42'de yer alan soru örneğinde ise, öğrencilere farklı ülkeye giderek yeni insanlar tanımanın onlara ne tür kazanımlar sağlayacağını düşündüren içerik yer almıştır bu örnekte de doğrudan sosyal ve kültürler arası becerisini geliştirme amacının olduğu söylenebilir.

Sosyal bilgiler 5.sınıf ders kitabı öğrenme alanlarında yer alan metin, soru ve etkinliklerde 21. Yüzyıl becerilerine yer verilme durumu incelendiğinde 21. Yüzyıl becerilerine en fazla yer verilen öğrenme alanının bilim, teknoloji ve toplum olduğu tespit edilmiştir.

4.4. Dördüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi doğrultusunda sosyal bilgiler dersi öğretim programı 6. sınıf kazanımları 21. Yüzyıl becerileri ve alt boyutları bakımından incelenmiş, belirlenen kazanımların 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında nasıl aktarıldığı tespit edilmiştir. 21 Yüzyıl becerileri ve alt boyutları ile ilişkilendirilen kazanımlara ilişkin ders kitabında yer verilen metin, soru veya etkinliklere ilişkin görseller açıklamaları ile sunulmuştur.

Tablo 4.22. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının 6. Sınıf Kazanımlarında 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumu

21. Yüzyıl Becerileri	21. Yüzyıl Becerilerinin Alt Boyutları	Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 6. Sınıf kazanımları
Öğrenme ve Yenilenme Becerileri	Problem Çözme ve Eleştirel Düşünme	SB.6.1.2. "Sosyal, kültürel ve tarihî bağların toplumsal birlikteliğin oluşmasındaki yerini ve rolünü analiz eder". SB.6.1.3. "Toplumda uyum içerisinde yaşayabilmek için farklılıklara yönelik ön yargıları sorgular". SB.6.2.4. "Türklerin Anadolu'yu yurt edinme sürecini XI ve XIII. yüzyıllar kapsamında analiz eder". SB.6.3.4. "Dünyanın farklı doğal ortamlarındaki insan yaşantılarından yola çıkarak iklim özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur". SB.6.5.2. "Kaynakların bilinçsizce tüketilmesinin canlı yaşamına etkilerini analiz eder". SB.6.5.5. "Nitelikli insan gücünün Türkiye ekonomisinin gelişimindeki yerini ve önemini analiz eder". SB.6.6.3. Yönetimin karar alma sürecini etkileyen unsurları analiz eder. SB.6.7.1. "Ülkemizin Türk Cumhuriyetleri ve komşu devletlerle olan kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkilerini analiz eder". SB.6.7.2. "Ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini analiz eder". SB.6.7.3. "Ülkemizin sahip olduğu siyasi, askeri, ekonomik ve kültürel özelliklere bağlı olarak uluslararası alanda üstlendiği rolleri analiz eder". SB.6.7.4. "Popüler kültürün, kültürümüz üzerindeki etkilerini sorgular".
Öğrenme ve Yenilenme Becerileri	Yaratıcılık ve Yenilenme	SB.6.4.2. "Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin gelecekteki yaşam üzerine etkilerine ilişkin fikirleri ileri sürer". SB.6.5.3. "Türkiye'nin coğrafi özelliklerini dikkate alarak yatırım ve pazarlama proje önerileri hazırlar".
	İletişim ve İş birliği	SB.6.1.4. "Toplumsal birlikteliğin oluşmasında sosyal yardımlaşma ve destekleyici faaliyetlere katılır".
Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri	Bilgi Okuryazarlığı	SB.6.3.1. "Konum ile ilgili kavramları kullanarak kıtaların, okyanusların ve ülkemizin coğrafi konumunu tanımlar". SB.6.3.4. "Dünyanın farklı doğal ortamlarındaki insan yaşantılarından yola çıkarak iklim özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur". SB.6.4.1. "Sosyal bilimlerdeki çalışma ve bulgulardan hareketle sosyal bilimlerin toplum hayatına etkisine örnekler verir".
	Medya Okuryazarlığı	-
	Bilgi, İletişim ve Teknolojileri Okuryazarlığı	SB.6.1.4. "Toplumsal birlikteliğin oluşmasında sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı destekleyici faaliyetlere katılır".
	Esneklik ve Uyum	-
Yaşam ve Kariyer Becerileri	Girişimcilik ve Öz Yönelim Becerisi	SB.6.1.3. "Sahip olduğu haklarının farkında olan bir birey olarak katıldığı gruplarda aldığı rollerin gerektirdiği görev sorumluluklara uygun davranır". SB.6.5.3. "Türkiye'nin coğrafi özelliklerini dikkate alarak yatırım ve pazarlama proje önerileri hazırlar".
	Sosyal ve Kültürler Arası Becerisi	SB.6.1.3. "Sahip olduğu haklarının farkında olan bir birey olarak katıldığı gruplarda aldığı rollerin gerektirdiği görev ve sorumluluklara uygun davranır". SB.6.1.4. "Bireysel ve toplumsal ihtiyaçlar ile bu ihtiyaçların karşılanması için hizmet veren kurumları ilişkilendirir".
	Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik	SB.6.5.3. "Türkiye'nin coğrafi özelliklerini dikkate alarak yatırım ve pazarlama proje önerileri hazırlar".
	Liderlik ve Sorumluluk Alma	SB.6.5.4. "Vatandaşlık sorumluluğu ve ülke ekonomisine katkısı açısından vergi vermenin gereğini ve önemini savunur". SB.6.6.5. "Türkiye Cumhuriyeti'nin etkin bir vatandaşı olarak hak ve sorumluluklarının anayasal güvence altında olduğunu açıklar".

Tablo 4.22 incelendiğinde 21.yüzyıl becerileri ile ilişkilendirilen 6. Sınıf kazanımlarının en fazla öğrenme ve yenilenme becerileri başlığında problem çözme ve eleştirel düşünme ile bilgi medya ve teknolojileri başlığında bilgi okuryazarlığı ve yaşam ve kariyer becerileri başlığında girişimcilik ve öz yönelim, sosyal ve kültürler arası, liderlik ve sorumluluk alma becerilerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bununla birlikte medya okuryazarlığı, esneklik ve uyum becerileri ile ilişkilendirilebilen kazanım bulunmamaktadır.

Araştırmanın dördüncü alt problemi kapsamında Sosyal Bilgiler 6. Sınıf ders kitabında yer alan metin, etkinlik ve sorular 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumuna göre incelenmiştir. Bulgular, öğrenme alanlarına göre ayrı ayrı tablolaştırılarak sunulmuştur.

Tablo 4.23. 6. Sınıf Ders Kitabı Birey ve Toplum Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Unsurlar

21. Yüzyıl Becerileri	21. Yüzyıl Becerilerinin Alt Boyutları	Metin	Etkinlik	Soru
Öğrenme ve Yenilenme Becerileri	<i>Problem Çözme ve Eleştirel Düşünme</i>	S.23, S.26, S.27	S.16, S.30	S.11,S.12,S.13,S.17,S.18, S.22, S.26, S.27
	<i>Yaratıcılık ve Yenilenme</i>	S.24, S.25	-	-
	<i>İletişim ve İş birliği</i>	S.10, S.12, S.24, S.25	S.20, S.23	S.20, S.21, S.23
Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri	<i>Bilgi Okuryazarlığı</i>	-	-	-
	<i>Medya Okuryazarlığı</i>	-	-	-
	<i>Bilgi, İletişim ve Teknolojileri Okuryazarlığı</i>	-	-	-
	<i>Esneklik ve Uyum</i>	S.21	-	-
Yaşam ve Kariyer Becerileri	<i>Girişimcilik ve Öz Yönelim</i>	-	-	-
	<i>Sosyal ve Kültürler Arası</i>	S.16,S.17,S.20	S.12, S.16.S.25	S.10,S.13,S.17,S.18, S.20, S.21
	<i>Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik</i>	-	-	-
	<i>Liderlik ve Sorumluluk Alma</i>	-	-	-

Tablo 4.23 incelediğinde sosyal bilgiler 6. sınıf ders kitabı Birey ve Toplum öğrenme alanında 21. Yüzyıl becerileri ile en çok ilişkilendirilen unsurların metin ve soru olduğu görülmektedir. En fazla yer verilen becerilerin problem çözme ve eleştirel düşünme, sosyal ve kültürler arası beceriler olduğu tespit edilmiştir. Yaratıcılık ve yenilenme, esneklik ve uyum becerilerinin metinlerde birer defa yer aldığı görülmektedir. Ünite kapsamında ders kitabında metin, etkinlik ve soru kapsamında hiç yer verilmeyen beceriler ise bilgi okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, bilgi, iletişim ve teknolojileri okuryazarlığı, girişimcilik ve öz yönelim, üretkenlik ve hesap verilebilirlik, liderlik ve sorumluluk alma becerilerinin olduğu tespit edilmiştir. 6.sınıf ders kitabı Birey ve Toplum öğrenme alanında 21. Yüzyıl becerileri ile ilişkilendirilen metin, etkinlik ve soru örneklerine ilişkin görseller aşağıda yer almaktadır.

Birey yaşadığı toplumun kültürel özelliklerini ailesinden, akrabalarından, arkadaşlarından, okuldan veya iş ortamından öğrenir. Bu öğrenme süreci ömür boyu sürer. Birey, yaşadığı toplumun kültürünü öğrendikçe toplumun diğer bireyleriyle daha sağlıklı iletişim kurar. Bu durum toplumsal birlikteliğin oluşması açısından önemlidir (Görsel 1.7). Kültürel değerler, zaman içinde bireyler tarafından yeni eklemeler yapılarak veya mevcut bazı unsurlar çıkarılarak değişikliğe uğrayabilir. Bu nedenle her toplum kendi kültürünü korumaya özen göstermelidir.

Özlü Sözleri Yorumlayalım
Aşağıdaki atasözleri söze ne anlama gelmektedir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.
➤ Birikten kuvvet doğar.
➤ Yalnız taş, duvar olmaz.
➤ Bir elin nesi var, iki elin sesi var.
Anonim
Genel Ağ'dan alınmıştır (19.04.2018).

➤ Akılcı bir mahallesinde yaşayan insanlar nasıl bir dayanışma örneği ortaya çıkmışlardır? Bu insanların dayanışma içinde hareket etmelerinin önemi nedir?

Görsel 4.43. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ Sosyal ve Kültürler Arası metin Örneği, Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Ders Kitabı, s. 23

Görsel 4.44. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ Sosyal ve Kültürler Arası etkinlik Örneği, Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Ders Kitabı, s. 17

Görsel 4.45. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ Sosyal ve Kültürler Arası soru Örneği, Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Ders Kitabı, s. 22

Görsel 4.43'te yer alan metin örneğinde bireyin kültürel ve sosyal yaşantısında yansıttığı özelliklerini nasıl ve nereden aldığı anlatılmaktadır. Metinde doğrudan sosyal ve kültürler arası becerisinin yansıtıldığı tespit edilmiştir. Görsel 4.44 incelendiğinde, etkinlikte yer alan bazı ata sözlerinin sosyal ve kültürler arası becerisini kapsadığı söylenebilir. Görsel 4.45'te ise mahallede yaşanan yardımlaşmanın ve dayanışmanın bireye sağlayacağı faydanın neler olabileceğine yer verilmiştir. Örnekten yola çıkarak dayanışma kavramının sosyal ve kültürler arası becerisini içerisinde yer aldığı tespit edilmiştir.

Tablo 4.24. 6. Sınıf Ders Kitabı Kültür ve Miras Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Unsurlar

21. Yüzyıl Becerileri	21. Yüzyıl Becerilerinin Alt Boyutları	Metin	Etkinlik	Soru
Öğrenme ve Yenilenme Becerileri	<i>Problem çözme ve Eleştirel Düşünme</i>	-	S.47, S.52, S.65, S.68	S.49, S.51, S.55, S.62
	<i>Yaratıcılık ve Yenilenme</i>	-	-	-
	<i>İletişim ve İş birliği</i>	-	-	-
	<i>Bilgi Okuryazarlığı</i>	-	-	-
Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri	<i>Medya Okuryazarlığı</i>	-	-	-
	<i>Bilgi, İletişim ve Teknolojileri Okuryazarlığı</i>	-	-	-
	<i>Esneklik ve Uyum</i>	-	-	-
	<i>Girişimcilik ve Öz Yönelim</i>	-	-	-
Yaşam ve Kariyer Becerileri	<i>Sosyal ve Kültürler Arası</i>	-	-	-
	<i>Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik</i>	-	-	-
	<i>Liderlik ve Sorumluluk Alma</i>	-	-	-
		-	-	-

Tablo 4.24 incelendiğinde sosyal bilgiler 6. sınıf ders kitabı Kültür ve Miras öğrenme alanında 21. Yüzyıl becerileri ile en çok ilişkilendirilen unsurların problem çözme ve eleştirel düşünme becerisine yönelik etkinlik ve sorular olduğu tespit edilmiştir. Metin ögesinin ise

kültür ve miras kapsamında hiçbir beceride yer verilmediği tespit edilmiştir. Yaratıcılık ve yenilenme, iletişim ve iş birliği, bilgi okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, bilgi, iletişim ve teknolojileri okuryazarlığı, esneklik ve uyum, girişimcilik ve öz yönelim, sosyal ve kültürler arası, üretkenlik ve hesap verilebilirlik, liderlik ve sorumluluk alma becerilerinin olduğu metin, etkinlik ve soru kapsamında hiç yer verilmediği bulgusuna ulaşılmıştır. 6.sınıf ders kitabı Kültür ve Miras öğrenme alanında 21. Yüzyıl becerileri ile ilişkilendirilen etkinlik ve soru örneklerine ilişkin görseller aşağıda yer almaktadır.

Sıra Sizde

Aşağıdaki tabloda İslamiyet'in beraberinde getirdiği değişimlerden bazıları verilmiştir. Öğrendiklerinizden yararlanarak tabloyu doldurunuz.

İslamiyet'ten önceki durum	İslamiyet'ten sonraki durum
Arap Yarımadası'nda siyasi birlik yoktu.	Arap Yarımadası'nda siyasi birlik sağlandı.
Putperestlik inancı hâkimdi.	İslamiyet inancı yayıldı.

Görsel 4.46. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/Problem çözme ve Eleştirel Düşünme Örneği, Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Ders Kitabı, s. 49

Hazırlık Çalışması

Kabe, günümüzde Müslümanlar için neden önemlidir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Görsel 4.47. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/Problem çözme ve Eleştirel Düşünme Örneği, Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Ders Kitabı, s. 48

Görsel 4.46'da yer alan etkinlik örneğinde İslamiyet'ten önceki ve sonraki duruma ilişkin bilgilerin tabloya aktarılması istenmiştir. Görsel 4.47'de yer alan soruda ise Kabe'nin Müslümanlar açısından neden önemli olduğuna ilişkin düşünceleri sorulmuştur.

Tablo 4.25. 6. Sınıf Ders Kitabı İnsan, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Unsurlar

21. Yüzyıl Becerileri	21. Yüzyıl Becerilerinin Alt Boyutları	Metin	Etkinlik	Soru
Öğrenme ve Yenilenme Becerileri	Problem Çözme ve Eleştirel Düşünme	-	S.95, S.109, S.114	S.91, S.97, S.101, S.103, S.105, S.107, S.111, S.112, S.113, S.114
	Yaratıcılık ve Yenilenme	-	-	-
	İletişim ve İş birliği	-	S.95	-
Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri	Bilgi Okuryazarlığı	-	S.89, S.90, S.93 S.109	S.90, S.93, S.98
	Medya Okuryazarlığı	-	-	-
	Bilgi, İletişim ve Teknolojileri Okuryazarlığı	-	-	-
	Esneklik ve Uyum	-	-	-
Yaşam ve Kariyer Becerileri	Girişimcilik ve Öz Yönelim	-	-	-
	Sosyal ve Kültürler Arası Becerisi	-	-	-
	Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik	-	-	-
	Liderlik ve Sorumluluk Alma	-	-	-

Tablo 4.25 incelendiğinde sosyal bilgiler 6. sınıf ders kitabı İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanında 21. Yüzyıl becerileri ile en çok ilişkilendirilen unsurların problem çözme ve eleştirel düşünme ve bilgi okuryazarlığı becerisine yönelik etkinlik ve sorular olduğu tespit edilmiştir. Metin ögesinin ise kültür ve miras kapsamında hiçbir beceride yer verilmediği tespit edilmiştir. İletişim ve iş birliği becerisine yönelik bir adet etkinlik tespit edilmiştir. Yaratıcılık ve yenilenme, medya okuryazarlığı, bilgi, iletişim ve teknolojileri okuryazarlığı, esneklik ve uyum, girişimcilik ve öz yönelim, sosyal ve kültürler arası, üretkenlik ve hesap verilebilirlik, liderlik ve sorumluluk alma becerilerinin metin, etkinlik ve soru kapsamında yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır. 6.sınıf ders kitabı İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanında 21. Yüzyıl becerileri ile ilişkilendirilen etkinlik ve soru örneklerine ilişkin görseller aşağıda yer almaktadır.

Görsel 4.48. *Bilgi, Medya ve Teknolojileri/ Bilgi okuryazarlığı etkinlik Örneği, Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Ders Kitabı, s. 93*

Görsel 4.48’de yer alan etkinlikte Türkiye haritası verilerek öğrencilerin edindikleri bilgilerden yola çıkarak ülkemizde yer alan iklim tiplerinin özelliklerini tahmin etmeleri istenmiştir. Etkinliğin bilgi okuryazarlığı becerisinin kazanımına yönelik olduğu söylenebilir. Görsel 49’daki örnekte ise öğrencilerin kitapta yer alan haritaları inceleyerek ülkemizin temel fiziki özelliklerini grup çalışması ile belirlemeleri istenmiştir. Bilgi okuryazarlığı becerisi kapsamında yer alan tablo, grafik ve harita yorumlama becerilerini kapsamaması nedeniyle bu örnek problem çözme ve eleştirel düşünme becerisi ile ilişkilendirilmiştir.

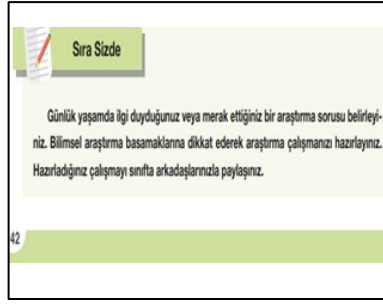
Tablo 4.26. 6. Sınıf Ders Kitabı Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl. Becerileri ile İlgili Unsurlar

21. Yüzyıl Becerileri	21. Yüzyıl Becerilerinin Alt Boyutları	Metin	Etkinlik	Soru
Öğrenme ve Yenilenme Becerileri	<i>Problem Çözme ve Eleştirel Düşünme</i>	S.140, S.141, S.142	S.142	S.137, S.144, S.148
	<i>Yaratıcılık ve Yenilenme</i>	S.137	S.138,S.142, S.146	S.137
	<i>İletişim ve İş birliği</i>	-	-	-
Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri	<i>Bilgi Okuryazarlığı</i>	-	S.132	S.132, S.146
	<i>Medya Okuryazarlığı</i>	-		
	<i>Bilgi, İletişim ve Teknolojileri Okuryazarlığı</i>	-	S.135, S.146	S.138, S.135, S.146
	<i>Esneklik ve Uyum</i>	-		-
Yaşam ve Kariyer Becerileri	<i>Girişimcilik ve Öz Yönelim</i>	-	-	-
	<i>Sosyal ve Kültürler Arası</i>	-	-	-
	<i>Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik</i>	-	-	-
	<i>Liderlik ve Sorumluluk Alma</i>	-	-	-

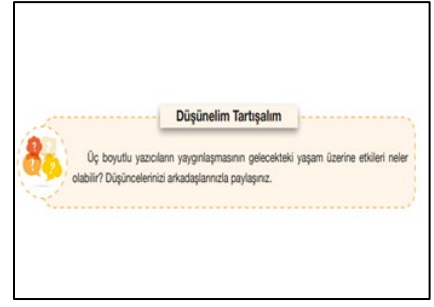
Tablo 4.26 incelendiğinde sosyal bilgiler 6. sınıf ders kitabı Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanında 21. Yüzyıl becerileri ile en çok ilişkilendirilen unsurların unsurların etkinlik ve soru olduğu tespit edilmiştir. Metin ögesinin ise bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanında fazla yer almadığı görülmektedir. Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanında en fazla yer verilen becerilerilerin problem çözme ve eleştirel düşünme becerisi olduğu tespit edilmiştir. Bilgi okuryazarlığı, bilgi, iletişim ve teknolojileri okuryazarlığı, yaratıcılık ve yenilenme becerilerine etkinlik ve sorularla yer verildiği görülmektedir. İletişim ve iş birliği medya okuryazarlığı, esneklik ve uyum, girişimcilik ve öz yönelim, sosyal ve kültürler arası, üretkenlik ve hesap verilebilirlik, liderlik ve sorumluluk alma becerilerine ise metin, etkinlik ve soru kapsamında yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır. 6.sınıf ders kitabı Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanında 21. Yüzyıl becerileri ile ilişkilendirilen etkinlik ve soru örneklerine ilişkin görseller aşağıda yer almaktadır.

Görsel 4.50. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ Yaratıcılık ve Yenilikçilik Metin Örneği, Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Ders Kitabı, s. 137

Görsel 4.51. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ Yaratıcılık ve yenilikçilik etkinlik Örneği, Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Ders Kitabı, s. 146

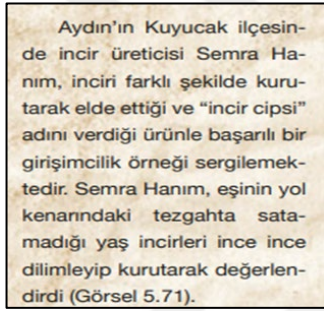
Görsel 4.52. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ Yaratıcılık ve yenilikçilik soru Örneği, Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Ders Kitabı, s. 137

Görsel 4.50’de yer alan metinde öğrencilerin üç boyutlu yazıcı ile geliştirdikleri protez haberine yer verilmiş, örnek yaratıcılık ve yenilik ile ilişkilendirilmiştir. Görsel 4.51’de yer alan etkinlik örneğinde öğrencilerden günlük yaşama dair ilgi duydukları bir konu hakkında bilimsel araştırma basamaklarını kullanarak araştırma çalışması hazırlanması istenmektedir; etkinlik içeriğinde doğrudan bireyin yaratıcılık ve yenilenme becerisinin kazandırılması hedeflendiği tespit edilmiştir. Görsel 4.52 incelendiğinde üç boyutlu yazıcıların yaygınlaşmasının gelecekteki yaşam üzerindeki etkisinin neler olabileceğine yönelik soru örneği yer almaktadır. Soru içeriğinin doğrudan yaratıcılık ve yenilikçilik becerisini kazandırmaya yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.27. 6. Sınıf Ders Kitabı Üretim, Tüketim ve Dağıtım Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl. Becerileri ile İlgili Unsurlar

21. Yüzyıl Becerileri	21. Yüzyıl Becerilerinin Alt Boyutları	Metin	Etkinlik	Soru
Öğrenme ve Yenilenme Becerileri	<i>Problem Çözme ve Eleştirel Düşünme</i>	-	S.168, S.176, S.192	S.159,S.168,S.170,S.172, S.176,S.178
	<i>Yaratıcılık ve Yenilenme</i>	-	S.171, S.184	S.137, S.158,S.171, S.177, S.185
	<i>İletişim ve İş birliği</i>	-	-	-
	<i>Bilgi Okuryazarlığı</i>	-	-	-
Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri	<i>Medya</i>	-	-	-
	<i>Okuryazarlığı</i>	-	-	-
	<i>Bilgi, İletişim ve Teknolojileri</i>	-	-	-
	<i>Okuryazarlığı</i>	-	-	-
Yaşam ve Kariyer Becerileri	<i>Esneklik ve Uyum</i>	-	-	-
	<i>Girişimcilik ve Öz Yönelim</i>	S.177, S.178, S.179, S.180, S.181	S.180, S.181	S.177
	<i>Sosyal ve Kültürler Arası</i>	-	-	-
	<i>Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik</i>	-	-	S.177, S.185
	<i>Liderlik ve Sorumluluk Alma</i>	S.182	S.184	-

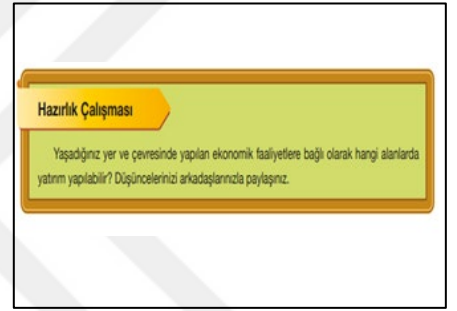
Tablo 4.27 incelendiğinde sosyal bilgiler 6. sınıf ders kitabı Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanında 21. Yüzyıl becerileri ile en çok ilişkilendirilen unsurların etkinlik ve soru olduğu tespit edilmiştir. Metinlerde 21. Yüzyıl becerilerine fazla yer verilmediği tespit edilmiştir. En fazla yer verilen beceri ise, problem çözme ve eleştirel düşünme, yaratıcılık ve yenilenme becerilerinin olduğu tespit edilmiştir. Girişimcilik ve öz yönelim becerisine metin, etkinlik ve sorularla yer verildiği, iletişim ve iş birliği, bilgi okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, bilgi, iletişim ve teknolojileri okuryazarlığı, esneklik ve uyum, sosyal ve kültürler arası becerilerinin ise metin, etkinlik ve soru olarak hiç yer verilmediği bulgusuna ulaşılmıştır. 6.sınıf ders kitabı Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanında 21. Yüzyıl becerileri ile ilişkilendirilen etkinlik ve soru örneklerine ilişkin görseller aşağıda yer almaktadır.

Görsel 4.53. Yaşam ve Kariyer Becerileri/ Girişimcilik ve öz yönelim metin Örneği, Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Ders Kitabı, s. 178

Görsel 4.54. Yaşam ve Kariyer Becerileri/ Girişimcilik ve öz yönelim etkinlik Örneği, Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Ders Kitabı, s. 181

Görsel 4.55. Yaşam ve Kariyer Becerileri/ Girişimcilik ve öz yönelim soru Örneği, Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Ders Kitabı, s. 177

Görsel 4.53, 4.54 ve 4.55'te 6. sınıf ders kitabı Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanında Yaşam ve Kariyer Becerileri/ Girişimcilik ve Öz Yönelim becerisi ile ilişkilendirilen metin, etkinlik ve soru örneklerine yer verilmiştir. Görsel 4.53 incelendiğinde metin kısmında basından gazete haberi yer verilmiştir. Metin içeriğinde girişimcilik ve öz yönelim becerisinin direkt olarak yansıtıldığı tespit edilmiştir. Görsel 4.54 incelendiğinde ise, bir yerde yatırım ve girişimcilik faaliyetleri yapılırken dikkat edilmesi gereken hususların neler olduğu sorulmuş ve bunları açıklamaları istenmiştir. Bu etkinlik içeriğinin de doğrudan girişimcilik ve öz yönelim becerisini yansıttığı söylenebilir. Görsel 4.55 incelendiğinde öğrencilerin yaşadığı yerlerde hangi yatırım ve girişimcilik faaliyetlerinin yapılabileceği sorulmuştur. Soru örneğinin de direkt olarak girişimcilik ve öz yönelim becerisini yansıttığı tespit edilmiştir.

Tablo 4.28. 6. Sınıf Ders Kitabı Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Unsurlar

21. Yüzyıl Becerileri	21. Yüzyıl Becerilerinin Alt Boyutları	Metin	Etkinlik	Soru
Öğrenme ve Yenilenme Becerileri	<i>Problem çözme ve Eleştirel Düşünme</i>	-	S.206	S.204, S.211, S.223, S.225
	<i>Yaratıcılık ve Yenilenme</i>	-	-	-
	<i>İletişim ve İş birliği</i>	-	-	-
	<i>Bilgi Okuryazarlığı</i>	-	-	-
Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri	<i>Medya Okuryazarlığı</i>	S.213	-	-
	<i>Bilgi, İletişim ve Teknolojileri Okuryazarlığı</i>	-	-	-
	<i>Esneklik ve Uyum</i>	-	-	-
	<i>Girişimcilik ve Öz Yönelim</i>	S.226	-	-
Yaşam ve Kariyer Becerileri	<i>Sosyal ve Kültürler Arası</i>	S.223	S.227	S.222
	<i>Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik</i>	-	-	-
	<i>Liderlik ve Sorumluluk Alma</i>	S.218	-	S.218

Tablo 4.28 incelendiğinde sosyal bilgiler 6. sınıf ders kitabı Etkin Vatandaşlık öğrenme alanında 21. Yüzyıl becerileri ile en çok ilişkilendirilen unsurların metin ve soru olduğu tespit edilmiştir. Etkinlik ögesinin ise etkin vatandaşlık öğrenme alanında yer alma durumunun soru ve etkinlik alanına göre fazla olmadığı tespit edilmiştir. En fazla yer verilen beceri ise, problem çözme ve eleştirel düşünme becerisidir. Medya okuryazarlığı, girişimcilik ve öz yönelim, sosyal ve kültürler arası, liderlik ve sorumluluk alma becerilerine az sayıda yer verildiği görülmektedir. Yaratıcılık ve yenilenme, iletişim ve iş birliği, bilgi okuryazarlığı, bilgi, iletişim ve teknolojileri okuryazarlığı, esneklik ve uyum, üretkenlik ve hesap verilebilirlik becerilerine ise metin, etkinlik ve sorularda yer verilmediği bulgusuna ulaşılmıştır. 6.sınıf ders kitabı Etkin Vatandaşlık öğrenme alanında 21. Yüzyıl becerileri ile ilişkilendirilen metin, etkinlik ve soru örneklerine ilişkin görseller aşağıda yer almaktadır.

Türk kadınları, ilk Türk devletlerinde olduğu gibi Kurtuluş Savaşı yıllarında da önemli görevler üstlenmiştir. Erkekler cepheye düşmanla mücadele ederken Türk kadınları onlara cephe arkasında destek vermiştir. Türk kadını yeri geldiğinde evin geçimini ve çocukların bakımını üstlenmiş, yeri geldiğinde cepheye silah ve cephane taşımıştır. Ayrıca cephe gerisinde askerlerin sağlık, beslenme ve giyinme ihtiyaçlarının karşılamasına da yardımcı olmuştur

Sıra Sizde

Günümüzde toplumsal hayatta kadınlara yönelik pozitif ayrımcılık örnekleri bularak defterinize yazınız. Bulduğunuz örnekleri sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

Hazırlık Çalışması

Toplumsal hayatta kadınlar hangi rolleri üstlenmektedir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Görsel 4.56. Yaşam ve Kariyer Becerileri/ Sosyal ve kültürler arası metin Örneği, Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Ders Kitabı, s. 223

Görsel 4.57. Yaşam ve Kariyer Becerileri/ Sosyal ve kültürler arası etkinlik Örneği, Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Ders Kitabı, s. 227

Görsel 4.58. Yaşam ve Kariyer Becerileri/ Sosyal ve kültürler arası soru Örneği, Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Ders Kitabı, s. 222

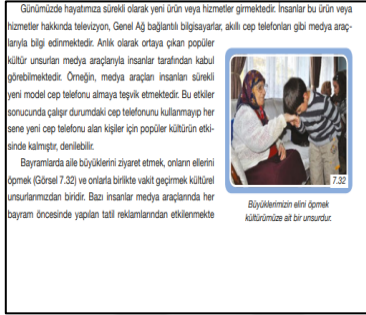
Görsel 4.56'da yer alan metinde Türk kadınının toplumsal yaşamdaki önemine değinildiği görülmektedir. Metin içeriğinde sosyal ve kültürler arası becerisinin yansıtıldığı görülmektedir. Görsel 4.57 incelendiğinde ise, toplumsal yaşamda kadının bulunduğu konumla ilgili pozitif ayrımcılık örnekleri vermesi istenmiştir. Bu etkinlik içeriğinin de doğrudan sosyal ve kültürler arası becerisini yansıttığı söylenebilir. Görsel 4.58 incelendiğinde ise, toplumsal hayatta kadınların hangi rolleri üstlendiği, bu rollerin karşılığının ne olduğu sorularak yaşam ve kariyer becerilerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Tablo 4.29. 6. Sınıf Ders Kitabı Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Unsurlar

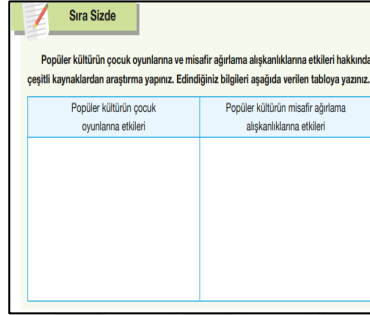
21. Yüzyıl Becerileri	21. Yüzyıl Becerilerinin Alt Boyutları	Metin	Etkinlik	Soru
Öğrenme ve Yenilenme Becerileri	<i>Problem çözme ve Eleştirel Düşünme</i>	-	S.252	S.239, S.247
	<i>Yaratıcılık ve Yenilenme</i>	-	-	-
	<i>İletişim ve İş birliği</i>	-	-	-
Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri	<i>Bilgi Okuryazarlığı</i>	-	-	-
	<i>Medya Okuryazarlığı</i>	S.250, S.251	-	-
	<i>Bilgi, İletişim ve Teknolojileri Okuryazarlığı</i>	-	-	-
Yaşam ve Kariyer Becerileri	<i>Esneklik ve Uyum</i>	-	-	-
	<i>Girişimcilik ve Öz Yönelim</i>	-	-	-
	<i>Sosyal ve Kültürler Arası Becerisi</i>	-	-	-
	<i>Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik</i>	-	-	-
	<i>Liderlik ve Sorumluluk Alma</i>	-	-	-

Tablo 4.29 incelendiğinde sosyal bilgiler 6. sınıf ders kitabı Küresel Bağlantılar öğrenme alanında 21. Yüzyıl becerilerine yönelik az sayıda metin, etkinlik ve soru örneği tespit edilebilmiştir. Problem çözme ve eleştirel düşünme becerisine etkinlik ve sorularla yer verildiği, medya okuryazarlığının ise metin ile verildiği görülmektedir. Yaratıcılık ve

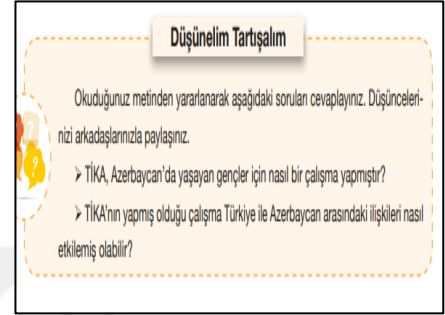
yenilenme, iletişim ve iş birliği, bilgi okuryazarlığı, bilgi, iletişim ve teknolojileri okuryazarlığı, esneklik ve uyum, girişimcilik ve öz yönelim, sosyal ve kültürler arası, üretkenlik ve hesap verilebilirlik, liderlik ve sorumluluk alma becerilerinin ise metin, etkinlik ve soru kapsamında hiç yer verilmediği bulgusuna ulaşılmıştır. 6.sınıf ders kitabı Küresel Bağlantılar öğrenme alanında 21. Yüzyıl becerileri ile ilişkilendirilen metin, etkinlik ve soru örneklerine ilişkin görseller aşağıda yer almaktadır.

Görsel 4.59. Yaşam ve Kariyer Becerileri/ Sosyal ve kültürler arası metin Örneği, Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Ders Kitabı, s. 250

Görsel 4.60. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ Problem çözme ve eleştirel düşünme etkinlik Örneği, Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Ders Kitabı, s. 227

Görsel 4.61. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ Problem çözme ve eleştirel soru Örneği, Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Ders Kitabı, s. 222

Görsel 4.59'da medya kullanımının sosyal ve kültürel yaşamımıza olan etkisinden bahsetmiştir. Metin içeriğinin doğrudan sosyal ve kültürler arası beceriyle ilgili olduğu tespit edilmiştir. Görsel 4.60'ta yer alan etkinlik incelendiğinde öğrencilerin popüler kültürün toplumsal yaşantımızda yer alan çocuk oyunlarına ve geleneklerimize nasıl etki ettiğini yorumlamaları istemiştir. Etkinlik içeriğinin doğrudan sosyal ve kültürler arası beceriyi geliştirmeye yönelik olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Görsel 4.61'de yer alan soru örneğinde farklı ülkelerle iş birliğinin ve ilişkilerinin ülkemize nasıl etkilediği sorulmuş, soru içeriğinin de sosyal ve kültürler arası becerisini kapsadığı belirlenmiştir.

Sosyal bilgiler 6.sınıf ders kitabı öğrenme alanlarında yer alan metin, soru ve etkinliklerde 21. Yüzyıl becerilerine yer verilme durumu incelendiğinde 21. Yüzyıl becerilerine en fazla yer verilen öğrenme alanının Birey ve Toplum olduğu tespit edilmiştir. Küresel Bağlantılar ve Kültür ve Miras ise, 6. Sınıf ders kitabında 21. Yüzyıl becerilerine en az yer verilen öğrenme alanlarıdır.

4.5. Beşinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemi doğrultusunda sosyal bilgiler dersi öğretim programı 7. sınıf kazanımları 21. Yüzyıl becerileri ve alt boyutları bakımından incelenmiştir. 7. Sınıf seviyesinde çok sayıda kazanımın belirlenmiş olması nedeniyle kazanımlara ilişkin iki adet

tablo oluşturulmuştur. Belirlenen kazanımların 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında nasıl aktarıldığı tespit edilmiştir. 21. Yüzyıl becerileri ve alt boyutları ile ilişkilendirilen kazanımlara ilişkin ders kitabında yer verilen metin, soru veya etkinliklere ilişkin görseller açıklamaları ile sunulmuştur.

Tablo 4.30. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının 7. Sınıf Kazanımlarında 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumu-Öğrenme ve Yenilenme Becerileri

21. Yüzyıl Becerileri	21. Yüzyıl Becerilerinin Alt Boyutları	Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 7. Sınıf kazanımları
Öğrenme ve Yenilenme Becerileri	Problem çözme ve Eleştirel Düşünme	SB.7.1.1. “İletişimi etkileyen tutum ve davranışları analiz ederek kendi tutum ve davranışlarını sorgular”.
		SB.7.2.2. “Osmanlı Devleti’nin fetih siyasetini örnekler üzerinden analiz eder”.
		SB.7.2.4. “Osmanlı Devleti’nde ıslahatlar sonucu oluşan toplumsal ve ekonomik değişim hakkında çıkarımlarda bulunur”.
		SB.7.3.1. “Örnek incelemeler yoluyla geçmişten günümüze, yerleşmeyi etkileyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur”.
		SB.7.3.3. “Örnek incelemeler yoluyla göçün neden ve sonuçlarını tartışır”.
		SB.7.4.2. “Türk-İslam medeniyetinde yetişen bilginlerin bilimsel gelişme sürecine katkılarını tartışır”.
		SB.7.4.3. “XV-XX. yüzyıllar arasında Avrupa’da yaşanan gelişmelerin günümüz bilimsel birikiminin oluşmasına etkisini analiz eder”.
		SB.7.5.2. “Üretim teknolojisindeki gelişmelerin sosyal ve ekonomik hayata etkilerini değerlendirir”.
		SB.7.5.6. “Dijital teknolojilerin üretim, dağıtım ve tüketim alanında meydana getirdiği değişimleri analiz eder”.
		SB.7.6.4. “Demokrasinin uygulanma süreçlerinde karşılaşılan sorunları analiz eder”.
	Yaratıcılık ve Yenilenme	SB.7.7.3. “Çeşitli kültürlere yönelik kalıp yargıları sorgular”.
		SB.7.4.1. “Bilginin korunması, yaygınlaştırılması ve aktarılmasında değişim ve sürekliliği inceler”.
		SB.7.4.2. “Türk-İslam medeniyetinde yetişen bilginlerin bilimsel gelişme sürecine katkılarını tartışır”.
		SB.7.5.5. “Dünyadaki gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkan yeni meslekleri dikkate alarak mesleki tercihlerine yönelik planlama yapar”.
		SB.7.7.4. “Arkadaşlarıyla birlikte küresel sorunların çözümüne yönelik fikir önerileri geliştirir”.
	İletişim ve İş birliği	SB.7.1.1. “İletişimi etkileyen tutum ve davranışları analiz ederek kendi tutum ve davranışlarını sorgular”.
		SB.7.1.2. “Bireysel ve toplumsal ilişkilerde olumlu iletişim yollarını kullanır”.
		SB.7.7.4. “Arkadaşlarıyla birlikte küresel sorunların çözümüne yönelik fikir önerileri geliştirir”.

Tablo 4.30 incelendiğinde öğrenme ve yenilenme becerileri kapsamında problem çözme ve eleştirel düşünme, yaratıcılık ve yenilenme, iletişim ve iş birliği becerileri ile çok sayıda kazanımın ilişkilendirildiği görülmektedir. Problem çözme ve eleştirel düşünme alt becerisi ile ilgili olan kazanım ifadeleri incelendiğinde sorgulama, analiz etme, çıkarımda bulunma, tartışma, değerlendirme gibi problem çözme ve eleştirel düşünmenin gerektirdiği eylemlere yer verildiği görülmektedir. Yaratıcılık ve yenilenme becerisi ile ilişkilendirilen

kazanımlarda ise özellikle bilginin kullanımına yönelik yaratıcı becerilerin hedeflendiği görülmektedir. İletişim ve iş birliği becerisi ile ilgili kazanımların ise doğrudan iletişim becerisini geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir.

Tablo 4.31. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının 7. Sınıf Kazanımlarında 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumu-Bilgi Medya ve Teknolojileri/Yaşam ve Kariyer Becerileri

21. Yüzyıl Becerileri	21. Yüzyıl Becerilerinin Alt Boyutları	Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 7. Sınıf kazanımları
Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri	Bilgi Okuryazarlığı	SB.7.3.1. “Örnek incelemeler yoluyla geçmişten günümüze, yerleşmeyi etkileyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur”.
		SB.7.3.2. “Türkiye’de nüfusun dağılışını etkileyen faktörlerden hareketle Türkiye’nin demografik özelliklerini yorumlar”.
	Medya Okuryazarlığı	SB.7.4.1. “Bilginin korunması, yaygınlaştırılması ve aktarılmasında değişim ve sürekliliği inceler”.
		SB.7.4.3. “XV-XX. yüzyıllar arasında Avrupa’da yaşanan gelişmelerin günümüz bilimsel birikiminin oluşmasına etkisini analiz eder”.
Yaşam ve Kariyer Becerileri	Bilgi, İletişim ve Teknolojileri Okuryazarlığı	SB.7.1.3. “Medyanın sosyal değişim ve etkileşimdeki rolünü tartışır”.
		SB.7.1.4. “İletişim araçlarından yararlanırken haklarını kullanır ve sorumluluklarını yerine getirir”.
	Esneklik ve Uyum - Girişimcilik ve Özmeslekleri dikkate alarak mesleki tercihlerine yönelik planlama yapar”.	SB.7.1.4. “İletişim araçlarından yararlanırken haklarını kullanır ve sorumluluklarını yerine getirir”.
		SB.7.4.1. “Bilginin korunması, yaygınlaştırılması ve aktarılmasında değişim ve sürekliliği inceler”.
Yaşam ve Kariyer Becerileri	Yönelim	SB.7.5.6.” Dijital teknolojilerin üretim, dağıtım ve tüketim alanında meydana getirdiği değişimleri analiz eder”.
		SB.7.5.5. “Dünyadaki gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkan yeni Girişimcilik ve Özmeslekleri dikkate alarak mesleki tercihlerine yönelik planlama yapar”.
	Sosyal ve Kültürler Arası	SB.7.7.4. “Arkadaşlarıyla birlikte küresel sorunların çözümüne yönelik fikir önerileri geliştirir”.
		SB.7.7.3. “Çeşitli kültürlerle yönelik kalıp yargıları sorgular”.
Yaşam ve Kariyer Becerileri	Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik	SB.7.7.4. “Arkadaşlarıyla birlikte küresel sorunların çözümüne yönelik fikir önerileri geliştirir”.
	Liderlik ve Sorumluluk Alma	SB.7.7.4. “Arkadaşlarıyla birlikte küresel sorunların çözümüne yönelik fikir önerileri geliştirir”.

Tablo 4.31 incelendiğinde esneklik ve uyum becerisi dışında tüm becerilerle kazanımların ilişkilendirildiği görülmektedir. Bilgi, medya ve teknoloji becerileri başlığında bilgi okuryazarlığı becerisi ile ilgili kazanımlarda çıkarımda bulunma, inceleme, analiz etme süreçleri ile bilgi okuryazarlığı becerisinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Medya oku yazarlığı ile ilişkili kazanımların doğrudan bu beceriyi geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Bilgi, iletişim ve teknolojileri okuryazarlığı ile ilgili kazanımlarda ise bilginin doğru kullanılması, aktarılması ve dijital teknolojilerin kullanımına yönelik kazanımlara yer verildiği görülmektedir. Yaşam ve kariyer becerileri alanında ise yeni meslekleri tanımak ve küresel sorunlara çözüm üretmek ile ilgili kazanımlar girişimcilik ve öz yönelim becerisi ile, çeşitli kültürlerle yönelik kalıp yargıları sorgulama sosyal ve kültürler arası beceri ile, küresel

sorunlara yönelik çözüm üretme üretkenlik, liderlik ve sorumluluk alma becerileri ile ilişkilendirilmiştir.

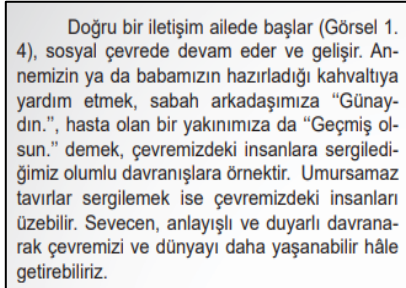
Araştırmanın beşinci alt problemi kapsamında Sosyal Bilgiler 7. Sınıf ders kitabında yer alan metin, etkinlik ve sorular 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumuna göre incelenmiştir. Bulgular, öğrenme alanlarına göre ayrı ayrı tablolastırılarak sunulmuştur.

Tablo 4.32. 7. Sınıf Ders Kitabı Birey ve Toplum Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Unsurlar

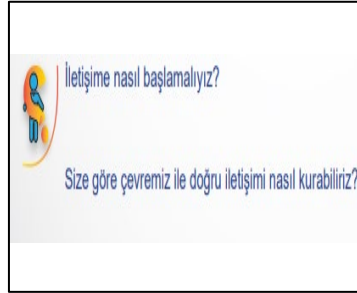
21. Yüzyıl Becerileri	21. Yüzyıl Becerilerinin Alt Boyutları	Metin	Etkinlik	Soru
Öğrenme ve Yenilenme Becerileri	<i>Problem Çözme ve Eleştirel Düşünme</i>	S.21	S.18, S.26	S.13, S.15, S.16, S.19 S.22 S.23, S.26, S.30, S.32
	<i>Yaratıcılık ve Yenilenme</i>		-	S.17, S.21
	<i>İletişim ve İş birliği</i>	S.12, S.13, S.14, S.15, S.17, S.18, S.19, S.20, S.21	S.13, S.14, S.16, S.18 S.20, S.24, S.33	S.15, S.16, S.19, S.25
	<i>Bilgi Okuryazarlığı</i>		-	S.30
Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri	<i>Medya Okuryazarlığı</i>	S.29, S.30	S.25, S.26	S.25, S.26, S.29, S.30, S.32
	<i>Bilgi, İletişim ve Teknolojileri Okuryazarlığı</i>	S.21, S.22, S.24, S.29	-	S.12, S.13
	<i>Esneklik ve Uyum</i>		-	-
Yaşam ve Kariyer Becerileri	<i>Girişimcilik ve Öz Yönelim</i>		-	-
	<i>Sosyal ve Kültürler Arası</i>		-	S.13
	<i>Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik</i>		-	-
	<i>Liderlik ve Sorumluluk Alma</i>		S.28	S.28, S.32

Tablo 4.32 incelendiğinde sosyal bilgiler 7. sınıf ders kitabı Birey ve Toplum öğrenme alanında 21. Yüzyıl becerileri ile en çok ilişkilendirilen unsurların iletişim ve iş birliği becerileri ile ilgili metin, etkinlik ve sorular olduğu görülmektedir. Ardından problem çözme ve eleştirel düşünme becerisi ve medya okuryazarlığı becerilerine yönelik sorulara yer verildiği tespit edilmiştir. 7. sınıf ders kitabında yer alan birey ve toplum öğrenme alanında 21. Yüzyıl becerilerine en fazla yer verilen unsurun soru olduğu belirlenmiştir. En fazla yer verilen becerinin iletişim ve iş birliği becerisinin olduğu tespit edilmiştir. Problem çözme ve eleştirel düşünme, yaratıcılık ve yenilenme, bilgi okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, bilgi, iletişim ve teknolojileri okuryazarlığı, sosyal ve kültürler arası, liderlik ve sorumluluk alma becerilerinin de ünite içerisinde birden fazla yer verildiği gözlemlenmektedir. Esneklik ve uyum, girişimcilik ve öz yönelim, üretkenlik ve hesap verilebilirlik becerilerinin ise metin, etkinlik ve soru kapsamında yer verilmediği bulgusuna ulaşılmıştır. 7.sınıf ders kitabı Birey

ve Toplum öğrenme alanında 21. Yüzyıl becerileri ile ilişkilendirilen etkinlik ve soru örneklerine ilişkin görseller aşağıda yer almaktadır.

Görsel 4.62. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ İletişim ve iş birliği metin Örneği, Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabı, s. 13

Görsel 4.63. Öğrenme ve Yenilikçilik Becerileri/ İletişim ve iş birliği etkinlik Örneği, Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabı, s. 17

BİRLİKTE YAPIYORUZ		
Aşağıda verilen diyaloglarda iletişimi olumsuz yönde etkileyen davranışları, örnekteki gibi olumlu davranışlara çeviriniz.		
Diyaloglar	İletişimi Olumsuz Yönde Etkileyen Davranışlar	İletişimi Olumlu Yönde Etkileyen Davranışlar
Mustafa: Boya kalemlerini kullanabilir miyim?	Ali: Kalemlerimi kuruyorsun. Sakın onlara elini sürme. (Süplene)	Ali: Evet, kalemlerimi birlikte kullanabiliriz ama dikkatli ol! (Göz teması kurarak)
Kübra: Sosyal Bilgiler dersinde tuttuğun notları verebilir misin?	Nihal: Hayır, her zaman tembel-lik ediyorsun. (Eğitime)	Nihal:

Görsel 4.64. Öğrenme ve Yenilikçilik/ İletişim ve iş birliği soru Örneği, Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabı, s. 19

Görsel 4.62, 4.63 ve 4.64'te sosyal bilgiler 7.sınıf ders kitabı Birey ve Toplum öğrenme alanında 21.yüzyıl becerilerinden Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ İletişim ve iş birliği becerisi ile ilişkilendirilen metin, etkinlik ve soru örneklerine yer verilmiştir. Görsel 4.62'de, iletişim kavramından bahsedilerek doğru iletişimin nasıl olması gerektiğine dair içerik yer almaktadır. İletişim ve iş birliği becerisinin metin içerisinde doğrudan verildiği tespit edilmiştir. Görsel 4.63'te yer alan etkinlik incelendiğinde iletişime ve doğru iletişime nasıl başlamamız gerektiğiyle ilgili yönergeler yer verilmiş ve öğrencinin etkinliği yapması istenmiştir. Etkinlik içeriğinin doğrudan iletişim becerisini geliştirmeye yönelik olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Görsel 4.64'te yer alan soru örneğinde iletişimde olumsuz durumlara yol açan davranışları olumlu hale dönüştürmeleri istenmiştir. Soru içeriğinde doğrudan iletişim becerisinin yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 4.33. 7. Sınıf Ders Kitabı Kültür ve Miras Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Unsurlar

21. Yüzyıl Becerileri	21. Yüzyıl Becerilerinin Alt Boyutları	Metin	Etkinlik	Soru
Öğrenme ve Yenilenme Becerileri	<i>Problem çözme ve Eleştirel Düşünme</i>	-	S.49 S.56 S.57 S.59 S.63 S.66 S.69 S.79 S.85	S.39, S.40, S.41, S.49, S.50, S.56, S.58, S.60, S.67, S.70, S.75, S.77, S.78
	<i>Yaratıcılık ve Yenilenme</i>	-	-	-
	<i>İletişim ve İş birliği</i>	-	-	-
	<i>Bilgi Okuryazarlığı</i>	-	S.42, S.47, S.49, S.53, S.56, S.66, S.71	S.42, S.43, S.56, S.68
Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri	<i>Medya Okuryazarlığı</i>	-	-	-
	<i>Bilgi, İletişim ve Teknolojileri Okuryazarlığı</i>	S.72, S.76, S.77, S.78	-	-
	<i>Esneklik ve Uyum</i>	-	-	-
	<i>Girişimcilik ve Öz Yönelim</i>	-	-	-
Yaşam ve Kariyer Becerileri	<i>Sosyal ve Kültürler Arası Becerisi</i>	S.62, S.64, S.66, S.67, S.69, S.70, S.72, S.73, S.76	-	-
	<i>Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik</i>	-	-	-
	<i>Liderlik ve Sorumluluk Alma</i>	-	-	-

Tablo 4.33 incelendiğinde sosyal bilgiler 7. sınıf ders kitabı Kültür ve Miras öğrenme alanında 21. Yüzyıl becerileri ile en çok ilişkilendirilen unsurların problem çözme ve eleştirel düşünme ile bilgi okuryazarlığı becerileri ile ilgili etkinlik ve sorular olduğu görülmektedir. Ardından sosyal ve kültürler arası beceri ile bilgi iletişim teknolojileri okuryazarlığı becerilerine yönelik metinlere yer verildiği tespit edilmiştir. Yaratıcılık ve yenilenme, iletişim ve iş birliği, esneklik ve uyum, girişimcilik ve öz yönelim, üretkenlik ve hesap verilebilirlik, liderlik ve sorumluluk alma becerilerinin ise metin, etkinlik ve soru kapsamında yer verilmediği bulgusuna ulaşılmıştır. 7.sınıf ders kitabı Kültür ve Miras öğrenme alanında 21. Yüzyıl becerileri ile ilişkilendirilen etkinlik ve soru örneklerine ilişkin görseller aşağıda yer almaktadır.

Biz de bu gözde şehirde, Üsküdar'da oturuyoruz. Subaşı olan babamın mesleği gereği tanınan bir aileyiz. Oldukça hareketli, bir o kadar da renkli bir mahallede yaşıyoruz. Evimiz iki katlı, ahşap bir ev. Tahtadan merdiveni, yüksek tavanları ve özene düşenmiş sedir odasıyla herkesin yaşamak isteyeceği kadar güzel bir ev. Bu küçük dünyamızda babam, annem, iki kardeşim, büyükbabama ve babaannemle oldukça huzurlu, mutlu bir hayat sürdürüyoruz. Evimizin sağ tarafında Ağop Amcalar, sol yanında ise Natali Teyze oturuyor. Ağop Amca kuyumcu. İstanbul'daki hatırı sayılır kuyumculardan. Bu baba mesleğini, isteyerek devam ettirmiş hatta kendi oğlunun da bu geleneği devam ettirmesini istiyor (çen içe. Eşi Amin Hanım'la otuz yıldırlık evlilik ama daha yeni evlenmiş gibi sevgiyle bakıyorlar birbirlerine. "Amin Hanım" diyorum çünkü kendine abla, teyze denmesinden hoşlanmaz. Bu huysuzluğun sebebi yapıyla barışık olduğu zamanların geride kalması olsa gerek. Natali Teyze ise eşini üç yıl önce kaybetmiş, yalnız başına yaşayan yaşlı bir teyzemiz.

Görsel 4.65. Yaşam ve Kariyer Becerileri/ Sosyal ve kültürler arası metin Örneği, Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabı, s. 76

İstanbul'un fethinin nedenlerinin hangi alanla ilgili olduğunu aşağıdaki tabloya işaretleyiniz.

İSTANBUL'UN FETHİNİN NEDENLERİ	Dini	Siyasi	Ekonomik
İstanbul'un önemli ticaret yolları üzerinde olması			
Bizans'ın Anadolu'daki Türk siyasi birliğini bozmak istemesi			
Bizans'ın Osmanlı Devleti'nin ilerleyişine engel olması			
Hazreti Muhammed'in (Sallallahu aleyhi ve sellem) hadisi			
Bizans'ın Osmanlı gemzadelerini kışkırtması			
Bizans'ın Osmanlı toprak bütünlüğünü bozması			
İstanbul'un Ortodoks mezhebinin merkezi olması			

Görsel 4.66. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ Problem çözme ve eleştirel düşünme etkinlik Örneği, Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabı, s. 53

Timur'un Ankara Savaşı'ndan sonra beyliklere topraklarını geri vermesinin amacı nedir? Tartışınız.

11 yıl süren Fetret Devri'nde Osmanlı Devleti'nin yıkılmama sebepleri nelerdir? Tartışınız.

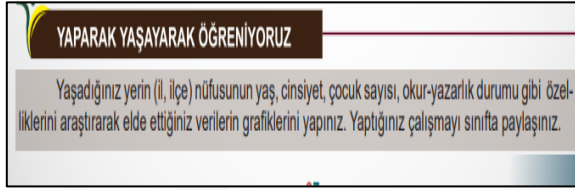
Görsel 4.67. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ Problem çözme ve eleştirel düşünme soru Örneği, Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabı, s. 52

Görsel 4.65'te, kişinin yaşadığı yerde farklı kültürlerden insanlarla sosyal yaşamını konu edinen bir içerik olduğu tespit edilmiştir. Metinde doğrudan sosyal ve kültürler arası becerinin amaçlandığı görülmektedir. Görsel 4.66'da yer alan etkinlik incelendiğinde İstanbul'un fethi örneği verilmiş ve bu fethin dini, siyasi ve ekonomik boyutunun çözümlenerek yazılması istenmiştir. Etkinlik içeriğinin problem çözme ve eleştirel düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Görsel 4.67'de tarihi olaydan yola çıkarak öğrencilerin konu üzerinde tartışmaları istenmiştir. Soru içeriğinde problem çözme ve eleştirel düşünme becerisinin yer aldığı tespit edilmiştir.

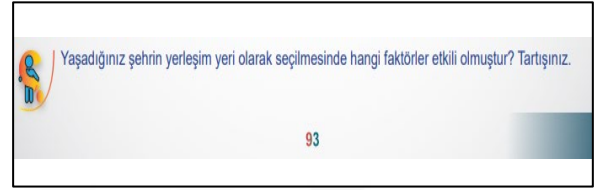
Tablo 4.34. 7. Sınıf Ders Kitabı İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Unsurlar

21. Yüzyıl Becerileri	21. Yüzyıl Becerilerinin Alt Boyutları	Metin	Etkinlik	Soru
Öğrenme ve Yenilenme Becerileri	<i>Problem Çözme ve Eleştirel Düşünme</i>	-	S.94,S.97,S.98, S.103,S.108, S.113	S.90,S.91,S.93,S.95, S.96,S.98,S.101, S.105, S.106, S.110
	<i>Yaratıcılık ve Yenilenme</i>	-	-	-
	<i>İletişim ve İş birliği</i>	-	-	-
Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri	<i>Bilgi Okuryazarlığı</i>	-	S.98, S.102	S.96, S.97, S.100, S.106
	<i>Medya Okuryazarlığı</i>	-	-	-
	<i>Bilgi, İletişim ve Teknolojileri Okuryazarlığı</i>	-	-	-
	<i>Esneklik ve Uyum</i>	-	-	-
Yaşam ve Kariyer Becerileri	<i>Girişimcilik ve Öz Yönelim</i>	-	-	-
	<i>Sosyal ve Kültürler Arası</i>	-	-	-
	<i>Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik</i>	-	-	-
	<i>Liderlik ve Sorumluluk Alma</i>	-	-	-

Tablo 4.34 incelendiğinde sosyal bilgiler 7. sınıf ders kitabı İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanında 21. Yüzyıl becerileri ile ilgili unsurlara en çok problem çözme ve eleştirel düşünme becerisi ile ilgili etkinlik ve sorularla yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte bilgi okuryazarlığı ile ilgili etkinlik ve sorular da tespit edilmiş, ancak diğer becerilere ilişkin metin, etkinlik ve soru örneği tespit edilememiştir. 7.sınıf ders kitabı İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanında 21. Yüzyıl becerileri ile ilişkilendirilen etkinlik ve soru örneklerine ilişkin görseller aşağıda yer almaktadır.

Görsel 4.68. Bilgi, Medya ve Teknolojileri/ Bilgi okuryazarlığı etkinlik Örneği, Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabı, s. 102

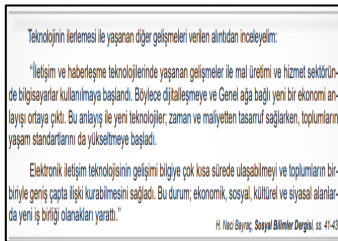
Görsel 4.69. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri / Problem çözme ve eleştirel düşünme soru Örneği, Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabı, s. 93

Görsel 4.68’de yer alan etkinlik örneğinde bilgi okuryazarlığı becerisi ile ilgili olarak öğrencilerin nüfusa ilişkin bazı bilgileri grafiğe dönüştürmeleri istenmiştir. Etkinlikte doğrudan bilgi okuryazarlığı becerisinin kazanımına yönelik olduğu söylenebilir. Görsel 4.69’da yer alan soru örneğinde ise öğrencilerin yaşadıkları şehrin yerleşim yeri olarak seçilmesinde etkili olan faktörler sorularak tartışmaları istenmiş, böylece eleştirel düşünme becerisinin kazandırılmasının hedeflendiği tespit edilmiştir.

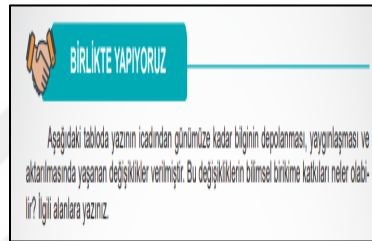
Tablo 4.35. 7. Sınıf Ders Kitabı Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl. Becerileri ile İlgili Unsurlar

21. Yüzyıl Becerileri	21. Yüzyıl Becerilerinin Alt Boyutları	Metin	Etkinlik	Soru
Öğrenme ve Yenilenme Becerileri	<i>Problem Çözme ve Eleştirel Düşünme</i>	-	S.126, S.132	S.129, S.149
	<i>Yaratıcılık ve Yenilenme</i>		S.122	-
	<i>İletişim ve İş birliği</i>	S.120,S.122, S.123	-	-
		S.124,S.125, S.133,S.134, S.137		
Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri	<i>Bilgi Okuryazarlığı</i>	-	S.127	-
	<i>Medya Okuryazarlığı</i>	-	-	-
	<i>Bilgi, İletişim ve Teknolojileri</i>	S.120,S.135,S.136, S.137, S.139	S.127	S.120
	<i>Okuryazarlığı</i>			
Yaşam ve Kariyer Becerileri	<i>Esneklik ve Uyum</i>	-	-	-
	<i>Girişimcilik ve Öz Yönelim</i>	-	-	-
	<i>Sosyal ve Kültürler Arası</i>	-	-	-
	<i>Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik</i>	-	S.122	-
	<i>Liderlik ve Sorumluluk</i>	-	-	-
	<i>Alma</i>	-	-	-

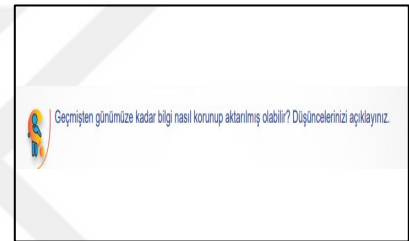
Tablo 4.35 incelendiğinde sosyal bilgiler 7. sınıf ders kitabı Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanında 21. Yüzyıl becerileri ile en çok ilişkilendirilen unsurların iletişim ve iş birliği becerisiyle ilgili metinler ve bilgi, iletişim ve teknolojileri okuryazarlığı ile ilgili metinler, etkinlik ve soru olduğu görülmektedir. Problem çözme ve eleştirel düşünme ile ilgili etkinlik ve sorulara yer verilmiş, bilgi okuryazarlığı, ve üretkenlik ve hesap verebilirlik becerileri ile ilgili birer adet etkinlik tespit edilmiştir. Medya okuryazarlığı, esneklik ve uyum, girişimcilik ve öz yönelim, sosyal ve kültürler arası, liderlik ve sorumluluk alma becerilerinin metin, etkinlik ve soru kapsamında yer verilmediği bulgusuna ulaşılmıştır. 7.sınıf ders kitabı Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanında 21. Yüzyıl becerileri ile ilişkilendirilen metin, etkinlik ve soru örneklerine ilişkin görseller aşağıda yer almaktadır.

Görsel 4.70. Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri/ Bilgi, iletişim ve teknolojileri metin Örneği, Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabı, s. 137

Görsel 4.71. Bilgi, İletişim ve Teknolojileri Becerileri/ Bilgi, iletişim ve teknolojileri etkinlik Örneği, Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabı, s. 127

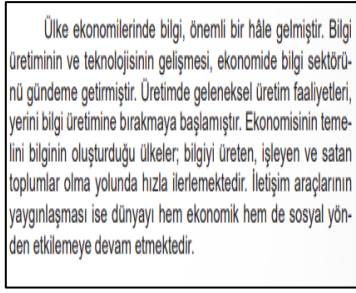
Görsel 4.72. Bilgi, İletişim ve Teknolojileri Becerileri/ Bilgi, iletişim ve teknolojileri soru Örneği, Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabı, s. 120

Görsel 4.70, 4.71 ve 4.72’de sosyal bilgiler 7.sınıf ders kitabı Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanında 21.yüzyıl becerilerinden Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri/ Bilgi, iletişim ve teknolojileri becerisi ile ilişkilendirilen metin, etkinlik ve soru örneklerine yer verilmiştir. Görsel 4.70 içeriğinde yer alan, bilgi, iletişim ve teknolojilerinin gelişmesinin üretim ve dağıtım hizmetlerinin gelişmesinde önemli bir rol üstlendiği bilgisi verilmiştir. Metin içeriği incelendiğinde bilgi, iletişim ve teknolojileri okuryazarlığı becerisinin doğrudan yer aldığı söylenebilir. Görsel 4.71 incelendiğinde ise, yazının icadından günümüze kadar teknolojinin bilginin depolanması, gelişmesi ve ulaştırılmasındaki önemi vurgulanmıştır. Etkinlikte verilen örneğin içeriğinin bilgi, iletişim ve teknolojileri okuryazarlığı becerisinin yansıtıldığı söylenebilir. Görsel 4.72’de geçmişten günümüze bilginin aktarımının nasıl olduğuna dair düşünmeye yönelik bir içerik verilmiştir. Soru örneğinin de bilgi, iletişim ve teknolojileri okuryazarlığı becerisini yansıttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 4.36. 7. Sınıf Ders Kitabı Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Unsurlar

21. Yüzyıl Becerileri	21. Yüzyıl Becerilerinin Alt Boyutları	Metin	Etkinlik	Soru
Öğrenme ve Yenilenme Becerileri	Problem çözme ve Eleştirel Düşünme	-	S.148, S.163, S.168	S.153, S.149,S.151,S.152,S.153 S.169
	Yaratıcılık ve Yenilenme	-	S.146, S.158	S.147, S.151
	İletişim ve İş birliği	S.154, S.155, S.156, S.157, S.161, S.167	S.163	-
Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri	Bilgi Okuryazarlığı			-
	Medya Okuryazarlığı	S.148,S.170,S.171	-	-
	Bilgi, İletişim ve Teknolojileri Okuryazarlığı	S.149,S.152,S.157,S.167, S.169,S.170, S.171	S.171	S.170, S.171
	Esneklik ve Uyum	-	-	-
Yaşam ve Kariyer Becerileri	Girişimcilik ve Öz Yönelim	S.165, S.166	-	-
	Sosyal ve Kültürler Arası	-	-	-
	Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik	-		-
	Liderlik ve Sorumluluk Alma	-		-

Tablo 4.36 incelendiğinde sosyal bilgiler 7. sınıf ders kitabı Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanında 21. Yüzyıl becerileri ile en çok ilişkilendirilen unsurların bilgi, iletişim ve teknolojileri okuryazarlığı ile ilgili metinler, etkinlik ve sorular olduğu görülmektedir. Ardından iletişim ve iş birliği becerisiyle ilgili metinler ve etkinlik, medya okuryazarlığı, girişimcilik ve öz yönelim ile ilgili metinlere yer verildiği görülmektedir. Bilgi okuryazarlığı, esneklik ve uyum, sosyal ve kültürler arası, üretkenlik ve hesap verilebilirlik, liderlik ve sorumluluk alma becerilerinin metin, etkinlik ve soru kapsamında yer verilmediği görülmüştür. 7.sınıf ders kitabı Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanında 21. Yüzyıl becerileri ile ilişkilendirilen metin, etkinlik ve soru örneklerine ilişkin görseller aşağıda yer almaktadır.

Görsel 4.73. Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri/ Bilgi, iletişim ve teknolojileri metin Örneği, Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabı, s. 152

Görsel 4.74. Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri/ Bilgi, iletişim ve teknolojileri etkinlik Örneği, Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabı, s. 171

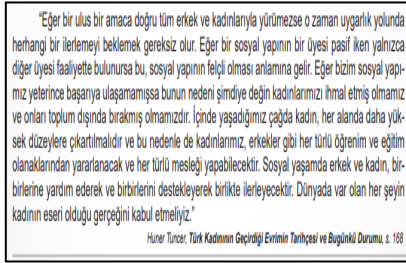
Görsel 4.75. Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri/ Bilgi, iletişim ve teknolojileri soru Örneği, Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabı, s. 171

Görsel 4.73 incelendiğinde bilginin öneminden ve ülkelerin kalkınmasındaki rolünden bahsedilen bir metin örneği görülmektedir. Metin örneğinde doğrudan bilgi, iletişim ve teknoloji okuryazarlığı becerisini kazandırmaya yönelik içerik olduğu tespit edilmiştir. Görsel 4.74'teki etkinlik örneğinde ise, e-ticaret kavramının insanlara olan faydasının neler olabileceği sorulmuştur ve öğrencinin bunları tamamlaması beklenmektedir. E-ticaret kavramı, bilgi, iletişim ve teknolojileri okuryazarlığı konusunun içeriğinde yer almaktadır. Görsel 4.75'teki soru örneğinde, e-ticaret kavramının sağladığı kolaylıkların neler olabileceği yer almış. Görsel içeriğinde bilgi, iletişim ve teknolojileri okuryazarlığı becerisinin kazandırılması hedeflenmektedir.

Tablo 4.37. 7. Sınıf Ders Kitabı Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Unsurlar

21. Yüzyıl Becerileri	21. Yüzyıl Becerilerinin Alt Boyutları	Metin	Etkinlik	Soru
Öğrenme ve Yenilenme Becerileri	Problem Çözme ve Eleştirel Düşünme	-	S.178,S.181,S.182, S.188, S.191, S.198	S.179,S.187, S.196, S.197
	Yaratıcılık ve Yenilenme	-		S.184
	İletişim ve İş birliği	S.176,S.177, S.178, S.179,S.180, S.187, S.189, S.190, S.191	-	-
Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri	Bilgi Okuryazarlığı	-	-	-
	Medya Okuryazarlığı	-	-	-
	Bilgi, İletişim ve Teknolojileri Okuryazarlığı	-		-
Yaşam ve Kariyer Becerileri	Esneklik ve Uyum	-	-	-
	Girişimcilik ve Öz Yönelim	-	-	-
	Sosyal ve Kültürler Arası	-	-	-
	Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik	-	-	-
	Liderlik ve Sorumluluk Alma	-	-	-

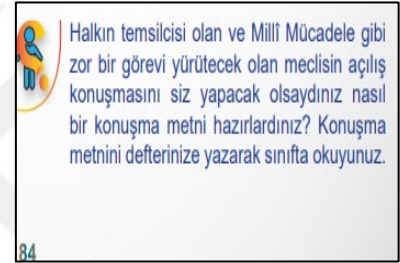
Tablo 4.37 incelendiğinde sosyal bilgiler 7. sınıf ders kitabı Etkin Vatandaşlık öğrenme alanında 21. Yüzyıl becerileri ile ilişkilendirilen unsurların problem çözme ve eleştirel düşünme becerisi ile ilgili etkinlikler ve sorular ile iletişim ve işbirliği becerisine yönelik metinler olduğu görülmektedir. Yaratıcılık ve yenilenme becerisine de bir soru ile değinildiği görülmektedir. Bilgi okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, bilgi, iletişim ve teknolojileri okuryazarlığı, esneklik ve uyum, girişimcilik ve öz yönelim, sosyal ve kültürler arası, üretkenlik ve hesap verilebilirlik, liderlik ve sorumluluk alma becerilerinin metin, etkinlik ve soru kapsamında yer verilmediği görülmüştür. 7.sınıf ders kitabı Etkin Vatandaşlık öğrenme alanında 21. Yüzyıl becerileri ile ilişkilendirilen metin, etkinlik ve soru örneklerine ilişkin görseller aşağıda yer almaktadır.

Görsel 4.76. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ İletişim ve iş birliği metin Örneği, Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabı, s. 187

Görsel 4.77. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ Yaratıcılık ve yenilenme etkinlik Örneği, Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabı, s. 198

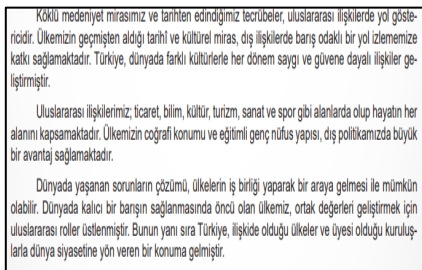
Görsel 4.78. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ Yaratıcılık ve yenilenme soru Örneği, Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabı, s. 184

Görsel 4.76'da yer alan metinde sosyal yaşamda başta kadınlar olmak üzere tüm bireylerin iş birliği ve iletişimde olması gerektiği aktarılmıştır. Metin içeriği incelendiğinde iletişim ve iş birliği becerisinin doğrudan yer aldığı söylenebilir. Görsel 4.77'de öğrencilerden demokrasinin gelişmesinde ne yapılması gerektiğine dair kendi fikirlerini yazması istenmiştir. Etkinlikte verilen örneğin içeriğinin yaratıcılık ve yenilenme becerisini yansıttığı söylenebilir. Görsel 4.78'de yer alan soruda öğrencilere Meclis'in açılış konuşması yapılması istense nasıl bir konuşma yapabileceği sorulmuştur. Bu örnekte de düşünme, yaratıcılık ve yenilenme becerisinin soru içerisinde doğrudan yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 4.38. 7. Sınıf Ders Kitabı Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanında 21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Unsurlar

21. Yüzyıl Becerileri	21. Yüzyıl Becerilerinin Alt Boyutları	Metin	Etkinlik	Soru
Öğrenme ve Yenilenme Becerileri	Problem Çözme ve Eleştirel Düşünme	-	S.217, S.219	S.206, S.213, S.215
	Yaratıcılık ve Yenilenme		S.217, S.219	S.217, S.218
	İletişim ve İş birliği	S.204,S.205, S.206	S.217	S.204, S.214
Bilgi, Medya ve Teknolojileri Becerileri	Bilgi Okuryazarlığı	-	-	-
	Medya Okuryazarlığı	-	-	-
	Bilgi, İletişim ve Teknolojileri Okuryazarlığı	-		-
	Esneklik ve Uyum	-	-	-
Yaşam ve Kariyer Becerileri	Girişimcilik ve Öz Yönelim	-	-	-
	Sosyal ve Kültürler Arası	S.210	S.206, S.212	S.206, S.210
	Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik		-	-
	Liderlik ve Sorumluluk Alma		-	-

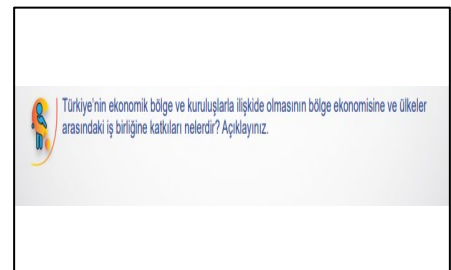
Tablo 4.38 incelendiğinde sosyal bilgiler 7. sınıf ders kitabı Küresel Bağlantılar öğrenme alanında 21. Yüzyıl becerileri ile en çok ilişkilendirilen unsurların iletişim ve iş birliği ile sosyal ve kültürler arası beceriler ile ilgili metinler, etkinlik ve sorular olduğu görülmektedir. Bununla birlikte problem çözme ve eleştirel düşünme ile yaratıcılık ve yenilenme becerilerine ilişkin etkinlikler ve sorulara da yer verildiği görülmektedir. Bilgi okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, bilgi, iletişim ve teknolojileri okuryazarlığı, esneklik ve uyum, girişimcilik ve öz yönelim, üretkenlik ve hesap verilebilirlik, liderlik ve sorumluluk alma becerilerinin metin, etkinlik ve soru kapsamında yer verilmediği görülmüştür. 7.sınıf ders kitabı Küresel Bağlantılar öğrenme alanında 21. Yüzyıl becerileri ile ilişkilendirilen metin, etkinlik ve soru örneklerine ilişkin görseller aşağıda yer almaktadır.

Görsel 4.79. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ İletişim ve iş birliği metin Örneği, Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabı, s. 204

Görsel 4.80. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ İletişim ve iş birliği etkinlik Örneği, Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabı, s. 209

Görsel 4.81. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ İletişim ve iş birliği soru Örneği, Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabı, s. 208

Görsel 4.79, 4.80 ve 4.81’de sosyal bilgiler 7.sınıf ders kitabı Küresel Bağlantılar öğrenme alanında 21.yüzyıl becerilerinden Öğrenme ve Yenilenme Becerileri/ İletişim ve iş birliği becerisi ile ilişkilendirilen metin, etkinlik ve soru örneklerine yer verilmiştir. Görsel 4.79’da yer alan içerikte iletişimin bireyler arasındaki ilişkileri geliştirdiği gibi ülkeler arasında da ikili ilişkilerin gelişmesindeki rolünü anlatmaktadır. Metin içeriği incelendiğinde iletişim ve iş birliği becerisinin kazanımın doğrudan yer aldığı söylenebilir. Görsel 4.80 incelendiğinde ise, Karadeniz İş Birliği Teşkilatı üyelerini haritada yer alan ilgili yerlere yazılması istenmiştir. Etkinlikte verilen örneğin içeriğinde ülkeler arası diyalogun öneminin yer alması iletişim ve iş birliği becerisinin doğrudan yer verildiği tespit edilmiştir. Görsel 4.81’de Türkiye’nin bölgede yer alan kurum kuruluşlara üye olmasının diğer ülkelerle olan ilişkisine ve iş birliğine katkısının neler olabileceği sorusu öğrencilere yöneltilmiştir. Soru örneğinde doğrudan iletişim ve iş birliği becerisi yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak değerlendirdiğimizde, 7.sınıf öğrenme alanlarında 21. Yüzyıl becerilerine en fazla yer verilen öğrenme alanının birey ve toplum olduğu tespit edilmiştir. Kültür ve Miras, Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanlarının da çoğunlukla yer verildiği tespit edilmiştir. İnsanlar, yerler ve çevreler, bilim, teknoloji ve toplum, etkin vatandaşlık, küresel bağlantılar öğrenme alanlarının yer alma oranı birbirine yakın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Farklı bir bulgu olarak, diğer tüm sınıf düzeylerinde çoğunlukla 21. Yüzyıl becerilerinin yer verilmediği öğretim alanı olan küresel bağlantılar en fazla 7.sınıf düzeyinde yer aldığı tespit edilmiştir.

Sosyal bilgiler 7.sınıf ders kitabı öğrenme alanlarında yer alan metin, soru ve etkinliklerde 21. Yüzyıl becerilerine yer verilme durumu incelendiğinde 21. Yüzyıl becerilerine en fazla yer verilen öğrenme alanının Birey ve Toplum olduğu tespit edilmiştir. Kültür ve Miras, Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanlarında daha sınırlı şekilde 21. Yüzyıl becerilerine ilişkin unsurlara yer verildiği görülmüştür. Diğer sınıf seviyelerinde daha az yerilmiş olan Küresel Bağlantılar öğrenme alanı ile ilgili unsurlara 7. sınıf seviyesinde daha fazla yer verildiği tespit edilmiştir.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma

Sosyal bilgiler öğretim programı ve ders kitaplarında 21. Yüzyıl becerilerine yer verilme durumunun incelendiği bu araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda ulaşılan sonuçlar şunlardır:

Sosyal Bilgiler dersi öğretim programını oluşturan özel amaçlar kısmında, esneklik ve uyum becerisi dışındaki tüm 21. Yüzyıl alt becerilerine yeterli düzeyde yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bilgi okuryazarlığı, iletişim, iş birliği, liderlik ve sorumluluk becerilerine yönelik daha fazla özel amaç ifadesinin yer aldığı görülürken; problem çözme, eleştirel düşünme, medya okuryazarlığı, bilgi, iletişim ve teknoloji, sosyal ve kültürlerarası gibi becerilerle ilişkilendirilen özel amaçların daha az olduğu belirlenmiştir. Sosyal Bilgiler öğretim programında yer alan yetkinliklere göre 21. Yüzyıl becerilerinin esneklik ve uyum becerisi dışında tamamına yer verildiği tespit edilmiştir. Eleştirel düşünme, problem çözme gibi becerilere diğer becerilere oranla daha fazla yer verildiği görülmüştür.

Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının uygulanmasında dikkat edilmesi gereken hususlara ilişkin açıklamalarda 21. Yüzyıl becerilerinin tamamına yer verilmediği; ancak birbirine yakın bir dağılım gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. En fazla yer verilen beceriler problem çözme ve eleştirel düşünme, sosyal ve kültürlerarası, iletişim ve iş birliği, bilgi okuryazarlığı becerisidir. Bunun dışında programda dikkat çeken bir sonuç ise, esneklik ve uyum becerisinin öğretim programında yer alan özel amaç, yetkinlik, beceriler, değerler, öğrenme alanları haricinde dikkat edilecek hususlarda yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Programda yer alan beceriler, 21. Yüzyıl becerileri bakımından incelendiğinde 27 beceriden 12'sinin doğrudan 21. Yüzyıl becerileri olarak programda yer aldığı belirlenmiştir. Programda yer alan 18 değerden 6'sının 21. Yüzyıl becerilerini kapsadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sosyal bilgiler öğrenme alanlarının açıklamalarına göre 21. Yüzyıl becerilerine yer verilme durumu incelenmiş, esneklik ve uyum, üretkenlik ve hesap verilebilirlik becerilerine hiçbir öğrenme alanının açıklamasında yer verilmediği, diğer 21. Yüzyıl becerilerinin tümüne yer verildiği tespit edilmiştir. 21. Yüzyıl becerilerine en fazla yer verilen öğrenme alanı Birey ve Toplum öğrenme alanıdır. En az yer verilen öğrenme alanı ise Kültür ve Miras öğrenme

alanıdır. Problem çözme ve eleştirel düşünme becerisinin öğrenme alanlarında da sıklıkla yer aldığı tespit edilmiştir. Diğer alt becerilerin yer alma durumunun birbirine yakın olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sosyal bilgiler 4.sınıf ders kitabı öğrenme alanlarında yer alan metin, soru ve etkinliklerde 21. Yüzyıl becerilerine yer verilme durumu incelendiğinde 21. Yüzyıl becerilerine en fazla yer verilen öğrenme alanının Bilim, Teknoloji ve Toplum olduğu tespit edilmiştir. Ardından Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanı gelmektedir. Birey ve Toplum, Kültür ve Miras, İnsanlar, Yerler ve Çevreler, Etkin Vatandaşlık öğrenme alanlarında 21. Yüzyıl becerileri ile ilgili metin, soru ve etkinliklerin yer alma oranı birbirine yakındır. Küresel bağlantılar öğrenme alanının ise, 4. Sınıf ders kitabında 21. Yüzyıl becerilerine en az yer verilen öğrenme alanıdır.

Sosyal bilgiler 5.sınıf ders kitabı öğrenme alanlarında yer alan metin, soru ve etkinliklerde 21. Yüzyıl becerilerine yer verilme durumu incelendiğinde 21. Yüzyıl becerilerine en fazla yer verilen öğrenme alanının bilim, teknoloji ve toplum olduğu tespit edilmiştir.

Sosyal bilgiler 6.sınıf ders kitabı öğrenme alanlarında yer alan metin, soru ve etkinliklerde 21. Yüzyıl becerilerine yer verilme durumu incelendiğinde 21. Yüzyıl becerilerine en fazla yer verilen öğrenme alanının Birey ve Toplum olduğu tespit edilmiştir. Küresel Bağlantılar ve Kültür ve Miras ise, 6. Sınıf ders kitabında 21. Yüzyıl becerilerine en az yer verilen öğrenme alanlarıdır.

Sosyal bilgiler 7.sınıf ders kitabı öğrenme alanlarında yer alan metin, soru ve etkinliklerde 21. Yüzyıl becerilerine yer verilme durumu incelendiğinde 21. Yüzyıl becerilerine en fazla yer verilen öğrenme alanının Birey ve Toplum olduğu tespit edilmiştir. Kültür ve Miras, Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanlarında daha sınırlı şekilde 21. Yüzyıl becerilerine ilişkin unsurlara yer verildiği görülmüştür. Diğer sınıf seviyelerinde daha az yerilmiş olan Küresel Bağlantılar öğrenme alanı ile ilgili unsurlara 7. sınıf seviyesinde daha fazla yer verildiği tespit edilmiştir.

Demir ve Özyurt (2021), yaptığı çalışmada sosyal bilgiler öğretim programı ve 4-5-6-sınıf ders kitaplarının 21.yüzyıl becerileri açısından analizi sonucunda en fazla beceriye yer verilen sınıf düzeyinin 7.sınıf olduğu en az yer verilen sınıf düzeyinin 4.sınıf olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Kazanımlar açısından incelendiğinde ise en fazla yer verilen becerinin problem çözme ve eleştirel düşünme becerisinin yer aldığı, benzer sonuçların ders kitaplarında da yer aldığı tespit edilmiştir. Çıkan sonuçların, bu araştırmayı desteklediği sonucuna ulaşılmıştır.

Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında yer alan toplam 131 kazanımdan bir veya birden fazlasının esneklik ve uyum becerisi hariç 21. Yüzyıl becerilerinin tamamının yer aldığı bulgusuna ulaşılmıştır. Öğretim programında eleştirel düşünme ve problem çözme, yaratıcılık ve yenilenme, bilgi okuryazarlığı, iletişim ve iş birliği sosyal ve kültürlerarası becerilerine çoğunlukla yer aldığı tespit edilirken, medya okuryazarlığı, üretkenlik, gibi becerileri yansıtan kazanımların sayısının diğerlerine göre az olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ulaşılan bu sonuçta kazanım açısından programda yer alan 21. Yüzyıl becerilerine yer verildiği fakat bunun yeterli olmadığı söylenebilir.

Genel olarak değerlendirdiğimizde 131 kazanımdan en fazla yer verilen becerinin 31 kazanımla problem çözme ve eleştirel düşünme becerisi olduğu görülmüştür. En az yer verilen beceriler ise toplamda 8 kazanım ile üretkenlik, hesap verilebilirlik ve medya okuryazarlığı becerisi olduğu belirlenmiştir. Sınıf düzeyinde en fazla yer verilen beceri ise 7.sınıf olduğu, en az ise 4.sınıf düzeyinde yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda sosyal bilgiler öğretim programının ve ders kitaplarının 21. Yüzyıl becerilerinin büyük bir bölümünü kapsadığı sonucuna ulaşılmıştır. ancak tamamen tüm becerileri de kapsayacak şekilde zenginleştirilmesi ve düzenlenmesi düşünülebilir.

5.2. Öneriler

Araştırmada ulaşılan sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

- Öğretim programında yer alma düzeyinin az olduğu tespit edilen esneklik ve uyum, hesap verilebilirlik ve öz yönelim, medya okuryazarlığı becerilerinin diğer derslerin öğretim programlarında nasıl ve ne şekilde ele alındığının tespitine yönelik araştırmalar yapılabilir.
- Sosyal Bilgiler dersinden farklı olarak diğer derslerin öğretim programlarının ve ders kitaplarının 21. Yüzyıl becerileri açısından incelenmesi önerilebilir.
- Sosyal bilgiler dersi öğretim programının temeli olan ilkökul düzeyinde verilen hayat bilgisi dersi 21. Yüzyıl becerileri açısından incelenebilir.
- Sosyal bilgiler ders kitapları görseller açısından 21. Yüzyıl becerileri kapsamında değerlendirilebilir.
- Çalışmada çıkan sonuca göre sosyal bilgiler dersi Küresel Bağlantılar ve Kültür ve Miras öğrenme alanlarında 21. Yüzyıl becerilerine sınırlı olarak yer verilmesi nedeniyle bu öğrenme alanlarıyla ilgili farklı çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akçay, A. (2019). *An analysis of elt coursebooks in terms of 21st century skills: Communication, collaboration, critical thinking, creativity* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Akdeniz Üniversitesi.
- Alpaslan, B. (2021). *Disiplinler arası öğretim yaklaşımına göre hazırlanmış bilim etkinliklerinin 5. sınıf öğrencilerinin yaratıcı problem çözme becerilerine ve 21. yüzyıl becerilerine etkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- American Association of Colleges and Universities (2007). *College learning for the new global century*. AACU.
- Amna, E. (2012). How is civic engagement developed over time? Emerging answers from a multidisciplinary field. *Journal of Adolescence*, 35(3), 611-627. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2012.04.011>
- Anagün, Ş. S., Atalay, N., Kılıç, Z. ve Yaşar, S. (2016). Öğretmen adaylarına yönelik 21. yüzyıl becerileri yeterlilik algıları ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenirlik 188 çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(2), 160-175. <http://dx.doi.org/10.9779/PUJE768>
- Atakişi, T. (2019). *Öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının 21. Yüzyıl becerilerini esas alan bilgi okuryazarlık durumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Kafkas Üniversitesi.
- Aydeniz, M. (2017). *Eğitim sistemimiz ve 21. Yüzyıl hayalimiz: 2045 Hedeflerine ilerlerken, Türkiye için STEM odaklı ekonomik bir yol haritası*. University of Tennessee, Knoxville. https://trace.tennessee.edu/utk_theopubs/17/
- Aydın, A. (2019). *İngilizce öğretmen adaylarının görüşleri çerçevesinde öğretmen eğitiminde 21. Yüzyıl becerilerinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Balay, R. (2004). Globalization, information society and education. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 37(2), 61-82. https://doi.org/10.1501/Egifak_00000000097
- Baba, E. (2022). *6.sınıf güneş sistemi ve tutulmalar ünitesinde modellemeye dayalı öğretim yönteminin ve artırılmış gerçekliğin uygulanmasının öğrencilerin başarılarına, 21.yüzyıl becerilerine ve artırılmış gerçeklik tutumlarına etkisinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dumlupınar Üniversitesi

- Bahadır, H. (2022). *Disiplinler arası dijital hikâye anlatımı uygulamasının öğrencilerin başarı, motivasyon ve 21. yüzyıl becerilerine etkileri* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Bayar, M. (2018). *6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında yer alan 'İpek yolunda Türkler' ünitesi kapsamında 'Ötüken'de elli beş gün' adlı kitabın değerlendirilmesi ve öğrenci görüşleri* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Necmeddin Erbakan Üniversitesi.
- Beers, S. Z. (2011). 21st century skills: Preparing students for their future. 5 Mayıs, 2021 tarihinde https://cosee.umaine.edu/files/coseeos/21st_century_skills.pdf adresinden edinilmiştir.
- Bilben, S. (2022). *Preparatory class English as a foreign language teachers' practices and self-efficacy beliefs on teaching 21st-century skills in classrooms* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Akdeniz Üniversitesi.
- Binkley, M., Erstad, O., Herman, J., Raizen, S., Ripley, M., Miller-Ricci, M. ve Rumble, M. (2012). Defining twenty-first century skills. P. Griffin, B. McGaw ve E. Care (Ed.), *Assessment and teaching of 21st century skills* içinde (s. 17-66). Springer.
- Bölükoğlu, H. İ. (2002). Bilgi çağında eğitim fakültelerinde resim iş eğitiminin genel bir değerlendirmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(3), 247-259.
- Campbell, J. P. (2015). All general factors are not alike. *Industrial and Organizational Psychology: Perspectives on Science and Practice*, 8(3), 428-434. <https://doi.org/10.1017/iop.2015.58>
- Castells, M. (2010). *The rise of the network society, the information age: Economy, society, and culture* (2. Baskı). Wiley-Blackwell.
- Cisco (2010). Status report as of January 2010. 15 Mart 2021 tarihinde https://www.cisco.com/c/dam/en_us/about/citizenship/socioeconomic/docs/ATC21S_Exec_Summary.pdf adresinden edinilmiştir.
- Coolican, H. (2009). *Research methods and statistics psychology*. (5. Baskı). Hodder Education.
- Creswell, J.W. (2017). *Karma yöntem araştırmalarına giriş*. M. Sözbilir (Ed.), *Karma yöntemler nedir?* İçinde (s. 2-3). Pegem Yayıncılık.
- Çelikkaya, T. (2011). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinden beklentileri ve bu beklentilerin karşılanma düzeyleri. *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 1(2), 155-172.

- Çetin, F. (2007). *İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi (Meram İlçesi Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi
- Çiftçi, A. & Topçu, M. S. (2021). Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Stem Eğitime Yönelik Zihinsel Modelleri ve Görüşleri *Milli Eğitim Dergisi*, 50 (231), 41-65. DOI: 10.37669/milliegitim.719596
- Çolak, M. (2019). *Fen bilgisi öğretmen adaylarının 21. Yüzyıl becerilerine yönelik algılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi.
- Dede, C. (2010). Comparing frameworks for 21st century skills. J. Bellanca ve R. Brandt (Ed.), *21st century skills* içinde (s. 51-76). Solution Tree Press.
- Demir, A. Y. ve Özyurt, M. (2021). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı ve ders kitaplarının 21. Yüzyıl becerileri bağlamında incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 1254-1290. <https://doi.org/10.17679/inuefd.867905>
- Demirel, Ö. (2010). *Kuramdan uygulamaya: Eğitimde program geliştirme*. Pegem Yayınları.
- Demir, T. (2020). *Öğretmenlerin demokratik davranışları ile yansıtıcı düşünme eğilimlerinin 21.yüzyıl becerilerini öğretme düzeylerine etkisi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Bülent Ecevit Üniversitesi
- Ekşioğlu, F. (2021). *Fen bilimleri ve sınıf öğretmenlerinin 21. yüzyıl becerilerini derslerine entegre edebilme yeterlikleri* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Elgün, İ. (2021). *Analysis of the 8th grade English course in terms of 21st century skills* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Ufuk Üniversitesi.
- EnGauge (2003). enGauge 21st century skills. 7 Eylül 2021 tarihinde https://www.cwasd.k12.wi.us/highschl/newsfile1062_1.pdf adresinden edinilmiştir.
- Erdoğan, Ö. (2019). *Robotik lego uygulamaların fen bilgisi öğretmen adaylarının 21. Yüzyıl becerileri üzerindeki etkilerinin incelenmesi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Amasya Üniversitesi.
- Erten, P. (2019). Öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerileri yeterlilik algıları ve bu becerilerin kazandırılmasına yönelik görüşleri. *Millî Eğitim*, 49(227), 33-64.
- European Parliament and Council (2018). *On Key Competences for Lifelong Learning – A European Reference Framework*. Official Journal of the European Union, Brüksel. <https://eurlex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006H0962> 18.08.2021 tarihinde erişilmiştir.

- Fadel, C., Bialik, M. ve Trilling, B. (2015). *Four dimension education, The competence learner need to succeed*. The Center For Curriculum Redesign.
- Fındıkçı, İ. (2004). *Bilgi toplumunda eğitim ve öğretmen, yaşadıkça eğitim*. Hayat Yayınları.
- Fisher, D. R., Bagiati, A. ve Sarma, S. E. (2014). *Fostering 21st century skills in engineering undergraduates through co-curricular involvement paper*. 2014 ASEE Annual Conference & Exposition, Indianapolis, Indiana. <https://peer.asee.org/20514>
- Gelen, İ. (2017). P21-Program ve öğretimde 21. yüzyıl beceri çerçeveleri (ABD Uygulamaları). *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 15-29.
- Greenhill, V. (2010). 21st century knowledge and skills in educator preparation. Partnership for 21st century skills. 12 Temmuz 2021 tarihinde <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED519336.pdf> adresinden edinilmiştir.
- Griffin, P., McGaw, B. ve Care, E. (2012). *Assessment and teaching of 21st century skills*. Springer.
- Güner, O. (2018). *Bilgi toplumunda avrupa birliği yükseköğretim politikalarının yenilik faaliyetleri üzerindeki etkinliği: Danimarka örneği* [Yayımlanmamış doktora tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Güneş, F. (2012). Skills and competencies set forth by bologna process in higher education. *Journal of Higher Education & Science*, 2(1), 1-9.
- Hotaman, D. (2018). Ekonomik açıdan 21. yüzyıl becerileri. A. D. Öğretim Özçelik ve M. N. Tuğluk (Ed.), *Eğitimde ve endüstride 21. Yüzyıl becerileri içinde* (s. 291-315). Pegem.
- IowaCore (2010). *K-12 21st century skills*. 15 Nisan 2021 tarihinde https://www.educateiowa.gov/sites/files/ed/documents/K12_21stCentSkills_0.pdf adresinden edinilmiştir.
- ISTE (2007). The ISTE National Educational Technology Standards (NETS•S) and performance indicators for students. 9 Temmuz 2021 tarihinde [http://www.iste.org/standards/nets-for-students.\(03.07.2015](http://www.iste.org/standards/nets-for-students.(03.07.2015) adresinden edinilmiştir.
- İnce, F. (2019). *İlköğretim ders kitaplarında kullanılan illüstrasyonların öğrencilerin yaşına uygunluğunun değerlendirilmesi : İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. KTO Karatay Üniversitesi.
- İşbilir, F.O. (2019). *5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabının öğretmen görüşlerine göre incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Fırat Üniversitesi
- Johnston, W. M. (2000). *Encyclopedia of monasticism*. Routledge.

- Kandilli, E. (2021). 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında yer alan soruların Revize Edilmiş Bloom Taksonomisine göre değerlendirilmesi [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Necmeddin Erbakan Üniversitesi.
- Karakaş, M. M. (2015). Ortaokul sekizinci sınıf öğrencilerinin fen bilimlerine yönelik 21. yüzyıl beceri düzeylerinin ölçülmesi [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.
- Karasar, N. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Karbuç, N. (2019). Bilgi Topluma Geçiş Sürecinde Kamuda Eğitim Sektöründeki Yöneticilere Yönelik Hizmet İçi Eğitim Stratejisi. *International Journal of Scholars in Education* , 2 (1) , 22-39 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/ueader/issue/46537/548850>
- Katz, I. R. (2005). Beyond technical competence: Literacy in information and communication technology. *Educational Technology Magazine*, 45(6), 44-47
- Kay, K. (2010). 21st century skills: Why they matter, what they are, and we get there. 21st century skills. J. Bellanca ve R. Brandt, (Ed.), *Rethinking how students learn* içinde (s. 13-31). Solution Tree Press.
- Kaymakcı, S. ve Ata, B. (2012). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgilerin doğasıyla ilgili görüşleri. *Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 35-64.
- Keleşoğlu, S. ve Kalaycı, N. (2017). Dördüncü sanayi devriminin eşliğinde yaratıcılık, inovasyon ve eğitim ilişkisi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(12), 69-86.
- Kırgız, G. (2019). *Türkçe dersiyle 21. yüzyıl becerilerinin ilişkilendirilmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Kivunja, C. (2014). Do You want your students to be job-ready with 21st century skills? change pedagogies: A Paradigm shift from vygotskyian social constructivism to critical thinking, problem solving and siemens' digital connectivism. *International Journal of Higher Education*, 3, 81-91. <http://dx.doi.org/10.5430/ijhe.v3n3p81>
- Koltuk, N. ve Kocakaya, S. (2015). 21. yüzyıl becerilerinin gelişiminde dijital öyküler: Ortaöğretim öğrencilerinin görüşlerinin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(2).
- Koşar, H. (2022). *EtnoSTEM yaklaşımının 7.sınıf öğrencilerinin kültürel farkındalıklarına, 21. yüzyıl becerilerine ve fen ve teknolojiye yönelik tutumlarına etkisinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi.

- Kurbanoglu, S. ve Akkoyunlu, B. (2001). Öğrencilere bilgi okuryazarlığı becerilerinin kazandırılması üzerine bir çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 81-88.
- Kültekin, S. (2006). *Bilgi toplumu ve eğitim programları* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Balıkesir Üniversitesi.
- Lai, E. R. ve Viering, M. (2012). Assessing 21st century skills: Integrating research Findings. national council on measurement in education, Vancouver, B.C. https://images.pearsonassessments.com/images/tmrs/Assessing_21st_Century_Skills_NCME.pdf
- Lemke, D. (2002). *Regions of war and peace* (80. Cilt). Cambridge University Press.
- Marzano, R. J. ve Heflebower T. (2012). Teaching and assessing 21st century skills. 12 Haziran 2021 tarihinde <https://ebookcentral.proquest.com/lib/gazi%20ebooks/reader.action?docID=3404970&query> adresinden edinilmiştir.
- McBride B. (2011). *Essential elements of ecological literacy and the pathways to achieve it: perspectives of ecologists* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Univ. Of Montana Missoula.
- MEB. (2020). *Sosyal Bilgiler 4. Sınıf Ders Kitabı*. Ankara: Tuna Yayınevi.
- MEB. (2021). *Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Ders Kitabı*. Ankara: MEB Yayınevi.
- MEB. (2020). *Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Ders Kitabı*. Ankara: Anadol Yayınevi.
- MEB. (2021). *Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabı*. Ankara: MEB Yayınevi.
- MEB (2018). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı. 14 Aralık 2020 tarihinde <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=354> adresinden edinilmiştir.
- MEB. (2005). *4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Programı*. Milli Eğitim Yayınları.
- Medel-Anonuevo, C., Ohsako, T. ve Mauch, W. (2001). Revisiting lifelong learning for the 21st century. UNESCO.
- Mesleki Yeterlilik Kurumu (2016). Türkiye mesleki yeterlilikler çerçevesi. 15 Şubat 2021 tarihinde https://www.myk.gov.tr/images/articles/editor/040116/TYC_Belgesi_020116.pdf adresinden edinilmiştir.
- Murat, A. (2018). *Fen bilgisi öğretmen adaylarının 21. Yüzyıl becerileri yeterlik algıları ile STEM'e yönelik tutumlarının incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Fırat Üniversitesi.
- Mutluer, C. (2013). Sosyal bilgiler programında yer alan beceriler hakkında sosyal bilgiler öğretmen görüşleri (İzmir Menemen Örneği). *Turkish Studies*, 8(7), 355-362

- National Research Council (2011). *Assessing 21st century skills: Summary of a workshop*. National Academies Press.
- OECD (2018). Pisa. 12 Aralık 2021 tarihinde, <http://www.oecd.org/pisa/aboutpisa/> adresinden edinilmiştir.
- Otuz, B., Görkaş-Kayabaşı, B. ve Ekici, G. (2018). 2017 Sosyal bilgiler dersi öğretim programının beceri ve değerlerinin anahtar yetkinlikler açısından analizi. *Journal of Theoretical Educational Science*, 11(4), 944-972. <https://doi.org/10.30831/akukeg.409791>
- Öğretir Özçelik, A. D. ve Eke, K. (2019). Sosyal ve kültürlerarası beceriler. A. D.Öğretir-Özçelik ve M. N. Tuğluk (Ed.), *Eğitimde ve endüstride 21. yüzyıl becerileri içinde* (s. 137). Pegem Akademi.
- Özgüzel, S. (2018). 21. yüzyılın akademik eğitim konsepti ve üniversitelerin rolü. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(21), 951-964.
- Öztürk, C., Keskin S. C. ve Otluoğlu, R. (2012). *Sosyal bilgiler öğretiminde edebi ürünler ve yazılı materyaller*. Pegem A Yayıncılık.
- Özyurt, M. (2020). 21. yüzyıl becerileri öğretimi ölçeğinin Türk Kültürüne uyarlanması: Geçerlik güvenirlik çalışması. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 16(30), 2568-2594. <http://dx.doi.org/10.26466/opus.725042>.
- Parker, W. ve Jarolimek, J. (1984). *Citizenship and the critical role of the social studies*. National Council for the Social Studies.
- Partnership For 21st Century Skills (P21). (2009). Framework for 21st century learning. 20 Mart 2021 tarihinde <https://www.battelleforkids.org/networks/p21> adresinden edinilmiştir.
- Radio ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) (2019) Medya okuryazarlığı nedir? 16 Ağustos 2021 tarihinde <https://www.medyaokuryazarligi.gov.tr> adresinden edinilmiştir.
- Reeves, D. (2010). *A framework for assessing 21st century skills: Rethinking how students learn*. Solutşon Tree Press.
- Rickards, J. (2015). *Kur savaşları: Bir sonraki küresel krizin oluşumu* (N. Domaniç ve N. Avhan, Çev.). Scala Yayıncılık.
- Sarıtaş, B. (2019). *Ortaöğretim Türk dili ve edebiyatı dersinin 21. yüzyıl becerileri açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Akdeniz Üniversitesi.

- Saygılı, S. (2013). Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş sürecinde eğitimde dönüştürücü bir entelektüel olarak öğretmenler [özel sayı]. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8, 270-281.
- Sever, D. (2016). Eğitim programları ve öğretim alan uzmanlarının görüşlerine göre alanın sorunları ve sorunlara yönelik çözüm önerileri. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 48(1), 419-451
- Schater, M. (2000). *When accountability fails: A framework for ef*. Institute on Governance.
- Schraw, G., Olafson, L., Meibel, M., & Sewing, D. (2012). Metacognitive knowledge and field-based science learning in an outdoor environmental education program. In A. Zohar, & Y.J. Dori (Eds.), *Metacognition in science education: Trends in current research* (pp. 57-77). Springer.
- Shane, S., Locke, E. A. ve Collins, C. J. (2003). Entrepreneurial motivation, human resource management. *Review*, 13, 257-279.
[https://doi.org/10.1016/S1053-4822\(03\)00017-2](https://doi.org/10.1016/S1053-4822(03)00017-2)
- Smith, G. F. (2002). Thinking skills: The question of generality. *Journal of Curriculum Studies*, 34(6), 659-678. <https://doi.org/10.1080/00220270110119905>
- Trilling, B. ve Fadel, C. (2009). *21st century skills: Learning for life in our times*. John Wiley & Sons.
- Tuğluk, M. N. ve Altın, G. (2018). Liderlik ve sorumluluk. A. D. Öğretir-Özçelik ve M. N. Tuğluk (Ed.), *Eğitimde ve endüstride 21. yüzyıl becerileri içinde* (29-38). Pegem Akademi.
- Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı (2018, Aralık). 28 Aralık 2021 tarihinde <https://ttkb.meb.gov.tr/www/gecmisten-gunumuze-mill-egitim-sralari/icerik/328> adresinden alınmıştır.
- Türk Dil Kurumu (TDK) (2020). *Türkçe sözlük*. 20 Aralık 2020 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/> adresinden edinilmiştir.
- Türkiye Yükseköğretim Yeterlikler Çerçevesi (TYÇÇ) (2011). 9 Nisan 2020 tarihinde <http://tyyc.yok.gov.tr/> adresinden edinilmiştir.
- Uluyol, Ç. ve Eryılmaz, S. (2015). 21. yüzyıl becerileri ışığında Fatih Projesi değerlendirmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(2), 209-229.
- Van ark, B., Barrington, L., Fosler, G., Hulten, C. ve Woock, C. (2009). *Innovation and U.S. competitiveness: Reevaluating the contributors to growth*. The Congerence Board.
- Varış, F. (1996). Eğitimde program geliştirme: Teori ve teknikler. Alkim Yayıncılık.

- Wagner, T. (2008). The global achievement gap. 18 Mayıs 2021 tarihinde <https://www.cosa.k12.or.us/downloads/profdev/Seaside%202009/Tony%20Wagner.pdf> adresinden edinilmiştir.
- Wilson, M., Scalise, K. ve Gochyyev, P. (2015). Rethinking ICT literacy: From computer skills to social network settings. *Thinking Skills and Creativity*, 18, 65-80. <https://doi.org/10.1016/j.tsc.2015.05.001>
- Wright, E. ve Lee, M. (2014). Developing skills for youth in the 21st century: The role of elite International Baccalaureate Diploma Programme schools in China. *Springer Int. Rev. Education*, 60, 199-216. <https://doi.org/10.1007/s11159-014-9404-6>
- Yalçın, S. (2018). 21. yüzyıl becerileri ve bu becerilerin ölçülmesinde kullanılan araçlar ve yaklaşımlar. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 51(1), 183-201.
- Yaşar, M. D. (2021). Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Örneklem ve Evren Kavramlarına Yönelik Metaforik Algıları ve Kavramsal Anlamaları. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20 (42), 1208-1227. DOI: 10.46928/iticusbe.866448
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Baysal Güngör
Doğum Yeri :
Doğum Tarihi :

Eğitim Durumu

Lise : Selçuklu Anadolu Lisesi
Lisans : Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Sosyal Bilgiler ve Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği
Yüksek Lisans : Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyal Bilgiler Eğitimi
Bildiği Yabancı Diller : İngilizce (Orta)

İş Deneyimi

Stajlar :
Projeler :
Çalıştığı Kurumlar :

Sertifikalar:

Yaratıcı Drama Eğitmenliği Sertifikası

Eğitimler:

Yayınlar: Akhan, N. E., Acar, H. ve **Güngör, B.** (2018). Eğitim fakültesi birinci sınıf öğrencilerinin üniversiteye uyum programı öncesi ve sonrasındaki metaforları. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 5 (12), 174-194. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/asead/issue/41905/505253>

Güngör, B., Tingsi, E. ve Sarol, B. (2020). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının siber zorbalık düzeylerinin incelenmesi. *Journal of Innovative Research in Social Studies*, 3 (2), 147-160 . DOI: 10.47503/jirss.826393.

İletişim

E-Posta Adresi :

Tarih :

İNTİHAL RAPORU

Turnitin Orijinallik Raporu

İşleme konu: 30-Tem-2022 15:01 +03
NUMARA: 1876862299
Kelime Sayısı: 26779
Gönderildi: 1

SB.Öğretim Programı ve Ders Kitaplarının 21.YY
Becerileri Açısından İncelenmesi Baysal Güngör
tarafından

Benzerlik Endeksi

%18

Kaynağa göre Benzerlik

Internet Sources: %16
Yayınlar: %5
Öğrenci Ödevleri: %7

2% match (28-May-2022 tarihli internet)

http://sosbilder.org/Content_Files/Content/USBES-2019.pdf

1% match (16-Oca-2021 tarihli internet)

http://fmgtedgitekimkongresi.com/dosyalar/files/fmgtedk2020_tammetin.pdf

1% match (31-Ara-2021 tarihli internet)

<https://acikerisim.sakarya.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12619/74358/EFT0452.pdf?isAllowed=y&sequence=1>

1% match (11-Mar-2021 tarihli öğrenci ödevleri)

[Submitted to Üsküdar Üniversitesi on 2021-03-11](#)

1% match (yayınlar)

[YILMAZ, Ali, "1998 ve 2004 sosyal bilgiler programına göre hazırlanan ders kitaplarındaki bazı kavramların verilmiş biçimlerinin karşılaştırılması", Marmara Üniversitesi, 2009.](#)

< 1% match (29-Mar-2021 tarihli internet)

http://sosbilder.org/Content_Files/Content/USBES-2017.pdf

< 1% match (07-Nis-2021 tarihli internet)

<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1311424>

< 1% match (23-Ara-2021 tarihli internet)

<https://dergipark.org.tr/en/pub/asead/issue/41905/505253>

< 1% match (11-Kas-2020 tarihli internet)

<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/659848>

< 1% match (16-Şub-2022 tarihli internet)

<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1693599>

< 1% match (02-Kas-2021 tarihli internet)

<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1779247>

< 1% match (07-Mar-2022 tarihli internet)

<https://dergipark.org.tr/tr/download/issue-full-file/57851>

< 1% match (20-May-2019 tarihli internet)

<https://dergipark.org.tr/download/issue-file/16419>

< 1% match (20-Kas-2020 tarihli internet)

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- ☐ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezimin/Raporum sadece Akdeniz Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- ☐ Tezimin/Raporumun yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

04.08.2022

Baysal GÜNGÖR